

bulletin slovenskej advokácie

POZVÁNKA

XVIII. Slovenské dni práva

K aktuálnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa aplikovateľnosti čl. 6 Dohovoru

Vybrané otázky exekúcie príkazom pohľadávky z účtu

Zriadenie a vznik záložného práva k zálohu na zabezpečenie (nielen) budúcej pohľadávky

AKTUÁLNE

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

- 2 Časť prvá – kto je kto?
- 6 POZVÁNKA na XVIII. Slovenské dni práva

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 8 K aktuálnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa aplikovateľnosti článku 6 Dohovoru
JUDr. Marica Pirošíková
- 17 Vybrané otázky exekúcie príkazom pohľadávky z účtu v banke ako predmetu záložného práva
JUDr. Marek Števec, PhD., JUDr. Ing. Jarmila Lazíková, PhD.
- 29 Zriadenie a vznik záložného práva k zálohu na zabezpečenie (nielen) budúcej pohľadávky (1. časť)
JUDr. Marek Valachovič
- 38 Opäť k pojmu „požadovaný podiel“ pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva v súvislosti s určením výšky súdneho poplatku
JUDr. Martin Bicko

JUDIKATÚRA

- 42 Odporovateľnosť právnym úkonom ručiteľa; prevod na blízke osoby

ADVOKÁCIA

SAK

- 44 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 44 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 44 Spomienka na JUDr. Bohuša Ježíka
- 45 Prevzatie peňažných prostriedkov na stanovený účel – finančné vysporiadanie s klientom
- 47 Stretnutie advokátov zo slovensko-maďarského pohraničia
- 48 Prednášky v Trenčíne

ZAHRANIČIE

- 50 Porušenie povinnosti mlčanlivosti – zmarenie možnosti využitia opravného prostriedku
- 52 Bulletin advokácie prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

- 54 Mezinárodné poisťné právo se zřetelom k řešení pojistných sporů v rozhodčím řízení
- 55 Tragédia advokátov na pozadí monstreprocesu s „direktóriom československého odboja“
JUDr. Rudolf Manik, PhD.
- 63 Najstarší advokát na Slovensku JUDr. Štefan Lányi sa dožil 100 rokov
- 63 POZVÁNKA na medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie

Milí čitatelia,

možno Vás zaujme nadpis článku z novej rubriky, ktorá bude pozostávať zo série šiestich článkov, postupne uverejnených v *Bulletine slovenskej advokácie* pod názvom „Kto je SAK“. Bude sa venovať výlučne Slovenskej advokátskej komore, jej pracovníkom, mechanizmom a jej činnosti ako celku.

Zámerom zaradenia úvodného článku práve do letného dvojčísła bulletinu je priniesť čitateľom informácie v dosiaľ neobvyklej, neformálnej a „odľahčenej“ forme, ktorá je v horúčich dovolenkových dňoch pre mnohých stráviteľnejšia.

Niektorí kolegovia už odo dňa, kedy sa rozhodli stať advokátmi, zaraďujú Slovenskú advokátsku komoru skôr do kategórie subjektov, ktoré na nich kladú byrokratickú záťaž. Niekedy majú pocit, že pracovníci kancelárie komory majú len minimálnu, ak vôbec nejakú predstavu o skutočnom každodennom živote advokáta.

Už prvé kontakty budúceho advokáta s komorou ako záujemcu o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov, ako povinného absolventa seminárov, a napokon ako adepta obávanej advokátskej skúšky môžu mať skôr trpkú príchuť a k legálnej definícii, ktorú sme si možno prečítali (ak sme stihli) pri príprave na advokátske skúšky, že ide o samosprávnú stavovskú organizáciu, ktorá združuje advokátov zapísaných v zozname advokátov vedenom komorou, sa v našom podvedomí pridružil ťažko definovateľný pocit.

Psychológ by po niekoľkých sedeniach a dôkladnej analýze podvedomia unaveného advokáta možno preventívne poradil trvalé vyhýbanie sa kontaktom a myšlienkam na komoru, aby sa tieto nestali zdrojom patogénnych neurotických mechanizmov.

Vzhľadom na to, že cestou k „úlave“ môže byť aj zmierenie sa s realitou, pisateľka článku sa pokúsi o jemný zásah do čitateľovho podvedomia, samozrejme, s jeho láskavým súhlasom prejavovým konkludentne tým, že si úvodný článok z tejto rubriky prečíta...

Mgr. Viktória Hellenbart

K fotografii na obálke

Sídlo Slovenskej advokátskej komory
na Kolárskej ulici 4 v Bratislave. Foto Vladislav Zigo

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

Časť prvá – kto je kto?

Úlohy, ktoré sú Slovenskej advokátskej komore zákonom zverené – a nie je ich málo – niekto reálne vykonáva. Prirodzene vzniká otázka, kto. Profesionáli, ľudia pracujúci v pracovnom úväzku pre SAK. Tak, ako sú rozmanité úlohy, tak rozmanité a rôznorodé sú aj osobnosti pracovníkov kancelárie komory; spoločne však vytvárajú mozaiku persón, vzťahov a atmosféry, ktorá sa navonok javí ako „osobnosť“ Slovenskej advokátskej komory.

Jedno majú všetci zamestnanci spoločné: hlavné pracovisko v sídle Slovenskej advokátskej komory na Kolárskej ulici č. 4 v Bratislave.

Kto zabľúdi na Kolársku ulicu, možno si nevšimne pomerne nenápadnú budovu komory, na prvý pohľad nešetne vtisnutú bok po boku medzi susedky, medzi ktorými len ťažko vynikne svojou nenápadnou konzervatívnosťou a architektúrou príznačnou pre obdobie, v ktorom prišla na svet ako vytúžené dieťa, hoci s určitými komplikáciami. Táto decentná dáma má pozoruhodnú históriu. Za vznik vďačí skupine nadšencov, ktorými kolegovia advokáti pôsobiaci v socialistickom Československu rozhodne boli. Všade a všetkými trpení ako nevyhnutné zlo dosiahli vybavením stavebného povolenia od stavebného úradu Bratislava I dňa 31. decembra 1987 takmer zázrak. Samotný súhlas na zriadenie stavby bol daný len preto, že podmienky, ktoré museli kolegovia splniť, úradníci nastavili na takmer nespĺniteľnú úroveň. Našťastie sa byrokratická mašinéria zmyšľala... Sila kolektívneho nadšenia priniesla ovocie a súhlas uzrel svetlo sveta. Po prekonaní ťažkostí spojených so zbúraním pôvodných starých stavieb, s námietkami pamiatkarov kvôli vstupným dverám či ochranárom kvôli agátom rastúcim vo dvore, po zvládnutí problémov súvisiacich s presťahovaním učňovského strediska a siedmich rodín prišla vytúžená chvíľa, kedy sa mohla do zeme zahryznúť prvá lyžica bagra. Narazila na masový hrob z obdobia stredovekých morových pohrôm, spodné vody a iné peripetie, ktorých podrobný popis by zabral nielen celý priestor vyhradený tomuto článku, ale aj celé číslo bulletinu.

Skôr, než sa utvrdíte v tom, že inštitúcia, ktorá v budove sídli, dôstojne nahrádza stredoveké morové pohromy, dovoľte, aby som vám bližšie predstavila ľudí, ktorých stretnete, keď sa rozhodnete vstúpiť dnu.

Či už vojdete priamo alebo okľukou cez Café Advokát, malú, trocha zastrčenú, kaviarničku na prízemí, ktorá má ambíciu získať si vás príjemnou intimitou a ochotnou obsluhou, v malom priestore pripomínajúcom vrátnicu stretnete pani Slopovskú. Jej pracovisko je oficiálne kanceláriou prvého kontaktu. Ak máte pri celi cesty prvotný pocit, že táto dáma vám môže byť nápomocná maximálne informáciou, čo a kde

nájdete, určite zmeníte názor keď sa dozviete, že pani **Slopovská** pracuje pre SAK, respektíve pre jej predchodkyne od roku 1965. Priamo v centre diania a života advokácie sa pohybuje oveľa dlhšie ako väčšina z nás, v súčasnosti praktizujúcich advokátov. So stavbou, do ktorej ste vstúpili, sú späté iba niektoré z jej nespočetných osobných zážitkov.

Pešo alebo výťahom, na 1. poschodí po ľavej ruke za presklenými dverami nájdete miestnosť označenú ako podateľňa a informačné centrum SAK. Za skromným názvom sa skrýva skutočný svet informácií cenných pre advokátov, pretože priestor sa využíva ako predajňa odbornej literatúry – nielen právnickej, ale aj filozofickej, ekonomickej či medicínskej vrátane prekladových slovníkov. Ponúka dodanie knižných titulov advokátom a koncipientom s 15 % zľavami z nákupnej ceny, 10 % zľavy sú zasa lákadlom pre študentov. Poslúži vám aj knižnica vybavená právnickými časopismi a odbornými titulmi; vyhotovenie rešeršov podľa vašej objednávky, kopírovanie materiálov, ich skenovanie a pohodlné doručenie do kancelárie elektronickou poštou môže byť neoceniteľnou pomocou v každodennej praxi. Infocentru „šéfuje“ príjemná a komunikatívna **Mgr. Šenkárová**, ktorá je s vami nielen v osobnom kontakte pri návšteve predajne, ale aj vás pravidelne prostredníctvom e-mailu informuje o zaujímavých tituloch kníhkupectva Sprinton.

O riadnu evidenciu došlej a odoslanej pošty a distribúciu doručených písomností v rámci kancelárie SAK

sa stará pracovníčka podateľne pani **Mokraňová**. Ak potrebujete k svojej práci advokáta talár, s Mgr. Šenkáro-vou Vám ho objedajú a dodajú.

Na 1. poschodí oproti info-centru je obávané disciplinárne oddelenie vrátane pojednávacej miestnosti, v ktorej sa konajú pojednávania disciplinárnych senátov podľa rozvrhu práce. Agendu

disciplinárneho oddelenia tvoria všetky administratívne práce týkajúce sa chodu disciplinárnej komisie ako jedného z volených orgánov SAK, ktorý má 31 riadnych členov a 10 náhradníkov. Disciplinárne oddelenie funguje ako kompaktný celok a obe pracovníčky si navzájom vypomáhajú podľa aktuálnych potrieb.

Spracovanie disciplinárnych spisov v rámci odvolacieho disciplinárneho konania pre členov predsedníctva, účasť na zasadnutiach predsedníctva SAK ako odvolacieho orgánu a vyhotovovanie zápisníc je náročná úloha primárne zverená pani **Fülöpovej**, profesijne spätéj s advokátmi a ich životom už od roku 1977. Napriek dlhým

rokom stráveným s advokátmi a najmä s ich strasťami a nepríjemnou stránkou výkonu povolania vidieť, že patrí medzi šťastlivcov, pre ktorých je práca súčasne koníčkom.

Za skutočnú posilu disciplinárneho oddelenia možno právom považovať pani **Chmeličkovú**, ktorá v marci 2010

prišla medzi zamestnancov komory z predchádzajúceho dlhoročného pôsobiska na disciplinárnom oddelení Najvyššieho súdu SR. Primárne po administratívnej stránke zastrešuje celú agendu 10 disciplinárnych senátov od momentu podania návrhu na začatie disciplinárneho konania vrátane vyhotovovania zápisníc z disciplinárnych konaní na prvom stupni.

Na 2. poschodí, nad disciplinárnym oddelením, sa nachádza oddelenie sťažností s jedinou pracovníčkou, Mgr. Holcbárovou, zamestnanou v kancelárii komory od roku 2005. Okrem toho, že je pravou (a jedinou) rukou revíznej komisie, ďalšieho voleného orgánu s 9 riadnymi členmi a 3 náhradníkmi, možno ju právom označiť za vojaka v prvej bojovej línii. Nech sa sťažovateľ sťažuje na ktoréhokoľvek advoká-

ta, prvý, pred kým si „vyleje srdce“, je **Mgr. Holcbárová**. Keď nezmyselné a nespravodlivé sťažnosti privedú advokátov do varu, prvou osobou, u ktorej hľadajú pochopenie, keď sa informujú o detailoch sťažnosti, je znova Mgr. Holcbárová. Na dotvorenie kompletného obrazu o nárokoch kladených na túto krehkú mladú ženu si stačí otvoriť stavovský predpis a oboznámiť sa s úlohami sťažnostného oddelenia a lehotami, v akých je nutné zvládnuť ich pri celkovom počte viac ako 5 300 advokátov. Ťažko veriť slovám Mgr. Holcbárovej, ktorá konštatuje, že najhoršou stránkou práce pod takýmto tlakom je jej monotónnosť.

Na 2. poschodí sa nachádza aj publikačný a mediálny odbor. Jeho riaditeľkou je od roku 2003 **PhDr. Ondrišová**, ktorá zabezpečuje komunikáciu SAK s médiami, prípravu tlačových správ a oficiálnych stanovísk komory k aktuálnym problémom, denný monitoring médií pre členov niektorých orgánov komory a v spolupráci s pracovníčkou odboru pani Stračinovou agendu Bulletinu slovenskej advokácie. Okrem toho je PhDr. Ondrišová oficiálne hovorkyňou SAK, zúčastňuje sa na tlačových konferenciách a na zasadnutiach predsedníctva komory a redakčnej rady bulletinu. Bravúrne zvláda umenie komunikácie s autormi odborných článkov do bulletinu a v spolupráci s redakčnou radou „naplnenie“ každého čísla časopisu tak, aby stúpala nielen na rebríčku popularity a čitateľskej atraktivity u advokátov, ale aby si získaval vážnosť a rešpekt aj u odbornej verejnosti.

Výraznou pomocou PhDr. Ondrišovej pri vydávaní Bulletinu slovenskej advokácie je **pani Stračinová**, ktorá vykonáva funkciu technickej redaktorky, komunikuje s tlačiarňou a administratívne zabezpečuje činnosť redakčnej rady bulletinu. Členovia redakčnej rady vás radi privítajú medzi prispievateľmi, a to nielen odborných článkov, ale aj drobných postrehov o problémoch, ktoré ťažia advokátov v praxi a ktoré môžu na stránkach časopisu podnietiť pracovnú diskusiu o veciach advokátom blízkyh. Je na nás, aby sme viac využívali a oceňovali mediálny priestor na prezentáciu vlastného uhla po-

hľadu, ktorý časopis ponúka. Bolo by chybou myslieť si, že publikačný a mediálny odbor slúži iba pre interné potreby SAK; je tu pre všetkých, ktorí sa potrebujú poradiť a zorientovať v oblasti komunikácie s médiami. Práve zvládnutie týchto zručností sa postupne stáva pre advokátov v praxi nevyhnutnosťou.

Mgr. Marečková, hoci zdieľa kanceláriu s PhDr. Ondrišovou, je riaditeľkou ďalšieho, personálnym obsadením maleho, ale pre SAK veľmi dôležitého odboru medzinárodných vzťahov. Ako napovedá samotný názov, odbor zabezpečuje kontakty komory na medzinárodnej úrovni, spoluprácu so zahraničnými advokátskymi komorami, organizovanie zahraničných pracovných ciest a činnosť pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy. Organizuje aj podujatia a pracovné stretnutia so zástupcami a členmi zahraničných advokátskych komôr na Slovensku. Každý, kto sa zaujíma o spoluprácu so zahraničím – či už chce získať informácie o aktuálnych stážach, alebo hľadá kolegu v zahraničí, alebo ponúka svoj potenciál na stretnutia so zahraničnými kolegami, má dvere na odbore medzinárodných vzťahov otvorené. Mgr. Marečková sa nad rámec činnosti odboru pravidelne zúčastňuje na rokovaní predsedníctva komory a zabezpečuje zdokumentovanie ich priebehu vo forme zápisníc.

Od roku 2011 odbor posilnila **Mgr. Chládeková**, ktorej hlavná pracovná náplň spočíva v sledovaní činnosti Rady advokátskych komôr Európy (CCBE), v účasti na zasadnutiach Stáleho výboru a ostatných výborov CCBE a v realizácii komunikácie SAK so CCBE a partnerskými komorami. Pracovníčky odboru zabezpečujú aj preklady materiálov na pracovné rokovania a komunikáciu v anglickom a francúzskom jazyku.

Najväčším odborom SAK je odbor vnútorných vecí advokácie, ktorého riaditeľom je **JUDr. Kalata**. Odbor sa člení na oddelenie vzdelávania a oddelenie matriky. Môžeme ho nazvať kolosom medzi odbormi v kancelárii SAK, pretože zabezpečuje plnenie jej základnej úlohy – vedenie zoznamov advoká-

tov, advokátskych koncipientov, obchodných spoločností a združení, ďalšie odborné vzdelávanie a advokátske skúšky.

Na zabezpečenie činnosti odboru má k dispozícii na 2. poschodí na oddelení vzdelávania pani **Pelikánová**, ktorá organizačne a administratívne zabezpečuje semináre advokátov, advokátskych koncipientov a iné vzdelávacie podujatia organizované komorou, komunikáciu s hotelmi a prednášateľmi, prípravu prezenčných listín účastníkov či kontrolu platenia účastníckych poplatkov. Rovnakú agen-

du zabezpečujú aj **PhDr. Kinzelová** (vľavo) a pani **Stanková**, ktoré majú v kompetencii aj zaradovanie advokátskych koncipientov do jednotlivých ročníkov.

Celá ľavá strana budovy na 3. poschodí patrí oddeleniu matriky. **Pani Rothmeierová** vedie zoznam advokátov, organizačne zabezpečuje advokátsky sľub, vydáva advokátske preukazy, zabezpečuje ich výmenu, organizačne a administratívne zabezpečuje advokátske skúšky, vedie osobitné zoznamy advokátov, ktorí môžu byť ustanovení za obhajcov *ex offo*, ako aj advokátov, ktorí prejavili záujem o zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR; vyznačuje aj odborné zameranie advokátov pre potreby Centra právnej pomoci.

Pani **Makovská** (vpravo) má „pod palcom“ najmä vedenie zoznamov usadených euroadvokátov, medzinárodných

a zahraničných advokátov, rôznych foriem obchodných spoločností a vystavuje im preukazy. Agendu advokátskych koncipientov na oddelení matriky spracúva pani **Ježová**, ktorá zodpovedá za vedenie ich zoznamu vrátane vydávania preukazov, ich výmeny a podieľa sa na organizačnom a administratívnom zabezpečení advokátskych skúšok v prvej etape kompletizáciou prihlášok uchádzačov.

Pracovníčkou oddelenia matriky je od marca 2012 aj **Mgr. Skuráková**, ktorá vybavuje agendu advokátskych koncipientov a spracúva žiadosti o zápočet inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, predkladá ich predsedníctvu komory na posúdenie a komunikuje so žiadateľmi. Venuje sa aj

agende poistenia advokátov.

Lepšiu predstavu o objeme práce, aký osem pracovníkov tohto odboru zvláda, si môže čitateľ vytvoriť podľa štatistických údajov. K 30. júnu 2012 bolo v zoznamoch komory zapísaných 5 350 advokátov, 2 142 advokátskych koncipientov a 716 obchodných spoločností. Jednotlivé počty majú stúpajúcu tendenciu. Každý pracovník za hodinu popri vybavovaní žiadostí kolegov, ktorí sa do kancelárie komory dostavia osobne, vybaví v priemere 10 telefonátov alebo e-mailových dopytov a mesačne vystaví približne 50 nových preukazov. Vedenie matriky okrem agendy zoznamov zahŕňa aj administráciu spisov evidovaných subjektov. Pracovníci na tomto oddelení sú sústavne vystavení tlaku a jednotlivé aktivity musia vykonávať súčasne. Určite nemožno povedať, že by sa nudili...

Pravá strana 3. poschodia budovy patrí ekonomickému a hospodárskemu odboru SAK. Vedie ho jeho riaditeľka pani

Szalayová. Do kompetencie tohto odboru patrí celá účtovná agenda Slovenskej advokátskej komory, všetky druhy daňových povinností, mzdy, náhrady, úhrady všetkých záväzkov komory, prijímanie platieb, evidencia majetku a hospodárenie s ním. Všetky tieto úlohy realizuje pani Szalayová s pomocou piatich zamestnankýň odboru.

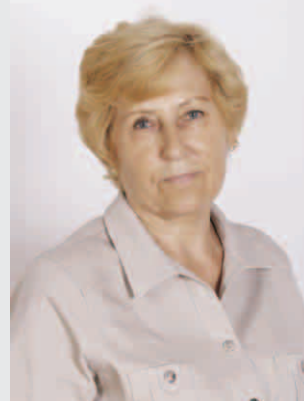
Pani **Abbasová** (vľavo) vystavuje faktúry na platby prijímané komorou, počnúc príjmami z prenájmu, za predplatné a inzerciu v bulletine, za semináre advokátov a koncipientov, cez advokátske skúšky, pokuty a troy disciplinárneho konania, po príspevok na vzdelávanie a výchovu koncipientov. Pani **Vinczeová** (vpravo) sa stará o prijímané faktúry a má z prvej ruky prehľad o nákladoch SAK a o nákladoch jednotlivých stredísk.

Ing. Kornošová (vľavo) zastrešuje spracovanie mzdovej agendy, vyúčtovanie náhrad, v rámci tejto agendy komunikáciu s poisťovňami, ako aj daň z motorových vozidiel, pani **Smoleková** (vpravo) sa venuje príspevkom na činnosť komory a do sociálneho fondu, identifikuje neplatičov a spracúva podklady zo zasadnutí predsedníctva SAK.

Pani **Miškeříková** zodpovedá za vedenie pokladne, komunikáciu s bankami, za stravné lístky a dovolenky zamestnancov kancelárie SAK a zabezpečuje správu budovy po organizačnej a administratívnej stránke.

Štvrté poschodie budovy Slovenskej advokátskej komory je miestom, kde sa nachádza druhá, malá zasadačka. (Veľká je na prízemí oproti vstupu do budovy.) Na 4. poschodí nájdete aj kanceláriu Mgr. Chládekovej, kanceláriu predsedu SAK a kanceláriu tajomníka komory JUDr. Popovca spolu so sekretariátom,

kde potrebnú administratívu zabezpečuje pani **Žikavská** (vľavo).

JUDr. Popovec (vpravo) ako advokát s pozastaveným výkonom advokácie organizačne riadi všetky odbory a oddelenia. Zodpovedá za riadne fungovanie a plnenie úloh SAK, a to nielen dovnútra v komunikácii so zamestnancami, advokátmi, volenými funkcionármi a orgánmi komory, ale aj navonok pri komunikácii komory s Ministerstvom spravodlivosti SR, súdmi, partnermi SAK a neposlednom rade v legislatívnom procese.

Ako to už býva zvykom, aj keď je šéf šéfom, dôležitou osobou je vždy aj ten, kto sa stará o riadne fungovanie vecí po technickej stránke. Táto zodpovedná funkcia pripadla páňovi **Zigovi**, u ktorého po prečítaní jeho pracovnej náplne ako správcu budovy SAK, vozového parku, šoféra a pod. možno dôjsť k záveru, že ide o „multitalent“ SAK.

Piate poschodie, kde kedysi bola knižnica a študovňa, prešlo zásadnou rekonštrukciou. Dnes v podkrovných priestoroch nájdete ubytovacie jednotky pre advokátov, ktorí do Bratislavy prichádzajú služobne za účelom plnenia úloh vyplývajúcich z činnosti komory, pracovne za vlastnými klientskymi vecami či súkromne. Podľa starého známeho „lepšie je raz vidieť ako stokrát počuť“ odporúčam, aby si každý advokát za 15 eur za noc vytvoril názor na túto časť budovy komory sám.

Verím, že takmer muzeálna prehliadka bratislavskej budovy Slovenskej advokátskej komory nebola natoľko vyčerpávajúca, aby nemohla byť poučná a zaujímavá. Pri odchode z budovy nás už pre pokročilú hodinu odprevádza z kancelárie prvého kontaktu pán Sirotný, ktorý v pozícii vrátnika bdie nad pokojom a bezpečím až do 22.00 hodiny.

Teraz, keď už vieme, kto je kto v SAK, po krátkom predstavení jednotlivých pracovníkov a poodkrytí opony oceníme, keď sa aj vy, milí čitatelia, podelíte s nami o svoj pohľad na komoru, ako aj o zážitky a skúsenosti pri kontakte s ňou a s ľuďmi, ktorých ste stretli v kanceláriách.

Mgr. Viktória Hellenbart

POZVÁNKA na XVIII. Slovenské dni práva

ktoré sa tento rok uskutočnia

4. a 5. októbra 2012

v konferenčných priestoroch historickej budovy NR SR na Župnom námestí v Bratislave

Podujatie sa uskutočňuje pod záštitou Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky. Konferencia je zameraná na tri samostatné témy.

■ Štvrtok, 4. 10. 2012

Dopoludnia

- hlavný referát:

Európsky zatýkací rozkaz

JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD., PF UK v Bratislave

- koreferáty:

Mgr. Dagmar Fillová, Ministerstvo spravodlivosti SR

Mgr. Monika Gorylová, Národná ústredňa INTERPOL

Úradu medzinárodnej policajnej spolupráce

Prezídia policajného zboru SR

Popoludní

- hlavný referát:

Právna zodpovednosť športovcov za športové úrazy

Mgr. Michal Králik, PhD.,

predseda senátu Najvyššieho súdu ČR

- koreferáty:

JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M., MA,

PF UK v Bratislave, advokát

JUDr. Peter Haňdiak, advokát

■ Piatok, 5. 10. 2012

Dopoludnia

- hlavný referát:

Zdieľanie dát na internete

prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., Právnická fakulta, Fakulta informatiky Masarykovej univerzity v Brne, advokát

- koreferáty:

JUDr. Ing. Miroslav Chlipala, PhD., PF UK v Bratislave, advokát

JUDr. Zuzana Adamová, PhD., Ústav práva a duševného vlastníctva PF TU v Trnave.

Účastnícky poplatok pre advokátov je **135 eur**, ktorý zahŕňa účasť na podujatí, Zborník, občerstvenie, obed vo štvrtok a recepciu. Záväznú prihlášku spolu s bližšími informáciami nájdete na webovej stránke Slovenskej advokátskej komory **www.sak.sk**.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

K aktuálnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa aplikovateľnosti článku 6 Dohovoru

JUDr. Marica Pirošíková

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) pri viacerých príležitostiach potvrdil princíp, že obsah pojmov „trestné obvinenie“ a „občianske práva a záväzky“ je v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru „autonómny“. Zložité otázky vznikajú v súvislosti s aplikáciou tohto článku v oblasti verejného práva, keď správne orgány alebo disciplinárne orgány verejnoprávnej povahy rozhodujú o otázkach týkajúcich sa práv alebo záujmov jednotlivca. Od vymedzenia pôsobnosti článku 6 Dohovoru na jednotlivé druhy týchto konaní následne závisí obsah práv, ktorý musí byť zabezpečený na vnútroštátnej úrovni, či už ide o právo na prístup k súdu, verejné prerokovanie veci v primeranej lehote, právo na nezávislý a nestranný súd, právo neinkriminovať vlastnú osobu atď.

1. Pojem „trestné obvinenie“

Pripomínáme, že pri výklade pojmu „trestné obvinenie“ postupuje Súd nezávisle od obdobných pojmov vo vnútroštátnom práve zmluvných štátov. Pojem obvinenie vykladá skôr materiálne ako formálne a pri určení, či bola konkrétna osoba obvinená, neskúma vonkajšiu, javovú stránku veci, ale podstatu príslušného procesu.

Otázku aplikovateľnosti článku 6 Dohovoru v trestnej časti Súd posudzuje vo svetle troch alternatívnych kritérií (tzv. Engelove kritériá), konkrétne:

- kvalifikácie skutku podľa vnútroštátneho práva,
- povahy deliktu a
- povahy a prísnosti sankcie.¹

Ak vnútroštátne právo kvalifikuje určité správanie ako trestné, obvinenie za takéto správanie sa automaticky považuje za „trestné“ aj podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru. Autonómnosť výkladu tohto pojmu sa uplatňuje jednosmerne, t. j. len v tom zmysle, že delikt posudzovaný vnútroštátnym právom ako netrestný môže byť za určitých podmienok považovaný za delikt „trestný“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru a mať za následok, že v konaní o ňom musia byť zaručené práva uvedené v článku 6 ods. 1 až 3 Dohovoru.

Kvalifikácia skutku podľa vnútroštátneho práva je iba východiskom úvah Súdu a rozhodujúci význam má iba vtedy, ak je skutok kvalifikovaný ako trestný vo vnútroštátnom práve. Väčšiu váhu majú ďalšie dve kritériá

JUDr. Marica Pirošíková, zástupkyňa Slovenskej republiky v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva. Je autorkou monografie *Komentár k vybraným článkom Do-*

hovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spoluautorkou viacerých odborných publikácií a autorkou množstva článkov v časopise *Justičná revue,* pre ktorý zároveň vyberá a vyhotovuje preklady rozsudkov a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Ako expert Rady Európy prednáša problematiku judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v členských štátoch Rady Európy. Je externou členkou pedagogického zboru Justičnej akadémie SR.

a každé z nich môže samo osebe rozhodnúť, či ide o „trestné obvinenie“ v zmysle Dohovoru.

Pri druhom kritériu Súd skúma povahu deliktu vzhľadom na to, či jeho subjektom môže byť každý, ako je to typické pre správne priestupky a iné správne delikty, za ktoré sa ukladajú sankcie z titulu všeobecnej správy, alebo či subjektom deliktu môže byť iba určitý obmedzený okruh

¹ Pozri rozsudok *Engel a ďalší v. Holandsko* z 8. júla 1976.

osôb, ako je to typické pre disciplinárne delikty, kde medzi správnym či iným orgánom a subjektom deliktu existuje určitý osobitný vzťah. Ďalej Súd skúma, či je chránený záujem všeobecnej alebo partikulárnej povahy a aká je spoločenská nebezpečnosť činu. Ak už na základe tohto kritéria možno vysloviť, že ide o „trestný“ čin v zmysle článku 6 Dohovoru, tretie kritérium nie je rozhodujúce.

Tretím kritériom je stupeň prísnosti sankcie, ktorá v danom prípade prichádza za predmetné správanie do úvahy. Pozbavenie slobody patrí do trestnej oblasti s výnimkou prípadov, v ktorých ide o celkom krátke, najviac niekoľko dní trvajúce sankcie vykonávané v osobitných podmienkach (napr. u vojakov). Posudzuje sa predovšetkým sankcia uvedená v zákone, konkrétne uložená sankcia má len druhotný význam. Ďalej sa berie do úvahy účel sankcie, konkrétne, či má len reparačný alebo, naopak, represívny a preventívny účel typický pre trestné sankcie. Významné je aj to, či sankcia môže byť premenená na trest odňatia slobody. Druhotný význam majú následky sankcie, napríklad či sa zapisuje do trestného registra.

Ak na základe samostatnej analýzy každého z uvedených kritérií nie je možné dospieť k jednoznačnému záveru o existencii „trestného obvinenia“, nie je vylúčené, aby došlo ku kumulatívne pristupu.²

Komisia a neskôr aj Súd sa pri rozhodovaní o sťažnostiach podaných proti Slovenskej republike zaoberali aplikovateľnosťou článku 6 Dohovoru na priestupky. Uviedli, že všeobecný charakter právnych ustanovení upravujúcich priestupky spolu so zastrešujúcim a trestajúcim účelom sankcie ukladanej za ich porušenie postačuje na preukázanie toho, že na účely článku 6 Dohovoru je preskúmané protiprávne konanie svojou povahou trestné.³ V nadväznosti na to dospeli k záveru, že aj keď zverenie stíhania a sankcionovania priestupkov správnym orgánom nie je samo osebe nezlučiteľné s Dohovorom, dotknutá osoba musí mať možnosť napadnúť akékoľvek rozhodnutie voči nej pred súdom, ktorý spĺňa záruky článku 6 Dohovoru.⁴

Ďalším prípadom, v ktorom Súd posudzoval aplikovateľnosť článku 6 Dohovoru, bol prípad **D. K. v. Slovensko**. Sťažovateli, účastníkovi dopravnej nehody, bol odobratý vodičský preukaz z dôvodu, že mu zistili v krvi alkohol. Oddelenie policajného zboru rozhodlo, že vodičský preukaz mu nebude vrátený, pokiaľ sa neskončí vyšetrenie nehody. V rozhodnutí sa konštatovalo, že možno dôvodne očakávať, že sťažovateli bude zakázané viesť motorové vozidlo. Sťažovateľ sa odvolal. Tvrdil, že alkohol v krvi vyvolal liek, ktorý užil. Ministerstvo vnútra potvrdilo prvostupňové rozhodnutie. Sťažovateľ požiadal o súdne preskúmanie rozhodnutia o zadržaní vodičského preukazu. Okresný súd žalobu zamietol. Poznamenal, že predmetné rozhodnutia správnych orgánov sú procesnej povahy a nie je príslušný ich preskúmať. Vodičský preukaz sťažovateľa bol zadržaný v období od roku 1996 až do roku 2000, keď bolo právoplatne rozhodnuté o trestných činoch sťažovateľa, za ktoré mu bol okrem iného uložený aj trest zákažu vedenia motorového vozidla po dobu piatich rokov. V konaní pred Súdom sťažovateľ *inter alia* namietal, že v konaní týkajúcom sa zadržania vodičského preukazu nebolo rešpektované jeho právo na spravodlivé a verejné prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru. Súd dospel k záveru, že táto časť sťažnosti vyvoláva v zmysle Dohovoru vážne právne a skutkové otázky vrátane otázky o aplikovateľnosti článku 6 ods. 1, vyriešenie ktorých závisí od posúdenia podstaty. Súd preto vyhlásil sťažnosť za prijateľnú. Dňa 26. novembra 2002 Súd v predmetnej veci vydal rozsudok o zmieri. Súd vzal na vedomie vyhlásenie vlády, ktorá sťažovateľovi v záujme zmierlivého urovnania uvedeného prípadu ponúkla vyplatenie sumy 140 000 Sk, a vyhlásenie sťažovateľa, že túto ponuku prijíma. Ak by v tomto prípade nedošlo k zmieri, Súd by pri posudzovaní podstaty prípadu skúmal, či možno na jeho skutkové okolnosti aplikovať článok 6 Dohovoru. Podobnou otázkou sa Súd už predtým zaoberal v rozsudku *Escoubet v. Belgicko*,⁵ v ktorom dospel k záveru o neaplikovateľnosti článku 6 na konanie o zadržaní vodičského preukazu. V odôvodnení rozsudku Súd zdôraznil, že pokiaľ ide o stupeň prísnosti, okamžité zadržanie vodičského preukazu bolo časovo obmedzené, pretože nemohlo presiahnuť pätnásť dní, okrem prípadu, že by išlo o osobitné okolnosti umožňujúce, aby bol zadržaný na dve ďalšie pätnásťdňové lehoty. Účinok takéhoto opatrenia nebol podľa Súdu svojím trvaním a intenzitou dostatočne veľký na to, aby ho bolo možné kvalifikovať ako „trestnú“ sankciu. Vo vzťahu k prejednávánemu prípadu Súd uviedol, že odobratie vodičského preukazu nespôsobil sťažovateľovi citelnú ujmu, pretože ho mal možnosť získať späť šesť dní po jeho zadržaní príslušníkom polície a dva dni potom, čo požiadal o jeho vydanie. V prípade *D. K.* bol však vodičský preukaz sťažovateľa zadržaný bez toho, aby bolo takéto rozhodnutie preskú-

2 Pozri napr. rozsudok *Bendenoun v. Francúzsko* z 24. februára 1994, ods. 47.

3 Pozri napr. rozsudok *Lauko v. Slovensko* z 2. septembra 1998, ods. 58.

4 Pozri napr. rozsudky *Kadubec v. Slovensko* z 2. septembra 1998, ods. 57 a *Čanády v. Slovensko* zo 16. novembra 2004, ods. 30 – 33.

5 Rozsudok z 28. októbra 1999.

mané súdom počas viac ako štyroch rokov. Je preto veľmi pravdepodobné, že vzhľadom na prísnosť sankcie by bolo zadržanie vodičského preukazu sťažovateľa Súdom vyhodnotené ako „trestné obvinenie“, ktorému nebola zo strany vnútroštátnych orgánov poskytnutá možnosť, aby o ňom bolo rozhodnuté spravodlivo, verejne, nezávislým a nestranným súdom.

V prípade *Jurik v. Slovensko*⁶ sťažovateľ namietal, že v konaní, v ktorom mu bola uložená poriadková pokuta, bolo porušené jeho právo na spravodlivé konanie zaručené článkom 6 Dohovoru. Dňa 25. augusta 1999 krajský súd uznal sťažovateľa vinným z trestného činu vydierania. Sťažovateľ sa odvolal. Najvyšší súd určil dátum verejného zasadnutia na 25. novembra 1999. Dňa 25. novembra 1999 odročil verejné zasadnutie na neurčito, pretože sa naň nedostavil sťažovateľov obhajca. Po vyhlásení uznesenia o odročení verejného zasadnutia predseda senátu uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 10 000 Sk v súlade s § 66 ods. 1 Trestného poriadku. V rozhodnutí bolo uvedené, že sťažovateľ napriek predchádzajúcemu upozorneniu neprímerane skákal do reči predsedovi senátu, nerešpektoval jeho upozornenia a rušil priebeh zasadnutia. Súd poznamenal, že na rozdiel od pohrdania súdom podľa § 169b Trestného zákona správanie, za ktoré bola sťažovateľovi uložená poriadková pokuta podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku, nie je oficiálne kvalifikované podľa slovenského práva ako trestný čin. Čo sa týka povahy príslušného deliktu, Súd pripomenul, že právne normy oprávňujúce súd sankcionovať nedisciplinované správanie počas súdneho konania sú bežnou črtou právnych poriadkov zmluvných štátov. Tieto právne normy a poriadkové opatrenia sú odvodené od nevyhnutného oprávnenia súdu zabezpečiť riadny a disciplinovaný priebeh súdneho konania. Opatrenia uložené podľa týchto právnych noriem sú skôr výkonom disciplinárnej právomoci ako uložením trestu za spáchanie trestného činu. Súd nevidel dôvod, prečo by poriadkovú pokutu uloženú sťažovateľovi posúdil odlišným spôsobom. Poznamenal, že podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku bolo na úvahe súdu, pred ktorým prebiehalo konanie, v ktorom došlo k nenáležitému správaniu, aby posúdil, či má byť za toto správanie uložená pokuta. Súd pripustil, že podľa slovenského právneho poriadku síce závažnejšie prípady nenáležitého správania spadajú do oblasti trestného práva, ale nebolo preukázané, že by to bol sťažovateľov prípad. Sťažovateľovi bola uložená pokuta 10 000 Sk a maximálna pokuta, ktorú by mu bolo možné uložiť podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku, predstavovala 50 000 Sk. Táto suma bola podstatne nižšia ako horná hranica peňažného trestu podľa § 53 Trestného zákona. Navyše, slovenský právny poriadok neumožňoval premenu pokuty podľa § 66 ods. 1 Trestného poriadku na trest odňatia slobody. Na základe uvedených úvah Súd nevyhodnotil uvedený delikt ako trestný v zmysle článku 6 ods. 1. Na konanie, ktoré vyústilo do uloženia poriadkovej pokuty sťažovateľovi, sa preto záruky tohto ustanovenia nevzťahovali.

Z hľadiska aplikovateľnosti trestnej časti článku 6 na konanie, v ktorom došlo k uloženiu daňovej sankcie, je zaujímavý prípad *Jussila v. Fínsko*.⁷ Súd najskôr s odkazom na prvé kritérium poznamenal, že daňové sankcie nie sú kvalifikované vo vnútroštátnom práve ako trestné, a následne ich posudzoval z hľadiska druhého kritéria. Konštatoval, že podobne ako v prípadoch *Janosevic v. Švédsko*⁸ a *Bendenoun v. Francúzsko*⁹ sú daňové sankcie ukladané na základe všeobecných zákonných ustanovení, ktoré sú na daňových poplatníkov aplikované všeobecne. Nestotožnil sa s argumentom vlády, že daň z pridanej hodnoty sa aplikuje len na obmedzenú skupinu so zvláštnym statusom. Ďalej uviedol, ako priznala vláda, že daňové sankcie by nemali byť peňažnou náhradou škody, ale trestom, ktorého účelom bolo odstrašiť od opakovaného páchania takéhoto skutku. Súd preto rozhodol, že sankcie boli uložené na základe pravidla, ktorého účelom bolo odstrašiť a potrestať. Súd dospel k záveru, že tento fakt založil trestný charakter skutku. Nie veľmi vysoká sankcia ho podľa Súdu odlišila od prípadov *Janosevic* a *Bendenoun*, ale nevyvlúčila ho z pôsobnosti článku 6 Dohovoru. K uvedenému rozsudku bolo pripojené nesúhlasné stanovisko sudcov Costy, Cabral Barreta a sudkyne Mularoniovej, ku ktorým sa pripojil sudca Cafilisch. Dospeli k záveru o neaplikovateľnosti článku 6 na sporné konanie. Poznamenali, že prvé a druhé z tzv. Engelových kritérií neboli zjavne splnené. Zobrali na vedomie, že väčšina sa v zásade odvolala na charakter skutku, keď rozhodla, že daňová sankcia bola uložená na základe všeobecných zákonných ustanovení, ktoré sa aplikujú na daňových poplatníkov všeobecne, a že sankcie boli odstrašujúce a trestajúce. Podľa nich však tieto dva aspekty nepostačujú na akceptáciu „trestného obvinenia“ v zmysle článku 6 Dohovoru. Poznamenali tiež, že v posudzovanom prípade nebolo splnené ani štvrté dodatočné kritérium vytvorené v prípade *Bendenoun*.

6 Rozhodnutie
z 18. marca 2003.

7 Rozsudok
z 23. novembra 2006.

8 Rozsudok z 23. júla 2002.

9 V prípade *Bendenoun* (rozsudok z 24. februára 1994) Súd sformuloval štyri relevantné prvky pre aplikáciu článku 6 na daňové sankcie, a to:

- 1) zákon ukladajúci sankcie by sa mal týkať všetkých občanov, ktorí sú daňovými poplatníkmi,
- 2) pokuta by nemala byť peňažnou náhradou škody, ale v zásade by mala plniť úlohu odstrašujúceho trestu,
- 3) pokuta by mala byť uložená na základe všeobecného pravidla, ktorého účelom bolo odstrašiť aj potrestať,
- 4) pokuta by mala byť značná. Súd však žiadny z týchto prvkov nevyzdvihol a rozhodol, že musia byť splnené kumulatívne.

- 10 Pozri napr. rozsudky *Sporrong a Lönnroth v. Švédsko* z 23. septembra 1982, *Ettl. a ďalší v. Rakúsko*, *Erkner a Hofauer v. Rakúsko* a *Poiss v. Rakúsko* z 23. apríla 1987, *Håkansson a Sturesson v. Švédsko* z 21. februára 1990 a *Jacobsson a Skärby v. Švédsko* z 28. júna 1992.
- 11 Pozri napr. rozsudok *Ringeisen v. Rakúsko* zo 16. júla 1971.
- 12 Pozri napr. rozsudky *Bentham v. Holandsko* z 23. októbra 1985, *Pudas v. Švédsko* z 27. októbra 1987, *Tre Traktörer Aktiebolag v. Švédsko* zo 7. júla 1989 a *Fredin v. Švédsko* z 18. februára 1991.
- 13 Pozri napr. rozsudky *König v. Nemecko* z 28. júna 1978 a *Diennet v. Francúzsko* z 26. septembra 1995.
- 14 Pozri napr. rozsudok *Editions Périscope v. Francúzsko* z 26. marca 1992.
- 15 Pozri napr. rozsudok *Deumeland v. Nemecko* z 29. mája 1986.
- 16 Pozri *inter alia* rozsudok *Pierre-Bloch v. Francúzsko* z 21. októbra 1997, týmto rozsudkom sa zaoberal aj Ján Drgonec vo svojej publikácii: **Základné práva a slobody podľa Ústavy Slovenskej republiky**. 2. zväzok, MANZ, Bratislava, 1999, s. 264 – 265.
- 17 Pozri napr. rozsudok *Maaouia v. Francúzsko* z 5. októbra 2000.
- 18 Pozri napr. rozsudok *De Santa v. Taliansko* z 2. septembra 1997.
- 19 Pozri napr. rozsudok *Spurio a ďalší v. Taliansko* z 2. septembra 1997.
- 20 Pozri Svák, J.: **Základy európskej ochrany ľudských práv**. 1. zväzok,

2. Pojem „občianske práva a záväzky“

K pojmu „občianske práva a záväzky“ nenájdeme v judikatúre Súdu žiadnu abstraktnú definíciu. Orgány Dohovoru sa síce mnohokrát zaoberali týmto problémom a aj viackrát revidovali svoju judikatúru, ale takúto definíciu stále odmietajú a rozhodujú o aplikovateľnosti článku 6 ods. 1 kazuisticky. V judikatúre Súdu bolo v tejto oblasti sformulovaných niekoľko významných všeobecných zásad, ale napriek tomu je vymedzenie pôsobnosti článku 6 Dohovoru v tomto ohľade jednou z najťažších otázok, ktoré Dohovor kladie.

Pripomíname, že vo svojej judikatúre Súd uznal za podliehajúce pod civilnú časť článku 6 Dohovoru spory medzi jednotlivcami a orgánmi verejnej moci, ak išlo o konania vyvlastnenia, územných rozhodnutí, stavebných povolení, a všeobecnejšie – ak išlo o rozhodnutia, ktoré zasahovali do práva užívať alebo vlastniť majetok,¹⁰ konania týkajúce sa povolení, licencií alebo iných aktov orgánov verejnej moci, ktoré ukladali podmienky pre zákonnosť zmlúv medzi súkromnými osobami,¹¹ konania týkajúce sa udelenia alebo odňatia licencií, ktoré sa vyžadovali na výkon niektorých ekonomických aktivít,¹² disciplinárne konania pred orgánmi záujmovej samosprávy o odňatí alebo pozastavení výkonu práva vykonávať niektoré povolania,¹³ konania týkajúce sa náhrady škody spôsobenej nesprávnym rozhodnutím alebo nesprávnym postupom správneho orgánu,¹⁴ konania o povinnosti platiť príspevkov na sociálne poistenie.¹⁵ V niektorých situáciách Súd rozhodol, že článok 6 nie je aplikovateľný na spory medzi jednotlivcami a orgánmi verejnej moci, ak sa týkali práva byť zvolený,¹⁶ a na konania, týkajúce sa rozhodnutí o vstupe, povolení pobytu a vyhostení cudzincov.¹⁷

Judikatúra Súdu a Komisie najskôr stotožňovala pojem „občianske“ s pojmom súkromné právo. Neskôr boli ako „občianske“ posudzované mnohé práva, ktoré sa vo vnútroštátnych právnych poriadkoch kvalifikujú ako verejnoprávne subjektívne práva, a dokonca aj práva vyslovene verejnoprávnej povahy.

2.1 Spory týkajúce sa štátnych zamestnancov

Pokiaľ ide o spory štátnych zamestnancov, Súd najskôr aplikoval článok 6, ak sa v nich uplatňovalo „iba majetkové právo“, napríklad výška výplaty, a „nešlo o výkon diskrečnej právomoci (rozhodovanie na základe voľnej úvahy) správneho orgánu“.¹⁸ Ak na druhej strane „ekonomická stránka bola závislá od predchádzajúceho skonštatovania nezákonnosti aktu založeného na výkone diskrečnej právomoci“, článok 6 nebol aplikovateľný.¹⁹ Judikatúra Súdu sa následne zmenila.

V prípade *Pellegrin v. Francúzsko*²⁰ Súd vytvoril vo vzťahu k pôsobnosti článku 6 na spory medzi štátom a jeho zamestnancami osobitné kritérium. Súd rozhodol, že z poľa pôsobnosti článku 6 ods. 1 Dohovoru sú vylúčené len spory zamestnancov štátu, ktorých zamestnanie je charakteristické špecifickými činnosťami verejnej správy v miere, v ktorej táto správa koná ako držiteľka verejnej moci poverenej ochranou všeobecných záujmov štátu alebo iných verejných spoločností. Ako typických vykonávateľov takýchto činností Súd uviedol ozbrojené sily a políciu. Súd tiež dospel k záveru, že pokiaľ ide o spory týkajúce sa dôchodkov, tie všetky spadajú do pôsobnosti článku 6 ods. 1, pretože len čo zamestnanec odíde do dôchodku, pretrhol zvláštne puto, ktoré ho spájalo so štátnou správou. Nachádza sa tak, a ešte viac jeho právni nástupcovia, v situácii, ktorá je úplne porovnateľná so situáciou súkromnoprávneho zamestnanca. Zvláštne puto dôvery a lojality so štátom prestalo existovať a zamestnanec už nemôže držať v rukách časť suverenity štátu. K uvedenému rozsudku bolo pripojené nesúhlasné stanovisko. Novému kritériu vytykalo, že bez primeraného dôvodu zbavuje celú kategóriu osôb, povaha funkcií ktorých predstavuje „účasť na výkone verejnej moci“, v štáte, v ktorom vládne *rule of law*, základnej ochrany, konkrétne práva na prístup k súdu a spravodlivé súdne konanie.

S týmto nesúhlasným stanoviskom sa plne stotožňujeme²¹ a ako veľké pozitívum hodnotíme zmenu tohto reštriktívneho postoja Súdu, ku ktorému došlo v roku 2007 v rozsudku *Eskelinen a ďalší v. Fínsko*.²² Súd v ňom pripustil, že kritérium sformulované v rozsudku *Pellegrin* so sebou neprineslo väčšiu mieru právnej istoty. Poznamenal, že prístup štátnych zamestnancov k súdom nie je v mnohých štátoch nijako obmedzený oproti iným zamestnancom bez toho, aby to nejakým spôsobom narušovalo záujmy štátu. Z týchto a ďalších dôvodov sa preto rozhodol opustiť

doterajšiu judikatúru a sformuloval nové kritériá. Aby sa mohol žalovaný štát v konaní pred Súdom dovoliavať postavenia sťažovateľa ako štátneho zamestnanca na ten účel, aby bol vyňatý z ochrany poskytovanej článkom 6 Dohovoru, musia byť splnené dve podmienky. Po prvé, právny poriadok dotknutého štátu musí výslovne vylučovať prístup k súdu pri príslušných pozíciách alebo kategóriách zamestnancov. Samotná skutočnosť, že daná osoba je súčasťou sektora alebo služby, ktorá sa podieľa na výkone verejnej moci, nie je sama osebe určujúca. Aby bolo vyňatie ospravedliteľné, nestačí, že štát preukáže, že dotýčny štátny zamestnanec sa podieľa na výkone verejnej moci alebo že existuje „zvláštne puto dôvery a lojality“ medzi danou osobou a štátom ako zamestnávateľom. Je zároveň potrebné, aby štát preukázal, že predmet sporu je viazaný na výkon verejnej moci alebo že ním je ohrozené uvedené zvláštne puto. V zásade tak nič neospravedlňuje, aby boli vylúčené zo záruk obsiahnutých v článku 6 z dôvodu zvláštnej povahy vzťahu medzi dotknutým zamestnancom a štátom bežné pracovné spory – ako napríklad tie, ktoré sa týkajú mzdy, náhrad a ďalších práv tohto typu. Bude teda existovať predpoklad, že článok 6 je aplikovateľný. Žalovaný štát musí potom preukázať, že sťažovateľ ako štátny zamestnanec nemá podľa vnútroštátneho práva prístup k súdu, a tiež to, že vylúčenie práv chránených článkom 6 je v prípade tohto zamestnanca odôvodnené.

V nadväznosti na kritérium sformulované v prípade *Eskelinen* Súd dospel k záveru o aplikovateľnosti článku 6 aj na disciplinárne konanie vedené voči sudcovi a predsedovi najvyššieho súdu v prípade *Olujic v. Chorvátsko*.²³ Súd sa najprv zaoberal argumentom vlády týkajúcim sa charakteru funkcie predsedu najvyššieho súdu. Uviedol však, že v danom konaní sťažovateľ nielen že bol pozbavený funkcie predsedu najvyššieho súdu, ale zároveň aj funkcie sudcu najvyššieho súdu. Za týchto okolností na účely rozhodnutia či možno aplikovať článok 6, Súd považoval za irelevantný charakter postavenia sťažovateľa vo funkcii predsedu najvyššieho súdu. Pokiaľ ide o aplikáciu článku 6 ods. 1 Dohovoru na dané konanie, Súd odkázal na rozsudok vo veci *Pellegrin*²⁴ a rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti vo veci *Pitkevich v. Rusko*,²⁵ v ktorom rozhodol, že spor týkajúci sa prepustenia sudkyne sa netýkal jej „občianskych práv a záväzkov“ v zmysle článku 6 Dohovoru. Súd však následne upriamil pozornosť na rozsudok vo veci *Eskelinen*, ktorý predvída širšiu aplikovateľnosť článku 6 oproti predchádzajúcej judikatúre Súdu a týka sa tiež prípadov prepustenia, pokiaľ vnútroštátny systém nevyklučuje prístup k súdu v tomto ohľade. Článok 6 teda nie je aplikovateľný len v prípadoch, v ktorých vnútroštátne právo výslovne vylučuje prístup k súdu pre danú kategóriu zamestnancov a toto vylúčenie je odôvodnené objektívnym záujmom štátu. Súd ďalej uviedol: „Pokiaľ ide o prejednávany prípad, Súd v prvom rade uvádza, že § 26 ods. 3 zákona o Národnej Súdnej rade výslovne vylučuje súdnu ochranu v súvislosti s disciplinárnym konaním proti sudcom. Avšak rozsah tohto vylúčenia nie je absolútny, keďže odkazuje len na vylúčenie ochrany pred všeobecnými súdmi. Súd uvádza, že sťažovateľ mohol podať ústavnú sťažnosť proti rozhodnutiam Národnej Súdnej rady a Komory okresov. Sťažovateľ pred ústavným súdom vzniesol rovnaké námietky ako tie, ktoré teraz prezentuje pred Súdom a tento preskúmal ich podstatu. Keby ústavný súd vyhovel námietkam sťažovateľa, musel by zrušiť napadnuté rozhodnutia a vrátiť vec Národnej Súdnej rade na nové konanie. Vzhľadom na tieto skutočnosti Súd zastáva názor, že rozsah preskúmania veci ústavným súdom a jeho právomoci vo vzťahu k napadnutým rozhodnutiam sa javia tak, že sťažovateľ mal právo na prístup k súdu podľa vnútroštátneho právneho systému, čím splnil podmienku rozsudku *Eskelinen*“.

2.2 Spory týkajúce sa daňových záležitostí

V prípade *Ferrazzini v. Taliansko*²⁶ sa Súd zaoberal tým, či pôsobnosť článku 6 ods. 1 Dohovoru má byť rozšírená na spory s orgánmi verejnej moci, ktoré sa týkajú preskúmania rozhodnutí daňových úradov. Súd najskôr vylúčil, že by išlo o „trestné obvinenie“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. Následne potvrdil „autonómnosť“ pojmu „občianske právo a záväzok“ v zmysle článku 6 Dohovoru. Uviedol, že konania o daňových záležitostiach sa jednoznačne týkajú ekonomických záujmov, ale že spor nezískava občianskoprávnu povahu len preto, že vyvoláva aj otázky ekonomického charakteru.²⁷ Súd pripomenul, že Dohovor je živý nástroj, ktorý má byť interpretovaný vo svetle súčasných pomerov a Súdu prináleží zrevidovať, či by na základe zmeny názorov spoločnosti na právnu ochranu, ktorá má byť zaručená jednotlivcom v ich vzťahoch

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB Banská Bystrica, s. 189 – 191.

21 Bližšie pozri Pecníková, M.: **Tendencie aplikácie článku 6 ods. 1 Dohovoru v sporoch s orgánmi verejnej moci.** Justičná revue, 2002, č. 5, s. 616 a nasl.

22 Rozsudok z 19. apríla 2007.

23 Rozsudok z 5. feb. 2009.

24 Konkrétne časť, podľa ktorej pracovné spory medzi štátnymi orgánmi a štátnymi zamestnancami, ktorých zamestnanie je charakteristické špecifickými činnosťami verejnej správy v miere, v ktorej táto správa koná ako držiteľka verejnej moci poverenej ochranou všeobecných záujmov štátu, nie sú „občianskoprávne“ a sú vylúčené z rámca článku 6 ods. 1 Dohovoru. Súd uviedol, že zjavný príklad takýchto aktivít poskytujú ozbrojené sily a polícia.

25 Rozhodnutie z 8. feb. 2001 týkajúce sa konania o prepustení z funkcie sudcu. Súd v ňom konštatoval, že súdnictvo nie je súčasťou bežnej štátnej služby, ale napriek tomu je súčasťou typickej verejnej služby. Sudca má špecifickú zodpovednosť v oblasti výkonu súdnictva, ktoré je sférou, v ktorej štát vykonáva svoje zvrchované právomoci. V dôsledku toho sa sudca priamo zúčastňuje na výkone právomocí, ktoré mu zveruje verejné právo, a vykonáva povinnosti určené na ochranu všeobecných záujmov štátu. Súd preto rozhodol, že spor týkajúci sa prepustenia sudkyne sa netýkal jej „občianskych práv a záväzkov“ v zmysle článku 6 Dohovoru.

26 Rozsudok z 12. júla 2001.

27 Pozri napr. rozsudky *Pierre-Bloch v. Francúzsko*

z 21. októbra 1997, ods. 51
a *Editions Périscope*
v. *Francúzsko*
z 26. marca 1992, ods. 40.

28 Rozsudok z 24. feb. 1994.

29 Pozri napr. rozsudok
J. B. v. Švajčiarsko
z 3. mája 2001.

30 Pozri napr. rozhodnutie
Georgiou v. Spojené kráľov-
stvo zo 16. mája 2000.

31 Pozri napr. rozhodnutie
Agro-B, spol. s r. o. v. Česká
republika z 1. februára 2011.

s orgánmi verejnej moci, nemala byť pôsobnosť článku 6 ods. 1 Dohovoru rozšírená na spory medzi občanmi a orgánmi verejnej moci o zákonnosti rozhodnutí daňových orgánov. Následne dospel k záveru, že vývoj ku ktorému mohlo dôjsť v demokratických spoločnostiach, sa však – pokiaľ ide o daňové záležitosti – nedotýka zásadnej povahy povinnosti jednotlivca alebo spoločností platiť dane. Daňové záležitosti podľa Súdu ešte stále patria do tvrdého jadra výsad verejnej moci a verejný charakter vzťahu medzi daňovým poplatníkom a daňovým úradom naďalej prevláda. Keďže Dohovor a jeho protokoly sa musia interpretovať ako celok, Súd tiež pripomenul, že článok 1 Protokolu č. 1 týkajúci sa majetku ponecháva štátom možnosť prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné na to, aby zabezpečili platenie daní. Aj keď Súd nepriznal tomuto faktoru rozhodujúci význam, vzal ho do úvahy. Nakoniec Súd dospel väčšinou hlasov (jedenásť hlasov k šiestim) k záveru, že daňové záležitosti nespádajú do pôsobnosti článku 6 Dohovoru, a to napriek finančným dôsledkom, ktoré nevyhnutne majú na platiteľov daní.

Sudca Lorenzen v predmetnom prípade naopak dospel k záveru o aplikovateľnosti článku 6 ods. 1 Dohovoru. K jeho nesúhlasnému stanovisku sa pripojili ďalší piati sudcovia. Na podporu svojho záveru okrem iného uviedol, že v prípadoch, keď sú priamo dotknuté individuálne záujmy jednotlivca a zásah nie je založený na výkone diskrečných právomocí, majetkové kritérium vytvorené v *Editions Périscope* a ďalších rozsudkoch by malo byť stále počítateľným bodom. Výnimky musia byť akceptované, ak sú odôvodnené osobitnými okolnosťami. Niet pochyb o tom, že povinnosť platiť dane sa priamo a podstatne dotýka majetkových záujmov občanov a že daňové otázky (ich základ, spôsob platenia a vyberania v protiklade so spormi týkajúcimi sa rozpočtových otázok) sú v demokratickej spoločnosti založené na aplikácii právnych pravidiel, a nie na diskrečnej právomoci. V súlade s tým by mal byť podľa neho článok 6 aplikovateľný na tieto spory okrem prípadu, že by tu boli osobitné okolnosti odôvodňujúce záver, že povinnosť platiť dane nie je „občianskou“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. Sudca Lorenzen ďalej poznamenal, že je ťažko odôvodniteľné, prečo je nemožná rozšírená pôsobnosť článku 6 ods. 1 v jeho civilnej časti z dôvodu ochrany výsad štátov v daňovej oblasti, ak Súd vo svojej judikatúre išiel tak ďaleko, že daňové spory zahrnul pod svoju trestnú časť. Od rozsudku *Ben-denoun v. Francúzsko*²⁸ Súd konštantne považuje konania týkajúce sa daňových záležitostí za „trestné“, ak v sebe zahŕňajú alebo je tu iba riziko, že budú obsahovať pokuty, prílišné daňové zaťaženie atď., ktoré majú preventívny alebo represívny účel.²⁹ Výsledok nie je odlišný v konaniach týkajúcich sa daňových ohodnotení ako takých.³⁰ To znamená, že stupeň ochrany garantovaný článkom 6 ods. 1 je rôzny v závislosti od toho, aká je právna úprava týkajúca sa daňových záležitostí v rôznych právnych systémoch a dokonca v rámci jedného právneho systému, môže byť iba na náhode, či trestné konanie a konania týkajúce sa daňového ohodnotenia sú spojené alebo nie. Interpretácia Dohovoru, ktorá vedie k takýmto náhodným výsledkom, má ďaleko od dostatočnosti. Sudca Lorenzen preto dospel k záveru, že neexistujú presvedčivé argumenty na udržanie súčasnej judikatúry Súdu, že konania týkajúce sa daní sa nedotýkajú „občianskych práv a záväzkov“ v zmysle článku 6 Dohovoru. S týmto nesúhlasným stanoviskom sa plne stotožňujeme a vyjadrujeme poľutovanie nad tým, že judikatúra Súdu v tomto ohľade zostala až do súčasnosti nezmenená. Súd aj v roku 2011 s odkazom na závery väčšiny v prípade *Ferrazzini* odmietol aplikovať článok 6 Dohovoru v jeho civilnej časti na spory s orgánmi verejnej moci, ktoré sa týkali daňových záležitostí.³¹

Významný je v tomto ohľade postoj Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ktorý sa rozhodol ísť opačnou cestou. Upozorňujeme na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 24/2010, v ktorom tento rozhodol o porušení práva spoločnosti S., s. r. o. na spravodlivé súdne konanie zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru v súdnom konaní, v ktorom sťažovateľ napadol žalobou podanou podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku rozhodnutie daňového riaditeľstva, dodatočný platobný výmer daňového úradu i postup daňových orgánov pred vydaním týchto rozhodnutí. Ústavný súd vyslovil porušenie práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného článkom 6 ods. 1 Dohovoru napriek obrane najvyššieho súdu, ktorý spochybnil aplikovateľnosť článku 6 Dohovoru na uvedené konanie práve s odkazom na vyššie spomínaný prípad *Ferrazzini*. Ústavný súd v odôvodnení relevantnej časti svojho rozhodnutia uviedol: „Ústavný súd zdôrazňuje, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a k nemu vzťahujúca sa judikatúra predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených

v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03). Ústavný súd si je vedomý, že vo veci Ferrazzini proti Taliansku (rozhodnutie z 12. júla 2001 vo veci sťažnosti č. 44759/98) ESLP konštatoval neaplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na daňové záležitosti, „a to napriek finančným dôsledkom, ktoré nevyhnutne majú na platiteľov daní“. V tom istom rozhodnutí však ESLP pripomenul, že dohovor „je živý nástroj, ktorý má byť interpretovaný vo svetle súčasných pomerov a Súdu prináleží zrevidovať, či by na základe zmeny názorov spoločnosti na právnu ochranu, ktorá má byť zaručená jednotlivcom v ich vzťahoch s orgánmi verejnej moci, nemala byť pôsobnosť článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru rozšírená na spory medzi občanmi a orgánmi verejnej moci o zákonnosti rozhodnutí daňových orgánov“. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom ESLP, že aj dohovor ako každodenne realizovaný a aplikovaný právny predpis má byť „živým nástrojom“, a je tak úlohou orgánov ho aplikujúcich interpretovať jeho ustanovenia i s ohľadom na možné meniace sa spoločenské podmienky. V tejto súvislosti je preto potrebné zohľadniť spoločenské pomery, ktoré podmieňovali podobu dohovoru v období jeho vzniku. Vývoj judikatúry ESLP však postupne speje k novoformulovaným kritériám na posudzovanie aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru na spory o zákonnosť administratívnych rozhodnutí medzi správnymi orgánmi a fyzickými osobami a právnickými osobami. Do popredia sa dostáva predovšetkým kritérium individuálnych záujmov jednotlivca dotknutých administratívnym zásahom v spojení so skúmaním rozsahu uplatnenia diskrečných právomocí správneho orgánu pri realizácii tohto zásahu (pozri Pecníková, M.: Tendencie aplikácie článku 6 ods. 1 dohovoru v sporoch s orgánmi verejnej moci. In: Justičná revue, č. 5/2002, s. 616 – 635). Za danej situácie charakterizovanej značným stupňom neustálenosti a permanentne prebiehajúcej kryštalizácie názorov ESLP na interpretáciu pojmu „občianske práva a záväzky“ použitého v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to aj pri rozhodovaní o sporoch medzi fyzickými a právnickými osobami a orgánmi verejnej moci o zákonnosť rozhodnutí daňových orgánov (Bendenoun proti Francúzsku – rozsudok z 24. februára 1994, séria A, č. 284, Georgiou proti Spojenému kráľovstvu – rozhodnutie zo 16. mája 2000 o prijateľnosti sťažnosti č. 40042/98, Ferrazzini proti Taliansku – rozhodnutie z 12. júla 2001 vo veci sťažnosti č. 44759/98), **ústavný súd nevidí žiaden rozumný dôvod robiť z hľadiska založenia svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pri preskúmaní postupov a rozhodnutí všeobecných súdov v rámci správneho súdnictva rozdiely medzi sťažovateľmi, ktorí v konaní pred ústavným súdom namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a sťažovateľmi, ktorí tvrdia porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.** Túto pozíciu potvrdzuje aj ustálená judikatúra ústavného súdu, podľa ktorej formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Zároveň ústavný súd stabilne vyslovuje porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru aj v takých konaniach o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých je predmetom preskúmania rozhodnutie všeobecného súdu v správnom súdnictve týkajúce sa daňových záležitostí (I. ÚS 238/06, III. ÚS 305/08). V posudzovanom prípade pristúpil navyše ústavný súd k vysloveniu porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu aj na základe zistenia nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku, čo relevanciu z pohľadu práva na spravodlivé súdne konanie nepochybne má aj v prípade ústavnosúdného prieskumu rozhodnutia všeobecného súdu vydaného v správnom súdnictve“.

2.3 Konania o predbežnom opatrení

Konania týkajúce sa zabezpečenia predbežného opatrenia Súd najskôr nepovažoval za určujúce pre „občianske práva a záväzky“ a vylučoval ich spod ochrany článku 6 Dohovoru.³² Z tejto zásady pripustil výnimky, pokiaľ to výnimočne vyžadoval charakter predbežného rozhodnutia, pretože požadované opatrenie bolo drastické, do značnej miery prepojené s hlavnou žalobou a do jeho zmeny v odvolacom konaní by ovplyvnilo zákonné práva účastníkov na podstatne dlhý čas.³³

Následne, v roku 2009 Súd v rozsudku **Micallef v. Malta**³⁴ skonštatoval, že medzi členskými štátmi Rady Európy existuje rozsiahly konsenzus, ktorý výslovne alebo konkludentne umožňuje

32 Pozri napr. rozhodnutie *Wiot v. Francúzsko* z 15. marca 2001, *APIS, a. s. v. Slovensko* z 13. januára 2002, *Verlagsgruppe News GMBH v. Rakúsko* zo 16. jan. 2003, a *Libert v. Belgicko* z 8. júla 2004.

33 Pozri rozhodnutie *Markass Car Hire Ltd v. Cyprus* z 23. októbra 2001.

34 Rozsudok z 15. októbra 2009.

uplatnenie záruk podľa článku 6 na konania o predbežnom opatrení. Podobne, Súdny dvor Európskych spoločenstiev vo svojej judikatúre uvádza, že predbežné opatrenia musia byť predmetom záruk spravodlivého súdneho konania, najmä práva byť vypočutý. Vylúčenie predbežných opatrení z rámca článku 6 bolo odôvodnené skutočnosťou, že v zásade nie sú určujúce pre „občianske práva a záväzky“. Avšak za okolností, za ktorých mnoho zmluvných štátov čelí značnému počtu nevybavených vecí v preťaženom súdnom systéme vedúcom k neprimerane dlhým konaniam, rozhodnutie sudcu o predbežnom opatrení bude často po dosť dlhý čas rovnocenné rozhodnutiu v merite veci, vo výnimočných prípadoch dokonca nastálo. To znamená, že v predbežnom a hlavnom konaní sa často rozhoduje o tých istých „občianskych právach a záväzkoch“ a rozhodovania majú z hľadiska výsledku rovnaké dlhodobé alebo permanentné účinky. Súd preto už nepovažoval za odôvodnené automaticky charakterizovať konanie o predbežnom opatrení ako konanie, v ktorom sa nerozhoduje o občianskych právach a záväzkoch. Nebol ani presvedčený, že vady v takomto konaní budú nevyhnutne napravené v neskoršom štádiu, konkrétne v konaní o podstate veci, na ktoré sa vzťahuje článok 6, keďže ujma, ktorá mohla za ten čas vzniknúť, sa medzičasom mohla stať nezvratnou a len s málo reálnou možnosťou nápravy spôsobenej škody, snáď len s výnimkou možnosti peňažnej náhrady. Súd preto dospel k záveru o nevyhnutnosti zmeny judikatúry a sformuloval nový prístup, pripomenul, že článok 6 sa vo svojej civilnej časti uplatňuje len v konaniach o určenie občianskych práv a záväzkov. Nie všetky predbežné opatrenia určujú takéto práva a záväzky a možnosť aplikácie článku 6 bude závisieť od splnenia určitých podmienok. Po prvé, právo, o ktoré ide v hlavnom konaní aj v konaní o predbežnom opatrení by malo byť „občianskym“ právom v autonómnom význame tohto pojmu podľa článku 6 Dohovoru.³⁵ Po druhé, charakter predbežného opatrenia, jeho predmet a účel, ako aj jeho účinky na predmetné právo by mali byť preskúmané. Len čo môže byť predbežné opatrenie považované za efektívne určujúce občianske právo alebo záväzok, o ktorý ide, je článok 6 aplikovateľný bez ohľadu na dobu jeho platnosti. Súd však uviedol, že vo výnimočných prípadoch, v ktorých má napríklad účinnosť opatrenia závisieť od rýchleho rozhodovacieho procesu, nemusí byť možné okamžité splnenie všetkých požiadaviek článku 6 Dohovoru. V takýchto špecifických prípadoch, hoci nezávislosť a nestrannosť súdu alebo príslušného sudcu je nevyhnutnou a neodhateľnou zárukou v takomto konaní, sa ostatné procesné záruky môžu uplatňovať iba v rozsahu, ktorý je zlučiteľný s charakterom a účelom daného konania o predbežnom opatrení. V každom následnom konaní pred Súdom bude musieť vláda preukázať, že z hľadiska účelu posudzovaného konania nebolo možné aplikovať bez neprimeranej ujmy na dosiahnutí cieľov jednu alebo viacero špecifických procesných záruk, ktoré sa majú dosiahnuť sporným predbežným opatrením.

35 Pozri rozsudok *Grécke rafinérie Stran a Stratis Andreadis v. Grécko* z 9. decembra 1994, ods. 39, *König v. Nemecko* z 28. júna 1978, ods. 89 – 90, *Ferrazzini v. Taliansko* z 12. júla 2001, ods. 24 – 31, a *Roche v. Spojené kráľovstvo* z 19. októbra 2005, ods. 119.

Záver

Cieľom článku je poukázať na vývoj v judikatúre Súdu týkajúci sa aplikovateľnosti článku 6 Dohovoru v jeho trestnej, ako aj civilnej časti. Pokiaľ ide o spory týkajúce sa štátnych zamestnancov, kritérium vytvorené v prípade *Eskelinen* hodnotíme vysoko pozitívne, pretože podľa nášho názoru neexistoval relevantný dôvod na to, aby Súd vylučoval z práva na spravodlivé súdne konanie skupiny osôb, ktoré mali na vnútroštátnej úrovni prístup k súdu. Ako logická sa javí aj druhá podmienka sformulovaná v tomto prípade, podľa ktorej musí byť prípadné vylúčenie prístupu k vnútroštátnemu súdu odôvodnené objektívnym záujmom štátu. Rovnako však možno uvažovať v prípadoch daňových záležitostí, pretože v súčasnosti sú spory týkajúce sa daňových záležitostí vo veľkej väčšine zmluvných štátov rozhodované v súdnom konaní. Posun judikatúry Súdu smerom k nesúhlasnému stanovisku sudcu Lorenzena by bol aj v tomto ohľade žiaduci a viac súladný s duchom a účelom Dohovoru, ako aj so súčasnými vnútroštátnymi právnymi úpravami väčšiny členských štátov Rady Európy. Postoj ústavného súdu, ktorý takúto ochranu sťažovateľom poskytol aplikujúc článok 6 v jeho civilnej časti na daňové záležitosti preto vysoko oceňujem. Veľmi logicky Súd zhodnotil aj zmenu svojho postoja pokiaľ ide o aplikáciu článku 6 Dohovoru na konania o predbežnom opatrení, ktorá má významný vplyv na dodržiavanie základných procesných práv aj v takomto druhu konaní. ■

RESUMÉ

K aktuálnej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa aplikovateľnosti článku 6 Dohovoru

Autorka v článku upozorňuje na aktuálne rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúce sa aplikácie článku 6 Dohovoru. Oceňuje pozitívne trendy v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, zároveň však poukazuje na niektoré pretrvávajúce nedostatky. Pokiaľ ide o posledne uvedené vyzdvihuje prístup Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý v tomto ohľade poskytuje sťažovateľom vyšší štandard ochrany.

SUMMARY

Current Case-Law of the European Court of Human Rights Related to the Application of Article 6 of the Convention

The author draws attention to current decisions of the European Court of Human Rights related to the application of Article 6 of the Convention. She appreciates positive developments in the case-law of the European Court of Human Rights, however, she at the same time points to some continuing drawbacks. She appraises the approach of the Constitutional Court of the Slovak Republic, which in this respect provides a higher level of protection to applicants.

ZUSAMENFASSUNG

Zur aktuellen Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte betreffend die Anwendungsmöglichkeit des Artikels 6 der Konvention

Die Autorin des Artikels macht auf die aktuellen Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte betreffend die Anwendung des Artikels 6 der Konvention aufmerksam. Sie würdigt die positiven Trends in der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte und macht auf einige anhaltende Mängel aufmerksam. Sie schätzt den Ansatz des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik, das in dieser Hinsicht den Beschwerdeführern einen höheren Schutzstandard gewährt.

Vybrané otázky exekúcie príkazom pohľadávky z účtu v banke ako predmetu záložného práva

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Ing. Jarmila Lazíková, PhD.

Exekúcia príkazom pohľadávky z účtu v banke je jedným z najčastejších spôsobov exekúcie na peňažné plnenie. Doručením príkazu súdneho exekútora na začatie exekúcie banka zablokuje účet povinného vo výške vymáhanej pohľadávky s príslušenstvom, čím sa zabráni povinnému nakladať s peňažnými prostriedkami na účte. Ak povinný neplní „dobrovoľne“ (dobrovoľnosť plnenia zo strany povinného v tomto štádiu exekučného konania je sporná) a súd prípadné námietky uznesením zamietne, po právoplatnosti tohto rozhodnutia vydá exekútor exekučný príkaz.

Po doručení exekučného príkazu banka odpíše z účtu peňažné prostriedky maximálne do výšky zexekvovávanej pohľadávky s príslušenstvom. Na účte nemusí byť vždy dostatok peňažných prostriedkov na úhradu celej dlžnej sumy, preto exekúciu podliehajú aj peňažné prostriedky, ktoré prišli na účet povinného neskôr, až po doručení príkazu na začatie exekúcie. Taktiež nie všetky peňažné prostriedky na účte povinného podliehajú exekúcii. Výnimku predstavujú peňažné prostriedky na účte do výšky 99,58 eur, peňažné prostriedky určené na výplatu miezd zamestnancom a peňažné prostriedky účelovo viazané.

Tento postup je bežný, ak pohľadávka z účtu v banke nie je predmetom záložného práva. V opačnom prípade Exekučný poriadok dovoľuje viesť exekúciu na záloh iba so súhlasom záložného veriteľa. Predkladaný príspevok analyzuje vybrané právne problémy vo veci exekúcie príkazom pohľadávky z účtu v banke, ktorá je predmetom záložného práva, najmä vzťah záložného práva k pohľadávke z účtu v banke ako prekážku exekučného konania, dôvody a podmienky podania poddĺžnickej žaloby voči dlžníkovi povinného a informačnú povinnosť bánk voči súdnym exekútorom.

1. Pohľadávka z účtu v banke ako predmet záložného práva

Pohľadávka z účtu v banke predstavuje právo veriteľa na peňažné plnenie voči banke z titulu existencie záväzkovoprávneho vzťahu, ktorý je spravidla založený zmluvou o bežnom účte (§ 708 ObZ a nasl.) alebo zmluvou o vkladovom účte (§ 716 ObZ a nasl.).

Zmluvou o bežnom účte sa banka zaväzuje prijímať na bežný účet peňažné vklady v prospech veriteľa (majiteľa účtu), vykonávať platby z bežného účtu podľa pokynov majiteľa účtu,

JUDr. Marek Števček, PhD.

sa odborne profiluje predovšetkým na oblasť civilného práva procesného. Pôsobil či pôsobí ako advokát, sudca a pedagóg na viacerých právnických fakultách. V súčasnosti je generálnym riaditeľom sekcie civilného práva Ministerstva spravodlivosti SR a predsedom rekodifikačnej komisie pre Občiansky súdny poriadok.

JUDr. Ing. Jarmila Lazíková, PhD.

absolvovala štúdiu na Fakulte ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre a na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. Pôsobí ako odborný asistent na katedre práva SPU v Nitre.

vyplatiť majiteľovi účtu požadovanú sumu z peňažných prostriedkov na bežnom účte, platiť úrok zo zostatku účtu, pričom banka je oprávnená požadovať za tieto služby úhradu nákladov a to prostredníctvom započítania peňažných prostriedkov na účte.

Zmluvou o vkladovom účte sa zaväzuje banka zriadiť tento účet pre jeho majiteľa a platiť úroky z peňažných prostriedkov na účte za to, že majiteľ účtu na predmetný účet vložil peňažné prostriedky a prenechal ich využitie banke. Vkladový účet nemožno zamieňať s vkladom na vkladných knižkách. Kým predmetom záväzkovoprávneho vzťahu založeného zmluvou o vkladovom účte je pohľadávka majiteľa účtu voči banke, predmetom zmluvy o vklade, ktorého prijatie potvrdil peňažný ústav vydaním vkladnej knižky, je cenný papier (vkladná knižka), do ktorého je inkorporované právo na vyplatenie vložených peňažných prostriedkov spolu s dohodnutými alebo obvyklými úrokmi.

Majiteľ bežného alebo vkladového účtu tak nie je však vlastníkom peňažných prostriedkov na účte v banke, ale má len pohľadávku voči banke vo výške zostatku na tomto účte. Ide teda o peňažnú pohľadávku, ktorá môže byť predmetom záložného práva medzi záložcom (majiteľom účtu) a záložným veriteľom (spravidla treťou osobou, nie je však vylúčené, že ním môže byť aj banka sama). Banka ako dlžník majiteľa účtu sa v záložnoprávnom vzťahu, ktorého predmetom je pohľadávka z účtu stáva tzv. poddlžníkom.

Peňažná pohľadávka ako predmet záložného práva má svoje špecifické črty. Záložné právo k pohľadávke sa vzťahuje aj na dlžné úroky a ostatné príslušenstvo pohľadávky (podľa § 121 ods. 3 OZ sú to úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením). To však nebráni účastníkovi, aby sa v zmluve o záložnom práve dohodli, že dlžné úroky a príslušenstvo nepodliehajú záložnému právu. Avšak odlišovanie istiny od príslušenstva pohľadávky z účtu by nadmerne zaťažovalo banku, hoci by dokázala zo svojho účtovníctva jednotlivé položky rozlišovať, prejavilo by sa to však v raste nákladov banky za vedenie účtu na ťarchu jeho majiteľa.

Zákon v žiadnom smere neobmedzuje výšku zálohu, ktorú môže prijať záložný veriteľ na zabezpečenie svojej pohľadávky voči dlžníkovi. Občiansky zákonník v § 556 iba poskytuje možnosť záložnému veriteľovi akceptovať predmet zálohu maximálne do výšky dvoch tretín jeho odhadnutej ceny, výnimkou sú iba vklady v peňažných ústavoch a štátne cenné papiere, ktoré sú spôsobilou zábezpekou v celej svojej výške (§ 557 OZ). Preto spravidla celá vec, právo alebo iná majetková hodnota je predmetom záložného práva, nielen jej určitá časť bez ohľadu na to, či ide o právne deliteľnú vec. Po výkone záložného práva za účelom uspokojenia pohľadávky veriteľa je záložný veriteľ povinný hodnotu zálohu, ktorá prekračuje výšku jeho pohľadávky a náklady spojené s výkonom záložného práva, bez zbytočného odkladu vrátiť záložcovi.

Banke ako poddlžníkovi vznikajú z daného záložnoprávneho vzťahu povinnosti, len ak nastane niektorá z dvoch skutočností, ktoré predvída zákon (§ 151mb ods. 2 OZ) a to, ak vznik záložného práva poddlžníkovi (banke):

- písomne oznámi záložca (majiteľ účtu) alebo
- preukáže záložný veriteľ, napr. výpisom z registra záložných práv.

Kým poddlžníkovi (banke) nebol preukázaný alebo oznámený vznik záložného práva, poddlžník má povinnosť poskytnúť plnenie iba svojmu veriteľovi (majiteľovi účtu), príp. inej osobe ním určenej. Poddlžník, ani ak ním je banka, nie je povinný z vlastnej iniciatívy zisťovať, či pohľadávka, ktorú má voči nemu veriteľ, nie je zaťažená záložným právom a teda ani zisťovať skutočnosť, komu má predmetné plnenie poskytnúť aj napriek skutočnosti, že informáciu o prípadnej existencii záložného práva môže vyhľadať v Notárskom registri záložných práv aj prostredníctvom internetu. Zákon totiž vyžaduje na vznik záložného práva k pohľadávke písomnú formu, pričom právotvornou skutočnosťou vzniku záložného práva je registrácia v Notárskom centrálnom registri záložných práv.

2.

Pohľadávka z účtu v banke ako predmet bankového tajomstva

V zmysle § 91 ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o bankách) sú predmetom bankového tajomstva *všetky informácie a doklady o záležitostiach týkajúcich sa klienta banky alebo klienta pobočky zahraničnej banky,*

ktoré nie sú verejne prístupné, najmä informácie o obchodoch, stavoch na účtoch a stavoch vkladov. Predmetné informácie smie banka poskytnúť na písomné vyžiadanie bez súhlasu majiteľa účtu len taxatívne určeným subjektom v § 91 ods. 3 a 4 zákona o bankách vrátane súdneho exekútora, ktorý sa môže preukázať poverením od exekučného súdu, ktoré ho oprávňuje na vykonanie exekúcie. V opačnom prípade je banka zodpovedná za škodu, ktorú porušením povinnosti chrániť tieto informácie pred vyzradením, zneužitím, poškodením, zničením, stratou alebo odcudzením spôsobila.

Výpočet informácií, ktoré sú predmetom bankového tajomstva, nie je taxatívny, preto pri posudzovaní tej ktorej informácie bude rozhodujúce, či predmetná informácia je verejne dostupná. Za verejne dostupné informácie nemožno považovať zrejme ani identifikáciu majiteľa účtu a údaje o čísle jeho účtu. Aj tieto údaje je banka povinná poskytnúť súdnemu exekútorovi na jeho písomnú žiadosť v zmysle § 34 ods. 5 EP. Informácie týkajúce sa existencie záložného práva k pohľadávke z účtu však za verejne dostupné možno považovať, pretože je možné ich získať z Notárskeho registra záložných práv aj prostredníctvom internetu.

Existujú štyri dôvody, prečo banka nie je povinná poskytovať súdnemu exekútorovi informácie o záložnom práve k pohľadávke k účtu. Po prvé, predmetná informácia je, ako už bolo uvedené vyššie, verejne dostupná. Po druhé, banke túto povinnosť vo veci záložného práva neukladá ani § 34 ods. 5 EP, podľa ktorého je banka povinná na písomné požiadanie súdneho exekútora mu poskytnúť údaje týkajúce sa čísla bankových účtov, ich vlastníkov, stavu účtov a ich zmeny. Výpočet informácií v § 34 ods. 5 EP je taxatívny, preto možno toto ustanovenie považovať za *lex specialis* k ustanoveniu § 91 ods. 4 písm. e) zákona o bankách. Tretí dôvod vychádza zo zásady hospodárnosti konania. Banka je totiž oprávnená si žiadať úhradu nákladov za podanie správy exekútorovi (§ 92 ods. 10 zákona o bankách), čo sa premietne do vyšších trov exekučného konania. Napokon, banka nemusí byť ako poddžník vždy informovaná o existencii záložného práva, v mnohých prípadoch nemá o tejto skutočnosti informáciu, preto jej prípadná odpoveď nemusí byť vyčerpávajúca a súdny exekútor je nútený podniknúť aj tak ďalšie kroky na zistenie právneho a skutkového stavu vo veci záložného práva. Naopak, v predmetnej veci je účinnejšie využiť súčinnosť oprávneného a najmä povinného v zmysle § 54 EP, ktorý bude najlepšie informovaný o prípadnej existencii záložného práva.

3. Exekúcia prikázaním pohľadávky z účtu v banke

Exekučné konanie sa síce začína doručením návrhu na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi od oprávneného z exekučného titulu (resp. jeho právneho nástupcu), avšak prvé procesné úkony smerujúce k vymoženiu nároku priznaného v exekučnom titule môže súdny exekútor zrealizovať až po udelení poverenia na vykonanie exekúcie (napr. aj banky poskytnú súčinnosť v zmysle § 34 ods. 5 EP súdnemu exekútorovi až po predložení písomnej žiadosti, ktorá musí obsahovať aj poverenie súdu pre súdneho exekútora na vykonanie exekúcie podľa § 91 ods. 5 zákona o bankách). Prvým procesným úkonom súdneho exekútora smerujúceho k vymoženiu nároku priznaného v exekučnom titule je vydanie upovedomenia o začatí exekúcie. Súdny exekútor v praxi spravidla ešte pred týmto svojím procesným úkonom požiada o súčinnosť subjekty v zmysle § 34 EP a povinného a oprávneného v zmysle § 54 EP. Účelom požiadavky súčinnosti je získať informácie o najefektívnejšom spôsobe vykonania exekúcie. Súčasťou zisťovania súdneho exekútora by mala byť nevyhnutne aj skutočnosť, či zamýšľanému spôsobu exekúcie nebráni existencia záložného práva. Exekučné konanie totiž nesmie viesť súdny exekútor na majetok povinného, ktorý je predmetom záložného práva s výnimkou dvoch prípadov:

- exekútor získal súhlas záložného veriteľa alebo
- oprávneným v exekučnom konaní je sám záložný veriteľ.

Z dikcie § 61a EP „*exekučné konanie na záloh možno viesť iba vtedy,*“ vyplýva, že ak je záložným veriteľom tretia osoba, súdny exekútor môže vykonať prvý procesný úkon v exekučnom konaní na záloh smerujúci k uspokojeniu nároku oprávneného až po udelení súhlasu záložného veriteľa. Z toho následne vyplývajú dve skutočnosti. Po prvé, prekážku exekučného konania z dôvodu existencie záložného práva je povinný exekútor preveriť skôr, ako vykoná prvý procesný úkon smerujúci k vymoženiu nároku priznaného v exekučnom titule, resp. skôr, ako jeho

procesným úkonom vznikne inhibitorium a arrestatorium. V prípade existencie záložného práva, ak nezíska exekútor súhlas záložného veriteľa, bude musieť postihnúť exekúciou iný majetok povinného. Súhlas záložného veriteľa zákon vyžaduje bez výnimky. Po druhé, z uvedenej koncepcie vyplýva, že prípadnú prekážku exekučného konania v podobe existencie záložného práva je povinný skúmať súdny exekútor, v žiadnom prípade nie dlžník povinného.

Inhibitorium predstavuje zákaz povinného nakladať so svojím majetkom od momentu doručenia upovedomenia o začatí exekúcie. V praxi existujú v zásade dva spôsoby: buď sa vydá všeobecné upovedomenie o začatí exekúcie bez uvedenia spôsobu a až následne sa vydá upovedomenie o spôsobe exekúcie, alebo sa v upovedomení o začatí exekúcie zároveň určí priamo aj spôsob vykonávania exekúcie. Vzhľadom na to, že všeobecné upovedomenie o začatí exekúcie neurčuje, ktorý majetok povinného má byť exekúciou postihnutý, povinný by sa v zmysle toho upovedomenia musel zdržať nakladania s celým svojím majetkom (tzv. generálne inhibitorium). Takýto postup by však bol v rozpore so základnou zásadou exekučného konania – zásadou ochrany práv povinného, ktorá zahŕňa povinnosť viesť exekúciu na majetok povinného iba do výšky vymáhanej pohľadávky. Preto sa domnievame, že všeobecné upovedomenie o začatí exekúcie bez uvedenia spôsobu exekúcie nemôže predstavovať generálne inhibitorium, a inhibitorium sa vzťahuje výslovne iba na majetok, ktorý exekútor určil v upovedomení o spôsobe exekúcie. Inak povedané, ak bude povinný nakladať so svojím majetkom, ktorý by mohol podliehať exekúcii, v čase do doručenia upovedomenia o spôsobe exekúcie, ktoré sa vzťahuje na tento majetok, nemalo by to viesť k neplatnosti právneho úkonu povinného, ale iba k jeho odporovateľnosti za predpokladu naplnenia hypotézy ustanovenia § 42a OZ. Oprávnený by mohol odporovať takémuto právnomu úkonu v osobitnom sporovom konaní, ak povinný scudzil práve ten majetok, ktorý má podliehať exekúcii podľa neskôr doručeného upovedomenia o spôsobe exekúcie. Avšak lehota na podanie prípadných námietok proti exekúcii povinného plynie iba raz, a to už od doručenia všeobecného upovedomenia o začatí exekúcie.

Upovedomenie o začatí exekúcie doručuje súdny exekútor obligatórne iba povinnému a oprávnenému, avšak v niektorých spôsoboch vykonania exekúcie, kedy plnenie má poskytnúť dlžník povinného, zákon vyžaduje, aby sa popri upovedomení doručil aj tzv. príkaz na začatie exekúcie tejto tretej osobe. Takéto ustanovenie je obsiahnuté aj v § 95 ods. 1 písm. a) EP, ktorý sa dotýka exekúcie príkázaním pohľadávky z účtu v banke. Doručením príkazu na začatie exekúcie dlžníkovi povinného nastupuje tzv. arrestatorium, t. j. povinnosť dlžníka povinného zadržať plnenie, ktoré by mu inak bol povinný poskytnúť. V prípade exekúcie príkázaním pohľadávky z účtu v banke predstavuje arrestatorium príkaz banke na vykonanie blokácie účtu vo výške sumy podliehajúcej exekúcii vykonávanej týmto spôsobom; banka zablokovanú sumu nesmie vyplatiť povinnému, inak sa vystavuje riziku poddlžníckej žaloby. V praxi sa však bežne stáva, že exekútor banke nedoručí príkaz na začatie exekúcie, ale až exekučný príkaz. Bez doručenia príkazu na začatie exekúcie však banka nemá právny dôvod blokovať peňažné prostriedky na účte jeho majiteľa a teda oprávnený nemôže voči nej vzniesť účinne ani poddlžnícku žalobu, banka nemohla porušiť príkaz exekútora, ktorý jej nebol doručený. Naopak, prípadnou blokáciou by sa tak banka vystavila riziku žaloby zo strany majiteľa účtu za prípadné porušenie zmluvného vzťahu (napr. práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o bežnom alebo vkladovom účte) a v prípade spôsobenia škody majiteľovi účtu aj riziku žaloby zo zodpovednosti za škodu.

V prípade, že na pohľadávke z účtu v banke viazne záložné právo, je súdny exekútor povinný túto skutočnosť zistiť a súhlas záložného veriteľa získať. Zákon mu neukladá povinnosť informovať dlžníka povinného, či bol súhlas záložného veriteľa daný; samotný dlžník povinného o existencii záložného práva ani nemusí mať žiadnu vedomosť, najmä ak sám nie je záložným veriteľom. V praxi bánk však často dochádza k situácii, že záložným veriteľom je sám dlžník povinného, teda banka, od ktorej je súdny exekútor povinný získať súhlas, aby mohol viesť exekučné konanie na záloh, t. j. na pohľadávku z účtu v banke. Ak banka súhlas neudelí, nemožno od nej požadovať v zmysle § 61a ods. 2 EP realizáciu príkazu na začatie exekúcie a teda ani žiadnu blokáciu peňažných prostriedkov na účte povinného.¹ Záleží len na dohode banky ako záložného veriteľa a povinného (ako majiteľa účtu a záložcu) v záložnej zmluve, či povinný smie so svojím účtom nakladať.

Súdny exekútor môže dlžníkovi povinného (banke) doručiť príkaz na začatie exekúcie spolu s exekučným príkazom, t. j. príkazom na vykonanie exekúcie. Oba príkazy je exekútor povinný

1 Zhodne napr. sp. zn. III. ÚS 20/08: Preto, ak záložný veriteľ (ktorý nebol v konaní oprávnený) neudelil súhlas na predaj nehnuteľnosti, exekútor v exekučnom konaní nemohol viesť exekučné konanie a ani zriadiť exekučné záložné právo na záloh (§ 151h ods. 6 OZ, § 61a ods. 2 EP); sp. zn. PL. ÚS 20/05: (...) ak záložný veriteľ nesúhlasí so súdnou exekúciou zálohu, nemožno ju na tento záloh legálne viesť (...).

doručiť banke do vlastných rúk. Zo žiadneho ustanovenia EP však nevyplýva, že by exekučný príkaz mal nahradiť príkaz na začatie exekúcie a bol by legitímnym titulom na zablokovanie peňažných prostriedkov na účte povinného. Účelom blokovania peňažných prostriedkov na účte je však iba zabránenie tomu, aby povinný zmaril vyplatenie peňažných prostriedkov oprávnenému. Teda absencia príkazu na začatie exekúcie nemá vplyv na realizáciu exekučného príkazu, t. j. odpísanie požadovanej vymáhanej sumy z účtu povinného v prospech účtu oprávneného, resp. súdneho exekútora, za predpokladu, že má na ňom dostatok peňažných prostriedkov. Za prípadný nedostatok však banka nenesie žiadnu zodpovednosť, ak jej nebol doručený príkaz na začatie exekúcie, a to ani v prípade, že požadovaná suma peňažných prostriedkov bola na účte pred doručením exekučného príkazu. Rovnako to platí aj pre peňažné prostriedky, ktoré dôjdu na účet povinného po doručení exekučného príkazu; banka nie je povinná a ani oprávnená ich zablokovať, ak jej nebol doručený príkaz na začatie exekúcie; je však povinná bezodkladne tieto prostriedky odpísať z účtu povinného v prospech účtu uvedeného v exekučnom príkaze. Ak povinný stihne tieto prostriedky presunúť skôr ako banka, banka nie je zodpovedná za prípadnú škodu, ktorá vznikla oprávnenému.

4. Poddlžnícka žaloba

4.1 *Všeobecne k poddlžníckej žalobe*

Poddlžnícka žaloba predstavuje návrh na začatie konania, ktorého predmet sa prejednáva v nachádzacom sporovom konaní aj napriek tomu, že ide o spor, ktorý vznikol v exekučnom konaní.

Aktívne vecne legitimovaný na podanie poddlžníckej žaloby je oprávnený z exekučného titulu. Pasívne vecne legitimovaný je poddlžník, ktorý porušil svoje povinnosti uložené zákonom (presnejšie Exekučným poriadkom). Poddlžník je dlžník povinného, najčastejšie platiteľ mzdy, banka, v ktorej má povinný pohľadávku z účtu alebo iný dlžník, voči ktorému má povinný pohľadávku (napr. nájomca povinný platiť nájomné povinnému). Základnou povinnosťou týchto poddlžníkov v exekučnom konaní je, aby svoj záväzok svojmu veriteľovi, ktorým je povinný v danom exekučnom konaní, nesplnili a po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým boli námietky zamietnuté, poskytl plnenie, zodpovedajúce ich záväzku voči povinnému, priamo oprávnenému.² Súdny exekútor poverený na vykonanie exekúcie je povinný vydať nielen upovedomenie o začatí exekúcie, ale aj príkaz na začatie exekúcie, ktorý doručuje poddlžníkovi do vlastných rúk, aby bol o tejto skutočnosti informovaný a zároveň zadržal plnenie do doručenia exekučného príkazu (arrestatorium) a neposkytol ho povinnému, príp. aby s ním ani inak nedisponoval. V prípade porušenia tejto povinnosti súdneho exekútora, v dôsledku čoho poddlžník poskytne plnenie povinnému, nemožno sa úspešne domáhať náhradného plnenia od poddlžníka poddlžníckou žalobou, nakoľko poddlžník žiadnu právnu povinnosť uloženú zákonom neporušil a bez doručenia príkazu na začatie exekúcie nemá oprávnený „zvláštne procesné právo voči poddlžníkovi, aby poddlžník zaistil uspokojenie vymáhaného nároku oprávneného z pohľadávky alebo z iného majetkového práva postihnutého exekúciou“.³ Poddlžník preto až do doručenia príkazu na začatie exekúcie disponuje s plnením, ktoré má poskytnúť svojmu veriteľovi (povinnému) v zmysle práv a povinností, ktoré mu ukladá hmotnoprávny záväzkový vzťah medzi ním a povinným a akékoľvek zadržanie plnenia (arrestatorium) bez doručenia príkazu na začatie exekúcie by mohlo viesť k vzniku právnej zodpovednosti poddlžníka voči povinnému, pretože na takéto konanie nemal žiadny právny dôvod. Avšak samotné právo oprávneného dožadovať sa plnenia od poddlžníka vzniká až doručením exekučného príkazu poddlžníkovi, t. j. až od tohto momentu vzniká oprávnenému v exekučnom konaní právo uplatňovať pohľadávku povinného pod vlastným menom a na vlastný účet.⁴

Ak poddlžník napriek doručenému príkazu na začatie exekúcie poskytne plnenie povinnému, resp. po doručení exekučného príkazu neposkytne dobrovoľne plnenie oprávnenému z exekučného titulu, musí si svoje právo na plnenie voči poddlžníkovi oprávnený uplatniť na súde poddlžníckou žalobou. Právo na plnenie voči poddlžníkovi však zodpovedá iba výške

2 Macur, J.: **Kurs občanského práva procesného. Exekuční právo.** Praha : C. H. Beck, 1998, s. 125.

3 Macur, J.: **Kurs občanského práva procesného. Exekuční právo.** Praha : C. H. Beck, 1998, s. 126.

4 Macur, J.: **Kurs občanského práva procesného. Exekuční právo.** Praha : C. H. Beck, 1998, s. 126.

plnenia, ktorú mal poddlžník poskytnúť podľa hmotného práva svojmu veriteľovi (povinnému z exekučného titulu); žalobca (oprávnený) neuplatňuje svojou poddlžníckou žalobou svoju hmotnoprávnu pohľadávku voči poddlžníkovi, ale len svoje exekučné právo na uspokojenie svojej pohľadávky voči povinnému.⁵ To sa prejavuje v určitých špecifikách, ktorými sa líši konanie o poddlžníckej žalobe od „klasického“ sporového konania. „Oprávnený ako žalobca v poddlžníckom spore nesmie žiadnym spôsobom disponovať s predmetom tohto sporu. Nemôže preto napr. uzavrieť na úkor povinného súdny zmier. Poddlžník zase nemôže ako žalovaný uplatňovať v poddlžníckom spore žiadne námietky, ktoré vyplývajú z jeho iných právnych vzťahov voči oprávnenému (napr. započítanie vzájomnej pohľadávky). Žalovaný totiž môže v poddlžníckom spore proti žalobcovi uplatniť len také námietky, ktoré vyplývajú z exekučnoprávneho pomeru (napr. môže namietat, že žalovanú pohľadávku oprávnenému už v súlade s nariadením exekúcie zaplatil). Poddlžník však môže v poddlžníckom spore uplatniť proti oprávnenému všetky námietky, ktoré sa zakladajú na hmotnoprávnom vzťahu medzi poddlžníkom a povinným. Môže teda napr. namietat, že pohľadávka vôbec nevznikla (...). Hmotnoprávny vzťah medzi povinným a poddlžníkom totiž nariadením a vykonaním exekúcie nezaniká, ani nie je nijako dotknutý. Na jeho miesto teda nenastupuje žiadny nový hmotnoprávny vzťah medzi oprávneným a poddlžníkom. Preto môže poddlžník v spore s oprávneným napr. namietat započítanie pohľadávky, ktorú má voči povinnému.“⁶

4.2

Poddĺžnícka žaloba v súvislosti s prikázaním pohľadávky z účtu v banke

V zmysle § 103 EP *ak banka nepostupuje tak, ako jej to ukladajú ustanovenia § 95, 96 ods. 3, 97, 98 a 99, môže sa oprávnený na súde domáhať, aby mu banka zaplatila sumu, na ktorú by mal právo, keby banka postupovala správne, a to aj vtedy, keď už na účte povinného nie je dostatok prostriedkov.*

Poddĺžníckou žalobou oprávnený vo vlastnom mene uplatňuje voči banke nárok na zaplatenie súm, na ktoré by mal právo, ak by banka neporušila svoje povinnosti v zmysle vyššie citovaných ustanovení § 95 až 99 EP.

Z uvedeného vyplýva, že oprávnený na dosiahnutie úspechu v sporovom konaní o poddlžníckej žalobe musí preukázať štyri základné predpoklady:

1. vznik práva oprávneného na vyplatenie peňažných prostriedkov na účte povinného;
2. porušenie niektorej povinnosti banky, ktorú jej ukladá zákon v § 95 až 99 EP;
3. reálne ukrátenie oprávneného postupom banky o vyplatenie súm, na ktoré by mal inak nárok;
4. príčinnú súvislosť medzi porušením povinnosti banky a reálnym ukrátením oprávneného zo strany banky.

Ad 1) Právo oprávneného na vyplatenie peňažných prostriedkov z účtu povinného vzniká doručením exekučného príkazu banke, v ktorej má povinný pohľadávku z účtu. Oprávnený nemôže podať poddlžnícku žalobu voči banke v čase, keď jej už bol doručený príkaz na začatie exekúcie, ale ešte jej nebol doručený exekučný príkaz, nakoľko by neboli splnené ďalšie predpoklady podania poddlžníckej žaloby, napr. pred doručením exekučného príkazu nemôže dôjsť k reálnemu ukráteniu oprávneného a teda nemožno ani preukázať príčinnú súvislosť medzi porušením arrestatoria a reálneho ukrátenia oprávneného nezákonným postupom banky.

Ad 2) Porušenie povinnosti banky sa netýka akýchkoľvek povinností banky, ale iba taxatívne vymedzených povinností, ktoré jej ukladá zákon v § 95 – 99 EP.

§ 95 EP ukladá povinnosť banke zablokovať účet povinného do výšky exekvovanej pohľadávky s príslušenstvom doručením príkazu na začatie exekúcie súdnym exekútorom, ktorému bolo vydané poverenie na vykonanie exekúcie. So zablockovanou výškou peňažných prostriedkov smie banka dovoliť povinnému nakladať iba na účel plnenia vymáhanej pohľadávky oprávneného a jej príslušenstva a trov exekúcie. Bez doručenia príkazu na začatie exekúcie nielenže banka nie je povinná, ale ani oprávnená blokovať peňažné prostriedky na účte povinného, pretože táto povinnosť jej vzniká až na základe príkazu na začatie exekúcie momentom jeho doručenia. **Uvedený druhý predpoklad by dokonca nebol naplnený a banka by nebola zodpovedná za porušenie povinnosti v zmysle § 95 EP ani vtedy, ak by po doručení príkazu na**

5 Macur, J.: **Kurs občanského práva procesného. Exekuční právo.** Praha : C. H. Beck, 1998, s. 127.

6 Macur, J.: **Kurs občanského práva procesného. Exekuční právo.** Praha : C. H. Beck, 1998, s. 127 – 128.

začatie exekúcie nevykonala blokáciu z dôvodu, že na účte povinného nie sú disponibilné peňažné prostriedky, resp. sú tam iba prostriedky, ktoré nepodliehajú exekúcii alebo sú z exekúcie vylúčené. V danom prípade by totiž nemohlo prísť k reálnemu ukráteniu veriteľa, ak na účte nie sú peňažné prostriedky podliehajúce exekúcii. **Samozrejme, toto platí iba do momentu pripísania peňažných prostriedkov na účet povinného, ktoré podliehajú blokácii, až po doručení príkazu na začatie exekúcie. Tieto prostriedky by už bola banka povinná zablokovať, najviac však vo výške vymáhanej pohľadávky s príslušenstvom a trovami exekúcie, inak by už bol naplnený uvedený predpoklad, t. j. došlo by k porušeniu ustanovenia § 95 EP.** V praxi sa stáva, že banky zablokujú účet povinného bez ohľadu na skutočnosť, či sa na ňom nachádzajú disponibilné peňažné prostriedky podliehajúce exekúcii, uvedené má preto skôr hypotetický charakter.

§ 96 ods. 3 EP prikazuje banke po doručení exekučného príkazu vyplatiť pohľadávku a jej príslušenstvo oprávnenému (resp. súdnemu exekútorovi). Pre banku je prípadná dohoda medzi oprávneným a exekútorom irelevantná, jej povinnosťou je poukázať peňažné prostriedky z účtu povinného na účet uvedený v exekučnom príkaze aj v prípade, že ide napríklad o peňažné prostriedky uložené na termínovaných účtoch, pričom termín splatnosti ešte nenastal. Banka však nenesie zodpovednosť za to, že povinný nemá na účte dostatok peňažných prostriedkov potrebných na úhradu vymáhanej pohľadávky.

§ 97 EP ukladá banke povinnosť spravovať tzv. poradie vymáhaných pohľadávok. Doručením príkazu na začatie exekúcie banke získava vymáhaná pohľadávka svoje poradie, t. j. je uspokojená až po uspokojení v plnom rozsahu pohľadávky so skorším poradím. V prípade, že banka poruší svoju povinnosť nesprávnym určením poradia vymáhanej pohľadávky, vystavuje sa riziku poddĺžnickej žaloby. Nesprávne poradie však môže určiť iba pri tých pohľadávkach, kde jej exekútor doručil aj príkaz na začatie exekúcie. Ak jej je doručený iba exekučný príkaz, pohľadávku uspokojí až potom, ako sú uspokojené pohľadávky, ktoré svoje poradie získali na základe doručeného príkazu na začatie exekúcie. V prípade, že bude doručených viacero exekučných príkazov naraz, pričom niektorým z nich nepredchádzalo doručenie príkazu na začatie exekúcie, uspokojia sa podľa poradia tie pohľadávky, ktorých poradie bolo určené doručením príkazu na začatie exekúcie a až následne tie, ktorých poradie určené nebolo z dôvodu absencie príkazu na začatie exekúcie. Ak prostriedky na účte nebudú stačiť na uspokojenie pohľadávok, ktorých určenie poradia z vyššie uvedeného dôvodu chýba, v celej výške, uspokojia sa pomerne. V žiadnom prípade však nemožno namietat nesprávne určenie poradia takýchto pohľadávok voči banke, je skôr namieste domáhať sa náhrady škody voči štátu za nezákonný postup súdneho exekútora v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z.

§ 98 EP určuje rozsah postihnutia pohľadávky z účtu v tom zmysle, že ak na účte povinného nie je dostatok peňažných prostriedkov po doručení príkazu na začatie exekúcie, resp. po doručení exekučného príkazu, podliehajú exekúcii aj peňažné prostriedky, ktoré sú pripísané na účet neskôr. Nezablokovanie týchto peňažných prostriedkov, resp. ich neodoslanie na účet uvedený v exekučnom príkaze zakladá právo oprávneného na podanie poddĺžnickej žaloby. Ak však banke nebol doručený príkaz na začatie exekúcie, ale iba samotný exekučný príkaz, tak všetky prostriedky pripísané na účet možno považovať za prostriedky, ktoré prišli na účet pred doručením príkazu na začatie exekúcie vrátane tých, ktoré prišli až po doručení exekučného príkazu.

§ 99 EP rieši situáciu opakujúcich sa dávok, resp. dávok splatných v budúcnosti, kedy príkaz na začatie exekúcie a exekučný príkaz sa vzťahujú aj na dávky splatné v budúcnosti. Ak je v deň splatnosti na účte dostatok peňažných prostriedkov, poukáže tieto banka na účet uvedený v exekučnom príkaze, v opačnom prípade ich poukávanie na predmetný účet vykoná okamžite po tom, ako sa na účet dostatok peňažných prostriedkov pripíše.

Za porušenie iných ako vyššie uvedených povinností nemožno voči banke vzniesť úspešne poddĺžnicu žalobu.

Ad 3) Tretí predpoklad úspešnej poddĺžnickej žaloby vyžaduje, aby ukrátenie oprávneného postupom banky o vyplatenie súm, na ktoré mal nárok, bolo reálne. Ak povinný nemal na účte v banke žiadne disponibilné peňažné prostriedky (vrátane prostriedkov z kontokorentného úveru), resp. iba peňažné prostriedky, ktoré nepodliehajú exekúcii (§ 104 EP) alebo sú z exekúcie vylúčené (§ 102 EP), nemožno sa úspešne domáhať poddĺžnickej žaloby, hoci by banka porušila niektorú z povinností uložených v § 95 – 99 EP.

Ad 4) Posledným predpokladom je existencia príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti banky v zmysle § 95 – 99 EP a reálnym ukrátením oprávneného. V prípade, že k reálnemu ukráteniu oprávneného došlo v dôsledku nezablokovania účtu povinného, pretože banke nebol doručený príkaz na začatie exekúcie, nemožno sa voči banke domáhať právnych následkov poddĺžníckou žalobou.

5. Vybrané problémy praxe spojené s exekúciou pohľadávky z účtu v banke

5.1

Absencia súhlasu záložného veriteľa na exekúciu pohľadávky z účtu v banke

Pohľadávka z účtu v banke je pomerne častým predmetom záložného práva, pričom záložným veriteľom môže byť buď banka sama alebo aj iný subjekt. V praxi bánk však často dochádza k situácii, že záložným veriteľom pohľadávky z účtu povinného je banka, od ktorej je súdny exekútor povinný získať súhlas v zmysle § 61a ods. 2 EP, aby mohol viesť exekučné konanie na záloh.

V prípade, ak je banka sama záložným veriteľom a exekútor si od nej nevyžiadal súhlas k exekúcii pohľadávky z účtu, v zmysle § 61a ods. 2 EP nie je oprávnený vyhotoviť príkaz na začatie exekúcie a doručiť ho banke. Ak však exekútor predsa len príkaz na začatie exekúcie banke doručí, vzniká otázka, či je banka povinná zablokovať účet povinného na príkaz exekútora aj napriek skutočnosti, že ju nepožiadala o súhlas, resp. požiadala a banka súhlas odmietla dať podľa § 61a ods. 2 EP.

Právna veda ani prax nie sú jednotné v odpovedi na danú otázku. Časť sa domnieva, že banka je povinná vykonať zablokovanie prostriedkov na účte aj napriek tomu, že exekútor zjavne porušil § 61a ods. 2 EP. Súdny exekútor má totiž postavenie verejného činiteľa, ktorého procesnými úkonmi sú jednotlivé subjekty exekučného konania viazané rovnako ako napr. rozhodnutiami súdu až do momentu ich právoplatného zrušenia. Ak sa preukáže, že boli nezákonné a spôsobili škodu fyzickej alebo právnickej osobe, môže sa poškodený subjekt domáhať náhrady škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

Banka by teda bola povinná rešpektovať príkaz exekútora a zablokovať prostriedky na účte povinného, čím seba poškodí, pretože sa jej uprelo právo, ktoré jej priznáva § 61a ods. 2 EP a ktorého sa v danom momente nemôže nijako domôcť a následne si v zdĺhavom konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. musí vymáhať svoje právo, ktoré jej nezákonným procesným úkonom exekútora bolo porušené. Takémuto postupu z pohľadu zákonných dikcií nemožno zrejme nič vytknúť, ale len ťažko ho možno považovať aj za postup v súlade so základnými zásadami civilného procesu, najmä zásadou hospodárnosti konania, ale aj so zákonnou dikciou vo veci generálnej prevencie zodpovednosti za škodu v zmysle § 415 OZ. Na jednej strane tu vznikne nové sporové konanie, ktoré by nesplnením sporného príkazu exekútora bankou nebolo a štát bude musieť uhradiť škodu vrátane trov konania, ktoré banke vznikli. Na strane druhej sa banka musí domáhať svojich práv v zmysle § 61a ods. 2 EP iba cez inštitút náhrady škody v pomerne zdĺhavom súdnom konaní, kde musí preukázať výšku škody, ktorá jej blokáciou peňažných prostriedkov na účte povinného vznikla. To by sa jej zrejme podarilo iba vtedy, ak by bolo nutné realizovať záložné právo, kedy by si svoju pohľadávku voči veriteľovi nemohla uspokojiť zo zablokovaných prostriedkov na účte, inak jej preukázateľná škoda blokáciou hoci aj proti jej vôli zrejme nevznikne. Potom je však otázna vymožitelnosť práva v zmysle § 61a ods. 2 EP, ktorá priznáva záložnému veriteľovi právo rozhodnúť sa, či udelí súhlas na vedenie exekučného konania na záloh. Ak súdny exekútor nepožiadala o súhlas záložného veriteľa a napriek tomu mu doručí príkaz na začatie exekúcie spoliehajúc sa pritom na moc svojho príkazu z titulu svojho postavenia ako verejného činiteľa, nielenže ide o závažné zneužitie právomoci exekútora ako verejného činiteľa, ktorého rozhodnutia má banka z tohto titulu akceptovať, ale vzniká otázka, či má vôbec banka v právnom štáte povinnosť rešpektovať takýto absolutistický postoj verejného činiteľa. Má síce právo podať sťažnosť na postup a činnosť súdneho exekútora na Slovenskú

komoru exekútorov podľa § 218a EP, čím však nie je daná odpoveď na otázku povinnosti zablokovania predmetného účtu povinného. Na takýto postup exekútora neslúži ani ospravedlnenie, že súdny exekútor prišiel k záveru, že záložná zmluva je neplatná a tak súhlas záložného veriteľa nie je potrebný. Takéto posúdenie nepatrí totiž do právomoci súdneho exekútora, ale iba súdu a exekútor bez ohľadu na jeho názor vo veci platnosti záložnej zmluvy je povinný požiadať o súhlas záložného veriteľa v zmysle § 61a ods. 2 EP.

Druhý názor, s ktorým sa možno stretnúť je, že exekútor v danom prípade nie je povinný vykonať príkaz na začatie exekúcie a zablokovať prostriedky na účte povinného. Nie vždy a za každých okolností môže totiž dlžník povinného (v danom prípade banka) príkazy súdneho exekútora zrealizovať. Ak súdny exekútor bez toho, aby si zistil, v ktorej banke má povinný účet adresuje príkaz na začatie exekúcie viacerým bankám, v banke, kde povinný nemá účet, nemôže vyvolať tento príkaz žiadne účinky. Podobne banka nemôže zablokovať účet povinného na príkaz exekútora, ak má povinný na účte sumu rovnú alebo menšiu ako 99,58 eura alebo ak má na účte prostriedky, o ktorých povinný vyhlásil, že slúžia na výplatu miezd jeho zamestnancov k najbližšiemu výplatnému obdobiu od doručenia príkazu na začatie exekúcie (§ 104 EP). Banka na príkaz exekútora nemôže zablokovať účet povinného ani vtedy, ak ide o peňažné prostriedky, ktoré sú podľa osobitných právnych predpisov určené na presne v nich špecifikovaný účel (§ 102 EP). „Blokácia z účtu v banke sa musí vykonať tak, aby jej nepodliehali pohľadávky, ktoré sú z exekúcie vylúčené.“⁷ Teda, ak sú na účte iba takéto prostriedky, banka nemôže účet zablokovať ani na príkaz exekútora. Macur dokonca uvádza, že „pokiaľ zvláštne predpisy vylučujú alebo obmedzujú použitie pohľadávok právnických osôb na účte v peňažnom ústave k inému účelu, než k tomu, ktorý je stanovený platnými predpismi, nie je tento zvláštny režim uvedených pohľadávok nariadením exekúcie prikázaním pohľadávky nijako dotknutý. Zodpovednosť za dodržanie zmienovaných zvláštnych predpisov samozrejme nenesie súd, ale peňažný ústav, resp. banka“.⁸ Aj Bureš uvádza, že „realizácia výkonu rozhodnutia prikázaním pohľadávky z účtu zákon zveruje peňažnému ústavu (...) je len na ňom, aby posúdil, či podľa jemu doručeného uznesenia o nariadení výkonu môže byť výkon rozhodnutia aj zrealizovaný. (...) Ak dospeje peňažný ústav k záveru, že podľa doručeného uznesenia nemôže byť výkon rozhodnutia zrealizovaný, nie je povinný to oznamovať súdu alebo mu vracať doručené uznesenie, ibaže by bolo potrebné vykonať jeho opravu (§ 164)“.⁹ Z uvedeného vyplýva, že nie každé rozhodnutie orgánu verejnej moci musí byť bezpodmienečne zrealizované hoci aj v rozpore so zákonom. Nemá teda banka právo postupovať podobne aj v prípade, že je zjavne porušený § 61a ods. 2 EP? Svojím konaním tak zabráni vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným postupom súdneho exekútora a zároveň rešpektuje generálnu klauzulu prevencie zodpovednosti za škodu v zmysle § 415 OZ, podľa ktorej je každý povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, majetku, prírode a na životnom prostredí. Teda, ak banka svojím konaním zabránila vzniku zodpovednosti za škodu, nemôže to isté konanie banky založiť jej vlastnú zodpovednosť, ktorú by z jej konania mohol vyvodiť oprávnený z exekučného titulu. Z uvedeného vyplýva, že postup banky nemôže byť v rozpore s § 95 EP; rovnako ani ostatné predpoklady poddĺžnickej žaloby uvedené vyššie by neboli naplnené. Oprávnenému v dôsledku prekážky v podobe existencie záložného práva ani doručením príkazu na začatie exekúcie nevznikne procesné právo voči poddĺžníkovi na zaistenie jeho vymáhaného nároku.

Vo všeobecnosti, ak banka poruší príkaz na začatie exekúcie, vystavuje sa riziku podania poddĺžnickej žaloby, ktorú môže vzniknúť oprávnený v zmysle § 103 EP. Ak by však banka vo svojom vyjadrení sa k žalobe oprávneného uviedla skutočnosť, že exekučné konanie na záloh prebieha v rozpore s § 61a ods. 2 EP z dôvodu absencie jej súhlasu ako záložného veriteľa, súd rozhodujúci o poddĺžnickej žalobe by bol povinný predmetnú žalobu zamietnuť. Preto v záujme zásady hospodárnosti konania a v záujme zásady právnej istoty všetkých dotknutých subjektov by bolo najvhodnejšie, ak by banka po doručení príkazu na začatie exekúcie bez predchádzajúceho súhlasu banky ako záložného veriteľa bezodkladne podala návrh na zastavenie exekúcie z dôvodu neprípustnosti exekúcie, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať v zmysle § 57 ods. 1 písm. g) EP a zároveň informovala oprávneného o dôvodech, prečo prostriedky na účte nezablokovala, aby sa zabránilo zbytočnému podaniu poddĺžnickej žaloby. Takýmto postupom sa banka zároveň zbaví problému, ako postupovať po zániku záložného práva s príkazmi na začatie exekúcie doručenými v čase, keď ešte záložné právo v prospech banky trvalo a v dôsledku toho banka tieto príkazy nevykonala. Zastavením exekú-

7 Števček, M. – Ficová, S.:
Exekučný poriadok.
Komentár. Praha : C. H. Beck,
2011, s. 240.

8 Macur, J.: **Kurs občanského
práva procesného. Exekuč-
ní právo.** Praha : C. H. Beck,
1998, s. 158.

9 Drápa, L. – Bureš, J. et al.
Občanský soudní řád II.
§ 201 – 376. Komentář.
Praha : C. H. Beck, 2009,
s. 2378 – 2379.

cie v tejto časti na majetok povinného budú tieto príkazy exekútora bezpredmetné a po zániku záložného práva by bol potrebný nový príkaz na začatie exekúcie a exekučný príkaz.

Napokon, bežná prax exekútorov je taká, že banke ani nedoručia príkaz na začatie exekúcie, ale priamo exekučný príkaz, podľa ktorého je banka povinná z účtu povinného zraziť vymáhanú pohľadávku vo výške určenej v príkaze. Má aj tento príkaz banka rešpektovať z titulu, že ide o príkaz verejného činiteľa, voči ktorému nie je možné podať žiadny prostriedok procesnej obrany a myslieť pritom na § 61 EP, podľa ktorého navrátenie do predošlého stavu je v exekučnom konaní vylúčené?

V prípade, že je banka sama záložným veriteľom a exekútor jej doručí až exekučný príkaz (bez predchádzajúceho doručenia príkazu na začatie exekúcie) bez toho, že by si žiadal od nej súhlas k exekúcii daného predmetu, banka spravidla odloží exekučný príkaz ako nevykonateľný bez ďalšieho. Domnievame sa, že takýto postup banky nebude možné napadnúť úspešne poddĺžnicou žalobou z viacerých dôvodov.

Po prvé, v zmysle § 61a ods. 2 EP nemožno viesť exekúciu na záloh, ak záložný veriteľ nie je oprávneným alebo nedal súhlas k exekúcii. Banka nie je povinná informovať exekútora, či na danom predmete exekúcie neviazne záložné právo v zmysle § 34 ods. 5 EP a § 91 ods. 4 zákona o bankách. Predmetná informácia je verejne dostupná, preto náklady, ktorých úhradu by banka mohla požadovať za poskytnutie tejto informácie, by zbytočne zvyšovali trovy konania, čo je v rozpore so zásadou hospodárnosti konania. Z dikcie § 61a ods. 2 EP vyplýva, že predmetnú skutočnosť treba zistiť ešte pred prvým procesným úkonom exekútora smerujúcim k vymoženiu nároku priznaného oprávnenému v exekučnom titule. Z toho vyplýva, že zistenie prípadnej existencie záložného práva je povinnosťou súdneho exekútora, nie banky.

Po druhé, na úspešné podanie poddĺžnickej žaloby nestačí púhe porušenie povinnosti banky (v danom prípade § 96 ods. 3 EP), ale aj preukázanie ďalších predpokladov, akými sú reálne ukrátenie oprávneného postupom banky a vznik nároku oprávneného voči banke. V dôsledku existencie záložného práva k pohľadávke z účtu a nesplnenia ani jednej zo zákonných podmienok, ktoré by exekúciu na záloh pripúšťali (t. j. absencia existencie súhlasu záložného veriteľa, resp. totožnosť záložného veriteľa a oprávneného v zmysle ust. § 61a ods. 2 EP) takýto nárok oprávneného voči banke nevznikne a teda nemôže prísť ani k reálnemu ukráteniu oprávneného predmetným postupom banky.

V prípade, že je záložné právo k pohľadávke z účtu v banke zriadené v prospech tretej osoby a banka po doručení príkazu na začatie exekúcie zablokuje peňažné prostriedky na predmetnom účte, resp. v prípade doručenia exekučného príkazu ich vyplatí oprávnenému, príp. súdnemu exekútorovi, vznikne záložnému veriteľovi škoda, ak súhlas s exekúciou prikázaním pohľadávky z účtu v banke nedal. Náhradu tejto škody však nemôže ani on ani záložca vyžadovať od banky ani v podobe poddĺžnickej žaloby (pretože jediným aktívne vecne legitimovaným je oprávnený z exekučného titulu, ktorý žiadnu ujmu neutrpel) ani „klasickou“ žalobou o náhradu škody, pretože absentuje kritérium porušenia právnej povinnosti ustanovenej zákonom zo strany banky. Banka totiž nie je povinná preverovať v prípade exekúcie existenciu záložného práva, či dokonca udelenie súhlasu záložného veriteľa. V dôsledku doručenia exekučného príkazu, resp. príkazu na začatie exekúcie banka zablokovaním a poukázaním peňažných prostriedkov oprávnenému (príp. exekútorovi) neporušila žiadnu povinnosť ustanovenú v právnom predpise, či zmluve, preto nie je možné, aby záložný veriteľ akýmkoľvek spôsobom mohol voči banke uplatňovať nárok na náhradu škody. Je predovšetkým povinnosťou súdneho exekútora zistiť, či môže viesť exekúciu daným spôsobom a či mu v tom nebráni existencia záložného práva, resp. či má súhlas záložného veriteľa. Zákon mu dáva na to k dispozícii právne prostriedky v podobe § 34 a § 54 EP. Z dikcie ust. § 61a ods. 2 EP, podľa ktorého *exekučné konanie na záloh možno viesť iba vtedy, ak oprávneným je záložný veriteľ alebo ak záložný veriteľ s exekúciou súhlasí*, vyplýva, že exekútor nemôže vykonať prvý procesný úkon voči povinnému skôr, ako nezistí, či táto prekážka nie je daná – nieto ešte vydať exekučný príkaz, čo možno považovať za hrubú chybu exekútora a z nej možno vyvodit' príslušné následky zo zodpovednosti za škodu, ktorú spôsobil. Je tiež možný disciplinárny postih exekútora.

Tu sa vynára otázka, či nesú zodpovednosť za spôsobenú škodu aj povinný (majiteľ účtu ako záložca) a sám záložný veriteľ ako poškodený. Povinný mal totiž k dispozícii námietky po doručení upovedomenia o začatí exekúcie. Ak by ich využil na upozornenie, že pohľadávka z účtu je predmetom záložného práva a ak súhlas záložného veriteľa nebol daný, mohla byť exekúcia

v tejto časti zastavená a záložnému veriteľovi by nebola vznikla škoda. Nepodaním námietok však povinný žiadnu právnu povinnosť neporušil, pretože má právo, nie povinnosť podať námietky, preto nemôže ani niesť podiel na zodpovednosti za škodu, ktorá bola spôsobená exekúciou záložnému veriteľovi. Záložný veriteľ mal zase k dispozícii návrh na zastavenie exekúcie v zmysle § 57 ods. 1 písm. g) EP. Je však otázne, či sa vôbec dozvedel o prebiehajúcej exekúcii, aby mohol iniciovať návrh na jej zastavenie. Domnievame sa preto, že v danom prípade je za škodu spôsobenú záložnému veriteľovi zodpovedný exekútor, ktorý porušil svoju povinnosť ustanovenú v § 61a ods. 2 EP; záložca a záložný veriteľ môžu svojimi procesnými úkonmi iba eliminovať vznik jeho zodpovednosti, avšak nemožno ich činiť spoluzodpovednými, ak tak z rôznych dôvodov neurobili.

5.2

Exekúcia pohľadávky z účtu vo vzťahu k hodnote pohľadávky zabezpečenej záložným právom

V praxi bánk vzniká otázka, či je banka povinná zablokovať peňažné prostriedky na účte povinného po doručení príkazu na začatie exekúcie nad hodnotu zabezpečenej pohľadávky s príslušenstvom. Napríklad, ak je hodnota zabezpečenej pohľadávky banky 200 eur, a povinný má na účte peňažné prostriedky vo výške 1000 eur, vynára sa otázka, či je banka povinná zablokovať po doručení príkazu na začatie exekúcie, resp. odpísať peňažné prostriedky z účtu povinného po doručení exekučného príkazu vo výške 800 eur. Vo všeobecnosti možno tvrdiť, že zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva, že by banka bola povinná zablokovať na účte povinného peňažné prostriedky nad hodnotu istiny zabezpečenej pohľadávky.

V záložnej zmluve medzi záložným veriteľom a záložcom je potrebné v zmysle § 151b ods. 3 OZ určiť buď priamo hodnotu zabezpečenej pohľadávky alebo aspoň najvyššiu hodnotu istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje. Zákon však nestanovuje žiadne obmedzenia týkajúce sa maximálnej hodnoty zálohu, ktorým možno pohľadávku zabezpečiť. Z uvedeného vyplýva, že ak je hodnota zabezpečenej pohľadávky medzi bankou (záložným veriteľom) a majiteľom účtu (povinným a zároveň záložcom) ohodnotená na 200 eur, neznamená to, že hodnota zálohu (peňažné prostriedky na účte povinného) by predmetnú hodnotu nemohla prekročiť. Pohľadávka vo výške 200 eur nemusí byť automaticky zabezpečená zálohom v rovnakej hodnote ani v prípade, že predmetom zálohu sú peňažné pohľadávky, ktoré má majiteľ účtu voči banke (ako bolo vyššie uvedené, prostriedky na bežnom účte sú pohľadávkou majiteľa účtu voči banke). Jediné obmedzenie, ktoré v tomto smere Občiansky zákonník stanovuje, vyplýva z § 557 OZ, že záložný veriteľ je povinný akceptovať záloh v celej jeho výške, ak predmetom zálohu sú vklady v peňažných ústavoch a štátne cenné papiere, nakoľko ostatné zálohy má možnosť akceptovať iba do výšky 2/3 ich skutočnej hodnoty a následne požadovať od veriteľa doplnenie zábezpeky aspoň do výšky pohľadávky. Avšak sama hodnota zálohu môže prekročiť hodnotu výšky pohľadávky a spravidla aj prekračuje, preto po výkone záložného práva je záložný veriteľ povinný zvýšnú sumu po uspokojení pohľadávky a nákladov na výkon záložného práva vrátiť záložcovi (§ 151b ods. 5 OZ).

Všetky peňažné prostriedky preto bez ohľadu na ich výšku na predmetnom účte povinného treba považovať za záloh, ak sa zmluvné strany v záložnej zmluve nedohodli inak. Predmetom zálohu je tak vlastne peňažná pohľadávka, pri ktorej zákon výslovne uvádza (§ 151b OZ), že záložné právo k pohľadávke sa vzťahuje aj na dlžné úroky a príslušenstvo. Banka tak dokonca nie je povinná (hoci z jej účtovníctva by to bolo možné pravdepodobne vyčítať) rozlišovať na účte povinného istinu a príslušenstvo pohľadávky. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že banka nie je povinná žiadnu sumu z predmetu zálohu bez súhlasu záložného veriteľa odovzdať exekútorovi na základe exekučného príkazu. Navyše, ak z dohody medzi majiteľom účtu a bankou vyplýva, že majiteľ účtu môže s peňažnými prostriedkami na účte voľne nakladať, banka by zablokovaním, resp. vyplatením zvyšných peňažných prostriedkov exekútorovi mohla ohroziť vlastné zabezpečenie pohľadávky, ak by majiteľ účtu peňažné prostriedky na účte použil podľa dohody napr. na uspokojenie pohľadávky tretej osoby.

Bez súhlasu záložného veriteľa nesmie teda exekútor vydať príkaz na začatie exekúcie ani exekučný príkaz ani na pohľadávku z účtu vo výške prevyšujúcej hodnotu zabezpečenej pohľadávky záložného veriteľa, ibaže by ním bol sám oprávnený.

Záver

Načrtnuté problémy by bolo možné odstrániť jednoznačnou právnou úpravou v Exekučnom poriadku. Súdny exekútor by mal byť povinný predložiť banke spolu s príkazom na začatie exekúcie aj písomný súhlas záložného veriteľa s exekúciou predmetu zálohu, t. j. pohľadávkou z účtu v banke, bez ktorých banka nezablokuje peňažné prostriedky na účte povinného ani nezrealizuje exekučný príkaz. Exekútor by bol tak nútený akceptovať § 61a ods. 2 EP, pretože bez predmetného súhlasu by banka jeho príkazy nevykonala.

Načrtnuté súvislosti isto nie sú jedinými, o ktorých možno v súvislosti s exekúciou pohľadávky z účtu v banke uvažovať, a rozhodne nie sú ani vyčerpávajúcim výkladom teoretických, či aplikačných problémov súvisiacich s touto otázkou. Nech je preto náš príspevok vnímaný ako selektívny pohľad na veci a javy, s ktorými je z nášho pohľadu náš právny poriadok konfrontovaný najčastejšie. Ak je náš pohľad len úvodom do širšej odbornej polemiky, túto pochopiteľne len uvítame. ■

RESUMÉ

Vybrané otázky exekúcie prikázaním pohľadávky z účtu v banke ako predmetu záložného práva

Článok sa zaoberá základnými teoretickými a aplikačnými problémami exekúcie pohľadávky z účtu v banke ako jedným z najčastejších spôsobov exekúcie na peňažné plnenie. Akcentuje súvislosti, predovšetkým vo vzťahu k záložnému právu, ktoré viazne na predmete exekúcie ako prekážka exekučného konania bez súhlasu záložného veriteľa. Približuje i dôvody a podmienky podania poddĺžnickej žaloby voči dlžníkovi povinného a kriticky vníma vzájomnú informačnú povinnosť medzi bankami a súdnymi exekútormi.

SUMMARY

Selected Issues of the Enforcement of Judgements by Third Party Debt Orders Through Deducting the Amounts Due from Pledged Bank Accounts

The article deals with basic theoretical and application problems of enforcing judgements by deducting the amounts due from frozen pledged bank accounts as one of the most frequent form of the enforcement of judgements, which seek the payment of money. It emphasizes the context, mainly in relation to a pledge and charge attached to the property against which the amounts due are to be enforced, which constitutes an obstacle to the enforcement without the creditor's consent. It also analyses reasons and conditions of filing a sub-debtor action against the third-party debtor of the obligor, and it also points to the absence of necessary information among banks and bailiffs, whereas it is in fact their duty and obligation to provide one another with all necessary information.

ZUSAMENFASSUNG

Ausgewählte Fragen zur Anordnung der Zwangsvollstreckung in eine pfandgegenständliche Forderung durch Kontoabbuchung

Der Artikel befasst sich mit den grundlegenden theoretischen Fragen und den Fragen zur Durchführung der Zwangsvollstreckung in eine Forderung durch Kontopfändung, als einer der häufigsten Formen der Zwangsvollstreckung bei Geldzahlungen. Im Artikel werden die Zusammenhänge insbesondere in Bezug auf das Pfandrecht am Gegenstand der Zwangsvollstreckung als ein Hindernis beim Zwangsvollstreckungsverfahren ohne die Genehmigung des Pfandgläubigers, betont. Der Autor erläutert gleichfalls auch die Gründe und die Bedingungen für die Stellung einer Drittschuldnerklage gegen den Schuldner des Verpflichteten und nimmt kritisch die gegenseitige Auskunftspflicht zwischen den Banken und den Gerichtsvollziehern wahr.

Zriadenie a vznik záložného práva k zálohu na zabezpečenie (nielen) budúcej pohľadávky

1. časť

JUDr. Marek Valachovič

Od komplexnej reformy záložného práva v Slovenskej republike, ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. 1. 2003 uplynulo vyše 9 rokov. Za uvedené obdobie všeobecná právna úprava záložného práva obsiahnutá v ustanoveniach § 151a až 151me zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „OZ“) zaznamenala len niekoľko parciálnych legislatívnych zmien, ktoré nemali zásadný charakter. Samotnej reforme záložného práva sa najmä krátko po jej prijatí venovalo viacero autorov¹ a v ďalších rokoch bolo v odborných právnických periodikách publikovaných niekoľko článkov, ktoré sa však týkali určitých špecifických problémov tohto právneho inštitútu. Žiadny z nich ale komplexne nerieši problematiku vzniku záložného práva k veci, bytu, nebytovému priestoru alebo inej majetkovej hodnote, ak pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať má vzniknúť až v budúcnosti, na ktorú poukazujeme v príspevku.

I. Základný právny rámec a teoretické východiská

Na účely ďalšieho výkladu treba uviesť zásadné odlišnosti medzi právnymi pojmami „zriadenie“ a „vznik“ záložného práva podľa právneho stavu *de lege lata*. Právna úprava záložného práva účinná od 1. 1. 2003 už síce na rozdiel od predchádzajúcej, ktorá v tomto smere nebola dôsledná, rozlišuje medzi zriadením záložného práva a jeho vznikom. Zriadením záložného práva sa rozumie na základe zákonom stanovenej právnej skutočnosti vytvorenie takého právneho stavu, ktorý umožňuje vznik záložného práva, ale zriadenie samo nevyvoláva tie právne účinky, ktoré zákon spája s jeho vznikom. Napriek tomu sa zákonodarcia dopustil pri prijímaní reformy záložného práva niekoľkých nepresností, ktoré neprispievajú k jednotnému výkladu príslušných právnych noriem inštitútu záložného práva. Dovoľujeme si citovať z príspevku profesora Lazara, podľa ktorého: „Podľa ust. § 151b OZ sa záložné právo zriaďuje písomnou zmluvou, schválenou dohodou dedičov o vysporiadaní dedičstva, rozhodnutím súdu a správneho orgánu alebo zákonom. Pri formulovaní tohto ustanovenia sa zákonodarcia dopustil nepresnosti vyúsťujúcej v konečnom dôsledku do vecne nesprávnych záverov. Tým, že pre všetky uvedené prípady zákon používa slovo „zriaďuje sa“, predznačil, že právne skutočnosti tu uvedené samy o sebe nespôsobujú vznik záložného práva, ale musí k nim pristúpiť ďalšia práv-

¹ Snáď najpodrobnejšie sa reformou záložného práva zaoberal profesor Lazar v publikácii LAZAR, J.: **Prostriedky zabezpečenia pohľadávok a možnosti ich uspokojenia v slovenskom práve**, Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie, VII. Lubyho právnické dni, IURA EDITION, 2002, s. 34 a nasl. Na stránkach Bulletinu slovenskej advokácie sa tejto téme venoval VOJČÍK, P.: **Nová právna úprava záložného práva v Slovenskej republike**. Bulletin slovenskej advokácie, 2003, č. 1 s. 5 – 37 a v časopise Ars notaria o nej písala aj ŽITŇANSKÁ, L.: **Nová právna úprava záložného práva**. Ars notaria, č. 3, 2002, s. 11 – 21.

JUDr. Marek Valachovič
Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity z roku 2004. Na tej istej univerzite v roku 2007 úspešne vykonal rigoróznou skúšku

v rámci ktorej obhájil svoju rigoróznou prácu na tému **Výkon záložného práva**.

Od roku 2004 pôsobí v advokácii, pričom advokátom so sídlom v Bratislave je od roku 2008. Popri výkone advokátskej praxe príležitostne prednáša a publikuje na rôzne témy z oblasti občianskeho a obchodného práva. Je členom skúšobného senátu pre advokátske skúšky a od júla 2012 je aj členom Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka zriadenej Ministerstvom spravodlivosti SR. V súčasnosti je tiež externým doktorandom na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v študijnom programe občianske právo.

na skutočnosť, ktorou sa proces vzniku uzaviera. To je aj zmysel toho, že sa v zákone robí rozdiel medzi „zriadením“ (pozri ust. § 151b ods. 1) a „vznikom“ (pozri § 151e a 151f) záložného práva.² Ďalším príkladom terminologickej nedôslednosti zákonodarcu je aj ust. § 151g ods. 1 druhá veta OZ,³ v ktorom sa v tej istej vete uvádza, že záložné právo rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu „vzniká“ a následne, že príslušný súd alebo správny orgán záložné právo „zriadi“. Podľa Lazara totiž konštrukcia, podľa ktorej sa záložné právo zo zákona alebo rozhodnutím súdu, resp. správneho orgánu zriaďuje je nesprávna a mátuca. V týchto prípadoch je podľa neho totiž tradične a typicky vznik záložného práva spojený len s jednou konštitutívnou právnou skutočnosťou, pričom sa argumentuje aj ust. § 132 ods. 2 OZ, podľa ktorého vlastnícke právo (ktoré je podobne ako záložné právo vecným právom) k veci sa nadobúda priamo nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia príslušného orgánu. Podľa tejto koncepcie sa na vznik záložného práva v podobe registrácie záložného práva v príslušnom registri vyžaduje ešte existencia inej právnej skutočnosti len pri dvoch tituloch – záložnej zmluve a dohode dedičov o vyporiadaní dedičstva schválenej súdom. Nerešpektovanie uvedeného princípu by viedlo podľa Lazara až k absurdným dôsledkom, keď by záložné právo nevzniklo právoplatnosťou rozhodnutia samého alebo zo zákona, ale až ďalšou právotvornou skutočnosťou – registráciou v registri záložných práv. Pre úplnosť však považujeme za potrebné uviesť, že konštrukcia, podľa ktorej záložné právo vzniká až momentom právoplatnosti príslušného rozhodnutia štátneho orgánu o jeho zriadení neplatí paušálne, ale osobitná právna úprava môže obsahovať aj určité výnimky z tejto zásady. Jednou z nich bolo donedávna napr. ust. § 71 ods. 1 a 3 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov, ktorý platil do 31. 12. 2011 (k tomu pozri aj časť III. tohto článku). Podľa nášho názoru však dohoda o vyporiadaní dedičov, v rámci ktorej sa zriaďuje záložné právo na základe zmluvného prejavu vôle sama osebe na vznik záložného práva nestačí. V tomto prípade je predpokladom vzniku práv a povinností zmluvných strán vyplývajúcej z tejto dohody aj rozhodnutie súdu, ktorým sa dohoda schvaľuje v zmysle ust. § 175q ods. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení (ďalej len „OSP“). Právoplatné rozhodnutie súdu, resp. osvedčenie notára o schválení dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva, ktoré má účinky uznesenia súdu o dedičstve (ust. § 175zca OSP), predstavuje spolu so zmluvným prejavom vôle právny titul na vznik záložného práva. Zápis tejto dohody do príslušného verejného registra (napr. katastra nehnuteľností) má už len deklaratórny charakter. Tento názor zastávajú aj autori českého komentára k Občianskemu zákonníku, podľa ktorých tento spôsob vzniku záložného práva v sebe kombinuje zmluvu a rozhodovací akt, kde prevažuje rozhodovací princíp.⁴ Sama dohoda by teda nemohla spôsobiť právne účinky záložnej zmluvy, pretože tieto sú podmienené rozhodnutím súdu, ktorý prejednáva dedičské konanie, v ktorom sa dohoda schvaľuje, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom. Ďalší právny úkon, ktorým by sa mali dovŕšiť hmotnoprávne účinky pre vznik záložného práva tu neprichádza do úvahy.

S vyššie uvedenou Lazarovou tézou o striktnnej diferenciacii medzi zriadením a vznikom záložného práva pri jednotlivých právnych tituloch bez ohľadu na moment vzniku samotnej zabezpečovanej pohľadávky však nesúhlasí napr. notár Opatovský, ktorý vo svojom príspevku⁵ poukazuje na samotnú akcesorickú povahu záložného práva. Tá v podstate znamená, že **existencia záložného práva nie je možná bez existencie zabezpečovanej pohľadávky** (či už peňažnej alebo nepeňažnej). Záložné právo preto môže podľa tohto autora platne vzniknúť len vtedy, ak vznikne pohľadávka v hlavnom záväzkovom vzťahu medzi záložným veriteľom a dlžníkom, ktorý spravidla je (ale nemusí byť) aj záložcom poskytujúcim zabezpečenie vo forme záložného práva k určitému zálohu. So zánikom pohľadávky zabezpečenej záložným právom zanikne vždy aj záložné právo bez ohľadu na právny dôvod zániku pohľadávky v súlade s ust. § 151md ods. 1 písm. a) OZ.

V zmysle platnej právnej úpravy (ust. § 151e ods. 1 OZ) totiž **záložné právo vzniká jeho registráciou v Notárskom centrálnom registri záložných práv (ďalej len „NCRzp“), či v osobitnom registri ak OZ alebo osobitný zákon neustanovuje inak**. Práve niektorým prípadom, kedy osobitný zákon o vzniku záložného práva ustanovuje inak, je venovaná druhá časť tohto príspevku. V nej budeme skúmať vplyv odlišnej právnej úpravy tzv. daňového záložného práva zriadeného podľa zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní a poplatkov v platnom znení a ako aj vznik zákonného záložného práva k pohľadávkam vlastníkov bytov a nebytových priestorov vyplývajúcich z právneho režimu zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v platnom znení.

2 Bližšie pozri dielo profesora Lazara cit. v pozn. č. 1, s. 36 a nasl..

3 Toto ustanovenie znie: „Ak záložné právo vzniká rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu, registrácia sa vykoná na základe rozhodnutia príslušného súdu alebo správneho orgánu, ktorý záložné právo zriadil.“

4 ŠVESTKA, J. – SPÁČIL, J. – ŠKÁROVÁ, M. – HULMÁK, M. a kol.: **Občianský zákonník. Komentár. 2. vydání**, C. H. Beck, Praha: 2009, s. 1101 – 1102.

5 OPATOVSKÝ, P.: **Vznik záložného práva vo svetle rekodifikácie Občianskeho zákonníka**. Ars notaria, č. 1, 2010, s. 7 – 10.

6 Pozri s. 75 Legislatívneho zámeru Občianskeho zákonníka schváleného vládou SR 14. 1. 2009, ktorý je dostupný napr. na webstránke <http://wwwold.justice.sk/kop/pi/2009/legzamObZ.pdf>.

7 Pozri napr. Nálezy Ústavného súdu SR spis. zn. II. ÚS 148/06, III. ÚS 348/06, IV. ÚS 209/07, I. ÚS 252/07 dostupné na www.concourt.sk.

Na vyššie uvedenú nezrovnalosť v platnej právnej úprave záložného práva poukazuje aj legislatívny zámer rekonštrukcie Občianskeho zákonníka, podľa ktorého je potrebné tento nedostatok v novej právnej úprave odstrániť.⁶ Dovtedy by sme mali pri vnútornej rozpornosti právnych noriem upravujúcich inštitút záložného práva vychádzať z ústavnokonformného výkladu, ktorý vo svojej rozhodovacej činnosti už niekoľko rokov preferuje Ústavný súd SR. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je totiž nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. To však neplatí absolútne. Nielen všeobecný súd, ale aj každý adresát právnej normy sa môže, resp. dokonca sa musí od doslovného znenia právneho textu odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy SR). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvoľe (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklade *ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom (nález Ústavného súdu SR spis. zn. III. ÚS 341/07 a *mutatis mutandis* aj nález I. ÚS 243/07). Podľa tejto doktríny platí, že „*ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobod*“.⁷ Z ústavne konformnej interpretácie príslušných právnych noriem teda budeme vychádzať aj pri formulovaní záverov uvedených v ďalších častiach tohto príspevku.

II. Všeobecne k vzniku záložného práva k budúcej pohľadávke a konkurencii viacerých záložných práv

V nasledovných riadkoch sa pokúsime analyzovať, či nevyhnutným predpokladom vzniku záložného práva k budúcej pohľadávke je vždy aj existencia zabezpečovanej budúcej pohľadávky, t. j. či sa aj tu uplatní všeobecný princíp akcesority záložného práva vo vzťahu k zabezpečovanej pohľadávke bez ohľadu na právny titul, na základe ktorého záložné právo vzniká alebo, naopak, platí pri jednotlivých tituloch osobitný právny režim. Najtypickejším právnym titulom vzniku záložného práva v praxi je zmluva o zriadení záložného práva (ďalej len „záložná zmluva“) ako pomenovaný právny úkon (ust. § 151b a § 552 OZ) slúžiaci na zabezpečenie akejkoľvek pohľadávky záložného veriteľa voči svojmu obligačnému dlžníkovi. V zmysle ust. § 151c ods. 2 OZ **možno záložným právom zabezpečiť aj pohľadávku, ktorá vznikne v budúcnosti alebo ktorej vznik závisí od splnenia podmienky.**

V záložnej zmluve si teda zmluvné strany môžu dohodnúť zriadenie záložného práva k určitej veci vo vlastníctve záložcu napr. na zabezpečenie budúcej pôžičky, ktorú sa záložný veriteľ zaväzuje záložcovi prípadne tretej osobe ešte len poskytnúť. Zmluvné strany sa už pri uzavretí záložnej zmluvy dohodnú nielen na tejto podstatnej náležitosti (identifikácia budúcej pohľadávky), ale zároveň v nej určia aj samotný predmet zabezpečenia, t. j. záloh. Ak bude týmto zálohom napr. nehnuteľnosť, ktorá je predmetom evidencie katastra nehnuteľností, vznikne logicky otázka, či je možné takto zriadené záložné právo zaregistrovať do katastra nehnuteľností už hneď po uzavretí záložnej zmluvy. Inak povedané, môže sa javiť spornou skutočnosť, či je takáto záložná zmluva spôsobilým právnym titulom na zápis vzniku záložného práva do katastra nehnuteľností podľa ust. § 151e ods. 2 OZ ešte pred samotným vznikom pohľadávky, ktorú má záložné právo zabezpečovať. Analogicky platí táto situácia aj pre zápis záložného práva do príslušného registra, ak je predmetom záložného práva iná vec, právo alebo iná majetková hodnota, ktorá sa registruje v inom registri záložných práv (napr. NCRzp, obchodný či námorný register alebo register lietadiel). V právnej praxi nie je na túto otázku jednotný názor, v dôsledku čoho nie je rovnaký napríklad ani postup jednotlivých správ katastra pri zápise vkladu

du záložného práva z takýchto záložných zmlúv do katastra nehnuteľností. V rámci katastrálnej praxe sa možno napríklad stretnúť s názorom, že aj keď takto uzavretú zmluvu na zabezpečenie budúcej pohľadávky môžeme považovať z hľadiska záväzkového práva za platnú a aj účinnú, záložné právo v takomto prípade môže vzniknúť len vtedy, ak vznikne samotná zabezpečená pohľadávka. Ak je na správu katastra predložená takáto zmluva, správa katastra by mala konanie buď prerušiť a čakať na vznik pohľadávky, alebo vklad zamietnuť. V tejto súvislosti sa poukazuje na ust. § 1 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností v platnom znení (ďalej len „KatZ“), podľa ktorého sa v katastri evidujú len existujúce záložné práva a nie práva, ktorých vznik závisí od splnenia podmienky. V prípade opačného pohľadu by potom bolo možné zapísať napr. aj vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti z kúpnej zmluvy s odkladacou podmienkou, čo sa javí byť absurdné. Druhý názor z katastrálnej praxe hovorí, že ust. § 151c ods. 2 OZ môžeme chápať ako ustanovenie o možnosti zabezpečiť aj budúcu pohľadávku, v dôsledku čoho záložné právo vznikne aj pred vznikom samotnej pohľadávky. To by však znamenalo prelomenie zásady akcesority záložného práva vo vzťahu k zabezpečovanej pohľadávke.⁸

Jednou z možností výkladu tohto problému je teda striktné trvanie na zásade akcesority, t. j. nerozlučnej spätosti záložného práva so zabezpečovanou pohľadávkou a orgán spravujúci príslušný register záložných práv by mohol vyžadovať preukázanie existencie zabezpečovanej pohľadávky, resp. takýto návrh na registráciu záložného práva by mohol odmietnuť ako predčasne podaný. Na takýto postup však v platnej právnej úprave nie je daný opodstatnený dôvod, pretože na platnosť záložnej zmluvy sa nevyžaduje, aby ňou zabezpečená pohľadávka v dobe jej uzavretia skutočne existovala.⁹ Preukázanie skutočného vzniku zabezpečovanej pohľadávky sa totiž pri žiadnom registri záložných práv nevyžaduje (t. j. aj v rámci vkladového konania podľa ust. § 28 KatZ nie je náležitosťou návrhu na vklad záložného práva aj preukázanie právneho dôvodu vzniku pohľadávky). Z tohto hľadiska teda príslušný orgán registrujúci záložné právo (napr. správa katastra) túto hmotnoprávnu náležitosť vzniku záložného práva v praxi neskúma.

Druhou alternatívou interpretácie by bol podmienený zápis záložného práva do príslušného verejného registra záložných práv, avšak tento postup by spôsobil značnú neistotu v právnych vzťahoch najmä medzi ostatnými záložnými veriteľmi, ktorí by mali zapísané svoje záložné práva k tomu istému zálohu. V tejto súvislosti totiž netreba zabúdať na právny režim viacerých záložných práv viaznucich na tom istom zálohu a povinnosťami, ktoré sú s tým spojené najmä pri výkone záložného práva niektorého zo záložných veriteľov, ktorý nemá prednostné postavenie (viď výklad ďalej).

Podporne možno poukázať aj na právnu vetu vyplývajúcu z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 29 Odo 1014/2003 z 3. 11. 2005, ktoré riešilo moment vzniku záložného práva k nehnuteľnosti, ktorým sa zabezpečuje budúca pohľadávka.¹⁰ NS ČR v uvedenom konaní judikoval, že pri určení zabezpečovanej pohľadávky v záložnej zmluve nie je potrebné rozlišovať, či ide o pohľadávku už existujúcu alebo budúcu. **Ak je budúca pohľadávka zabezpečená záložným právom k nehnuteľnosti, vzniká záložné právo už dňom vkladu do katastra nehnuteľností. Realizačná funkcia záložného práva sa však prejaví, až keď vznikne budúca v záložnej zmluve zabezpečovaná pohľadávka.**

Len čo vznikne v záložnej zmluve identifikovaná zabezpečovaná pohľadávka, uplatní sa podľa uvedeného judikátu aj záložné právo, ktoré bolo už skôr vložené do katastra nehnuteľností a to čo do poradia vzniku záložného práva s účinnosťou ku dňu vkladu tohto záložného práva do katastra nehnuteľností.

Ak však pohľadávka, pre ktorú bolo zriadené záložné právo, v skutočnosti platne nevznikla, napr. preto, že nedošlo k uzavretiu zmluvy, podľa ktorej mala vzniknúť pohľadávka alebo preto, že je takáto zmluva neplatná a pod., nie je tu záložné právo, aj keby bola samotná záložná zmluva bezvadná (rozhodnutie NS ČR spis. zn. 21 Cdo 1387/2006 z 3. 4. 2007). Závery z vyššie uvedených rozhodnutí by sa teda mohli primerane vzťahovať nielen na vznik záložného práva zriadeného na zmluvnom základe, ale aj záložného práva, ktoré *ex lege* zabezpečuje budúce pohľadávky (napr. vlastníkov bytov a nebytových priestorov, ktoré sa zapisuje do katastra nehnuteľností záznamom v zmysle časti IV. tohto článku). Rešpektujúc platnú právnu úpravu vzniku záložného práva k nehnuteľnostiam, i princíp akcesority záložného práva ako vedľajšieho záväzku k hlavnému obligačnému vzťahu medzi veriteľom a dlžníkom možno uviesť, že uvedená interpretácia príslušných právnych noriem je celkom logická. Avšak pre tretie osoby

8 Oba vyššie uvedené názory vychádzajú z informácií o riešení právnych problémov Správ katastra v rámci Trnavského kraja, ktoré sú publikované na http://web.skgeodesy.sk/index.php?www=sp_file&id_item=1012.

9 FEKETE, I.: **Veľký komentár k Občianskemu zákoníku. I. zväzok**, EURO-KODEX, 2011, s. 925.

K tomu pozri aj rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 21 Cdo 957/2001 zo 4. 4. 2002 a spis. zn. 21Cdo 2217/2003 zo 14. 5. 2004, ktoré sú dostupné na webstránke www.nsoud.cz.

10 K tomu pozri aj rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 29 Odo 577/2004 z 30. 3. 2006 a spis. zn. 29 Odo 1424/2005 z 21. 9. 2006.

(najmä ďalších záložných veriteľov) predstavuje určitú neistotu v právnych vzťahoch pokiaľ ide o zabezpečenie a uspokojenie ich splatných pohľadávok.

Konkurencia viacerých záložných práv

Záložný veriteľ, ktorý má svoje záložné právo zaregistrované až ako druhé alebo ďalšie v poradí po záložnom práve skôr zaregistrovanom, po zápise svojho záložného práva do príslušného registra záložných práv nevie z príslušného výpisu z tejto evidencie (napr. z listu vlastníctva alebo obchodného registra) spravidla určiť, či záložné práva iných záložných veriteľov zabezpečujú ich budúce alebo už existujúce pohľadávky. Takýto v poradí druhý záložný veriteľ by mal mať teoreticky postavenie prednostného záložného veriteľa v zmysle ust. § 151ma ods. 3 OZ, ak záložnému veriteľovi v poradí registrovanom pred ním nevznikla budúca zabezpečovaná pohľadávka alebo ak sa nespĺnili podmienky na vznik podmienenej pohľadávky. Takémuto záložnému veriteľovi totiž nevznikol nárok na výkon realizačnej funkcie jeho záložného práva v zmysle vyššie prezentovanej teórie opierajúcej sa o spomínanú judikatúru Najvyššieho súdu ČR. V praxi sa niekedy stáva, že vo výpise z listu vlastníctva je k určitej nehnuteľnosti uvedené aj záložné právo, ktoré už z nejakého dôvodu zaniklo, avšak dotknuté osoby nepodali návrh na jeho výmaz.

V zmysle zákona by mal byť štandardný postup asi taký, že v poradí druhý záložný veriteľ, ktorý si chce realizovať svoje záložné právo k svojej existujúcej a splatnej pohľadávke pošle oznámenie o začatí výkonu záložného práva v zmysle ust. § 151ma ods. 1 OZ prednostnému záložnému veriteľovi, o ktorom sa domnieva, že ten má splnené všetky podmienky na vznik jeho záložného práva. Tento záložný veriteľ by mal logicky po doručení tohto oznámenia záložnému veriteľovi začínajúcemu výkon záložného práva oznámiť, že pokiaľ jemu samotnému stále zabezpečovaná pohľadávka nevznikla, nemôže inému záložnému veriteľovi v poradí za ním brániť vo výkone záložného práva. Ak však takéto oznámenie v poradí rozhodujúcim na uspokojenie domnelý prednostný záložný veriteľ neodoslo, druhý záložný veriteľ bude svoje záložné právo realizovať postupom podľa OZ. Otázne však bude, či sa takýto záloh v rámci výkonu záložného práva druhého záložného veriteľa prevedie v zmysle ust. § 151ma ods. 6 OZ na tretiu osobu zaťaženú aj záložným právom domnelého prvého záložného veriteľa, ktorý má síce zapísané svoje záložné právo v príslušnom registri ako prvé v poradí, avšak jeho pohľadávka ani po výkone záložného práva druhým záložným veriteľom platne nevznikla. Buď teda pripustíme, že v príslušnom registri zapísané záložné právo prednostného záložného veriteľa (hoci k neexistujúcej pohľadávke) už existuje a nemôže zaniknúť inak ako podľa ust. § 151md OZ alebo budeme považovať výkon záložného práva v poradí druhým záložným veriteľom za výkon záložného práva skutočným prednostným záložným veriteľom v zmysle ust. § 151ma ods. 3 OZ z dôvodu, že „prvému“ záložnému veriteľovi zapísanému v poradí rozhodujúcim na uspokojenie záložných práv podľa výpisu z katastra nehnuteľností ešte zabezpečená pohľadávka nevznikla a tým nemohlo vzniknúť ani jeho záložné právo.

Jednoznačné zodpovedanie tejto otázky nie je jednoduché, pretože dikcia príslušných zákonných ustanovení týkajúcich sa zriadenia a vzniku záložného práva nám v kontexte s ust. § 151c ods. 2 OZ neposkytuje jednoznačnú odpoveď. Preto je potrebné pristúpiť k teleologickému výkladu týchto právnych noriem vychádzajúceho z predpokladu tzv. racionálneho zákonodarcu. Základná otázka teda znie, či chcel zákonodarca pri formulácii ust. § 151c ods. 2 OZ dať najavo, že záložné právo k budúcej pohľadávke môže vzniknúť napriek jeho registrácii podľa ust. § 151e OZ ešte pred vznikom samotnej pohľadávky. Ako sme už uviedli vyššie, formálnemu procesu zápisu záložného práva zriadeného záložnou zmluvou na zabezpečenie budúcej pohľadávky platná právna úprava v zásade nebráni. Preto je potrebné skúmať, či sa napriek registrácii takto zriadeného záložného práva uplatní princíp akcesority záložného práva alebo v tomto prípade ide o zákonom odôvodnenú výnimku z tejto všeobecne platnej zásady s pôvodom už v rímskom práve. V tejto súvislosti treba poukázať predovšetkým na dôvodovú správu k zákonu č. 526/2002 Z. z., ktorým sa realizovala reforma záložného práva, avšak paradoxne nie v časti vzťahujúcej sa k spornému ust. § 151c ods. 2 OZ, ktoré ako všeobecné ustanovenie pripúšťa existenciu záložného práva aj k budúcej pohľadávke, ale k ust. § 151b ods. 2 OZ. V nej sa uvádza, že „záložným právom môže byť tak ako tomu bolo aj dodnes (pozn. autora do 31. 12. 2002) zabezpečená pohľadávka, ktorá existuje v čase vzniku záložného práva, ale aj pohľadávka, ktorá vznikne v budúcnosti, alebo ktorej vznik závisí od splnenia podmienky.

V prípade, že pohľadávka nevznikne, alebo podmienka nebola splnená, vzhľadom na akcesorickú povahu záložného práva nedochádza k jeho vzniku.”

Zo slovného spojenia „možno zabezpečiť“ použitého zákonodarcom v ust. § 151c ods. 2 OZ vyplýva len to, že už v procese zriaďovania záložného práva niektorým zo zákonom dovolených spôsobov uvedených v ust. § 151b ods. 1 OZ je možné zmluvne dohodnúť alebo príslušným rozhodnutím súdu (štátneho orgánu) nariadiť, či zákonom určiť zabezpečenie pohľadávky, ktorá v čase vzniku právneho titulu potrebného na vznik záložného práva ešte neexistuje, nakoľko sa len predpokladá jej vznik v budúcnosti. Táto okolnosť je napr. pri uzatváraní záložnej zmluvy zabezpečujúcej budúcu pôžičku neistá, čo však nie je na ujmu platnosti takejto záložnej zmluvy, ktorá je spôsobilým právnym titulom na zápis záložného práva od príslušného registra za predpokladu, že zabezpečovaná pohľadávka je dostatočne identifikovaná. V staršom komentári k Občianskemu zákonníku možno nájsť k ust. § 151c ods. 2 OZ názor, podľa ktorého „v súvislosti so zabezpečovaním pohľadávok, ktoré vzniknú v budúcnosti, by bolo správnejšie hovoriť o zriadení záložného práva a ich vznik podmieniť vznikom pohľadávky, resp. vznik záložného práva podmieniť vznikom pohľadávky. Platne totiž nemôže vzniknúť záložné právo k neexistujúcej pohľadávke.“¹¹

V tejto súvislosti treba dať do pozornosti aj ust. § 151k OZ, ktoré upravuje poradie viacerých záložných práv viaznucich na tom istom zálohu. V tomto zákonom ustanovení je obsiahnutá ďalšia významná rímska zásada inštitútu záložného práva – *prior tempore potior iure* (kto prvý v čase, ten prvý v práve), ktorá znamená, že pri konkurencii viacerých záložných práv vzniknutých na zálohu je rozhodujúce poradie ich registrácie v príslušnom registri záložných práv (NCRzp alebo iný osobitný register).¹² Z dikcie ust. § 151k ods. 1 a 2 OZ možno bez problémov vyvodiť, že podmienkou uplatnenia zásady *prior tempore potior iure* je, aby na určitom zálohu vzniklo viacero záložných práv. V kontexte s vyššie citovaným *ratio legis* zákonodarcu to znamená, že pod vznikom záložného práva sa tu rozumie nielen úspešné zavŕšenie procesu registrácie záložného práva v NCRzp alebo osobitnom registri, ale tento vznik je podmienený ešte samotnou existenciou zabezpečovanej pohľadávky, od ktorej vzniku je záložné právo nevyhnutne závislé. Až keď sú tieto dve podmienky splnené, je možné podľa nášho názoru hovoriť o prednostnom postavení niektorého z nich.

Vzhľadom na vyššie uvedenú teleologickú argumentáciu sa teda prikláňame skôr k druhému vyššie prezentovanému názoru, t. j., že postavenie záložných práv zapísaných v NCRzp alebo v osobitnom registri je pri uplatňovaní práv a povinností záložcu a záložného veriteľa vždy nevyhnutné posudzovať prioritne z hľadiska splnenia základného predpokladu, ktorý okrem intabulácie záložného práva v príslušnom registri determinuje jeho vznik. Tým je práve existencia zabezpečovanej pohľadávky, bez ktorej vznik zmluvného záložného práva, ale aj záložného práva vznikajúceho z iného právneho dôvodu nie je možný.

Čiastočne by sa potenciálne problémy, ktoré s načrtnutou situáciou vznikajú dali v praxi eliminovať tým, že príslušná správa katastra (resp. iný orgán registrujúci záložné práva v osobitnom registri) by pri zápise každého záložného práva zriadeného k zálohu na zabezpečenie budúcej alebo podmienenej pohľadávky zapísala do príslušného registra aj údaj o tom, že ide o záložné právo zabezpečujúce budúcu alebo podmienenú pohľadávku. Pochopiteľne by sa tým neeliminovali všetky nečestné a účelové postupy záložných veriteľov, ktorí by mali takto zabezpečené ešte svoje neisté pohľadávky s cieľom posilniť alebo presadiť si svoje prednostné záložné právo za každú cenu. Ostatným záložným veriteľom, ktorí by za načrtnutých okolností mali mať pri výkone svojho záložného práva prioritné postavenie, by sa však poskytol účinný nástroj pri ochrane ich právneho postavenia práve z dôvodu úplnej aplikácie zásady akcesority záložného práva k zabezpečovanej pohľadávke. Ak by sme však vychádzali z premisy, že s prevodom zálohu pri výkone záložného práva nezanikajú aj skôr zaregistrované záložné práva, ktoré zabezpečujú budúcu alebo podmienenú pohľadávku, obava týchto záložných veriteľov o stratu svojho právneho postavenia tu nemusí existovať. *Vice versa* aj nový nadobúdateľ zálohu by mal mať prehľad o tom, s akými ťarchami záloh nadobudne, to znamená, že aj on by mal možnosť dozvedieť sa z výpisu z príslušného registra, či sú v ňom zapísané záložné práva podmienené alebo nie. V prípade zápisu týchto vznikom pohľadávky podmienených záložných práv v príslušnom registri záložných práv by záložného veriteľa zároveň zaťažovala v zmysle ust. § 151g ods. 2 OZ povinnosť vykonať zmenu údajov týkajúcich sa záložného práva. To by v načrtnutom kontexte znamenalo podať čím skôr návrh na zmenu zápisu záložného práva

11 PLANK, K. a kol.: **Občianske právo s vysvetľivkami, 1. zväzok**, IURA Edition 1997, Zmena 4/2003, s. 266 h.

12 Tu však treba zdôrazniť skutočnosť, že pri zápise záložných práv do NCRzp na rozdiel od ostatných osobitných registrov neuplatňuje zásada materiálnej publicity (ust. § 73d ods. 3 v spojení s ust. § 73a ods. 2 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v platnom znení, ale len zásada formálnej publicity, čo v praxi znamená, že na údaje zapísané v NCRzp sa nie je možné s úplnou dôverou spoľahnúť. Tieto údaje teda nie sú pre tretie osoby hodnotiteľné, ale len informatívne, čo považujeme za jeden z najväčších nedostatkov súčasnej právnej úpravy záložného práva. Podrobná analýza tohto problému by si však vyžiadala minimálne publikovanie samostatného článku na túto tému.

k budúcej pohľadávke na zápis záložného práva k existujúcej pohľadávke. Pri nehnuteľnostiach vyplýva táto povinnosť aj z ust. § 19 KatZ. Týmto úkonom by sa vo vzťahu k tretím osobám deklarovalo postavenie záložného veriteľa v dôsledku transformácie podmieneného záložného práva na už existujúce záložné právo so všetkými právami a povinnosťami s tým spojenými.

Naopak, v zmysle nami zastávaného názoru by v načrtnutej situácii pri výkone záložného práva domnelým druhým záložným veriteľom išlo vlastne o výkon prednostného záložného práva, nakoľko na skôr zapísané záložné právo by sa nemalo vôbec prihliadať, ak v čase výkonu záložného práva v poradí druhým záložným veriteľom neexistovala budúca pohľadávka zabezpečená skôr zaregistrovaným záložným právom prvého záložného veriteľa. Materiálna publicita príslušného registra by tu záložnému veriteľovi poskytla dostatok dobrej viery v tom, že tento by mohol oprávnené vykonať svoje záložné právo aj bez splnenia informačnej povinnosti o výkone svojho záložného práva vo vzťahu k záložnému veriteľovi, ktorý by mal v tom čase zapísané záložné právo k budúcej pohľadávke. Ustanovenie § 151ma ods. 1 OZ upravujúce postup pri výkone záložného práva pri existencii viacerých záložných práv na tom istom zálohu totiž podobne ako ust. § 151k OZ vychádza z hypotézy „**ak vzniklo na zálohu viacero záložných práv**“. Prijatie nami prezentovaného výkladu by potom *prima facie* poprelo postavenie prednostného záložného veriteľa, ktorý by mal v príslušnom registri zapísané svoje záložné právo ako prvé v zmysle dikcie ust. § 151ma ods. 3 OZ, avšak na účely tohto ustanovenia by nebolo možné považovať jeho záložné právo za existujúce práve pre absenciu, resp. podmienený vznik jeho zabezpečovanej pohľadávky. V týchto prípadoch by teda išlo o podmienené záložné právo, ktorého podmienenosť by pre tretie osoby vyplývala z poznámky uvedenej pri zápise záložného práva v príslušnom registri záložných práv (napr. v časti „C“ výpisu z listu vlastníctva pri nehnuteľnostiach alebo v časti výšky vkladu spoločníka vo výpise z obchodného registra pri záložnom práve k obchodnému podielu). Ak by záložný veriteľ s takto zapísaným podmieneným záložným právom príslušnému registru záložných práv včas neoznámil vznik jeho podmienenej pohľadávky, nemohol by sa späťne domáhať svojich nárokov vyplývajúcich zo svojho postavenia napr. náhrady škody spôsobenej výkonom záložného práva zapísaného v poradí rozhodujúcom na uspokojenie záložných práv až ďalším záložným veriteľom. Tento záložný veriteľ by totiž konal v dobrej viere, že je prednostným záložným veriteľom, pričom v tomto prípade by sa naplno uplatnila zásada *vigilantibus iura scripta sunt*.

Uvedený výklad však so sebou nevyhnutne prináša otázku, čo sa stane s takýmto záložným právom s podmieneným vznikom zapísaným v príslušnom registri po výkone záložného práva domnelým druhým záložným veriteľom, ktorý by mal v zmysle ust. § 151ma ods. 3 OZ *de facto* postavenie prednostného záložného veriteľa. Ostane takéto podmienené záložné právo aj po prevode zálohu v rámci výkonu záložného práva naďalej zapísané v príslušnom registri záložných práv a môže sa aktivovať kedykoľvek v budúcnosti, keď vznikne pohľadávka tohto záložného veriteľa alebo naopak, toto právo už po výkone záložného práva domnelého druhého záložného veriteľa nemôže vzniknúť? Domnievame sa, že z dôvodu ochrany práv záložného veriteľa, ktorý platne so súhlasom záložcu zriadil na zálohu záložné právo a *de facto* len čaká na vznik jeho pohľadávky by nebolo správne vylúčiť jeho možnosť domáhať sa kedykoľvek v budúcnosti svojich práv vyplývajúcich zo záložného práva, aj keď sa do vzniku jeho zabezpečenej pohľadávky zmení osoba záložcu (hoci aj v dôsledku realizácie neskôr zapísaných záložných práv v prospech ďalších záložných veriteľov).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že otázka vzniku záložného práva k budúcej pohľadávke podľa platnej právnej úpravy prináša v kontexte s existenciou viacerých záložných práv viaznucich na tom istom zálohu viacero praktických problémov. *De lege ferenda* by však zakotvenie zákonnej povinnosti pre príslušný orgán registrujúci záložné právo do príslušného registra záložných práv uviesť v rámci zápisu záložného práva zriadeného k budúcej pohľadávke aj skutočnosť, že ide o podmienený vznik záložného práva prispelo k odstráneniu právnej neistoty tretích osôb vrátane ďalších záložných veriteľov a potenciálnych nadobúdateľov zálohu. Táto povinnosť by platila pre všetky prípady vzniku záložného práva s výnimkou zákonného záložného práva, kde právna norma definuje predpoklady, po splnení ktorých záložné právo zo zákona automaticky vznikne (k tomu pozri výklad v časti IV tohto článku). Pre ďalších záložných veriteľov by tak odpadla povinnosť zisťovať pri skôr zapísaných záložných právach skutočnosť, či tieto majú skutočne prednostné postavenie alebo ide len o záložné práva s podmieneným vznikom. Rovnako by mal dotknutý záložný veriteľ s takto podmieneným záložným právom zákonom ulože-

nú povinnosť oznámiť príslušnému registru záložných práv vznik svojej pohľadávky bez zbytočného odkladu. Túto povinnosť je však možné vyvodiť už z platnej právnej úpravy, podľa ktorej má záložný veriteľ povinnosť oznámiť príslušnému registru akúkoľvek zmenu údajov týkajúcich sa záložného práva (ust. § 151g ods. 2 a 3 OZ) a rovnako tomu je aj pri zániku jeho záložného práva (ust. § 151md ods. 2 a 3 OZ). Určitým problémom však je nedostatok materiálnej publicity NCRzp ako registra, kde sa registruje zrejme najviac záložných práv (väčšina hnutelných vecí, pohľadávky, podniky a iné majetkové hodnoty, ktoré sa neregistrujú v osobitných registroch záložných práv).

Záložné právo zmluvne zriadené na zabezpečenie budúcej pohľadávky teda vzniká buď vkladom do katastra nehnuteľností, či inou registráciou v osobitnom registri záložných práv v zmysle vyššie uvedenej českej judikatúry alebo akceptujeme teóriu vychádzajúcu zo zásady akcesority záložného práva, podľa ktorej okamihom vzniku záložného práva je vždy až vznik pohľadávky, ktorú záložné právo zabezpečuje. Vzhľadom na vyššie uvedenú argumentáciu sa prikláňame skôr k druhému názoru s tým, že niektoré práva vyplývajúce z takto zapísaného podmieneného záložného práva možno záložnému veriteľovi priznať ešte pred vznikom zabezpečovanej pohľadávky (napr. právo na prednostný zápis do poradia záložných práv uvedených v NCRzp alebo v osobitnom registri záložných práv). ■

RESUMÉ

Zriadenie a vznik záložného práva k zálohu na zabezpečenie (nielen) budúcej pohľadávky
 Autor sa v článku zaoberá rozdielom medzi zriadením a vznikom záložného práva, najmä ak sa záložným právom zabezpečuje budúca pohľadávka záložného veriteľa. V úvode príspevku prezentuje výklad príslušných právnych noriem podľa všeobecnej právnej úpravy záložného práva obsiahnutej v Občianskom zákonníku aj v kontexte s teoretickou koncepciou diferenciácie medzi zriadením a vznikom záložného práva. Ďalej sa autor venuje aj vzniku záložného práva k budúcej pohľadávke zriadeného na zmluvnom základe v kontexte s existenciou viacerých záložných práv viazanic na zálohu. Poukazuje pritom na problémy, ktoré môžu vzniknúť pri výkone záložného práva z pohľadu záložného veriteľa, ktorý nemá pri konkurencii viacerých záložných práv zapísaných v príslušnom registri prednostné postavenie. V druhej časti príspevku autor následne na konkrétnych príkladoch záložného práva vznikajúceho podľa osobitných právnych predpisov (zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní a poplatkov a zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov) s ohľadom na princíp akcesority záložného práva vo vzťahu k zabezpečovanej pohľadávke poukazuje na určitý nesúlad pri výklade právnych noriem použitých v týchto zákonoch oproti všeobecnej právnej úprave záložného práva.

SUMMARY

Establishment and Perfection of the Pledge to Secure (Not Only) Future Claims

The author deals with the difference between the establishment and perfection of the pledge, mainly if the pledge is to secure the creditor's future claim. In the beginning, the author interprets relevant provisions of legal rules in the context of general regulation of a pledge as contained in the Civil Code as well as in the context of theoretical concept of differentiation between the establishment and perfection of the pledge. The author also deals with the perfection of the pledge to the future claim established under contractual arrangement in the context of the existence of several pledges attached to the pledged property. He points to problems which may arise in the course of exercising the pledge from the point of view of the creditor, who does not enjoy any preferential status with regard to several competing pledges registered in the appropriate register. In the second part of the article the author - referring to specific examples of pledges established under separate legal rules (Act No. 563/2009 Coll. on the Administration of

Taxes and Fees and Act No. 182/1993 Coll. on the Ownership of Residential and Non-Residential Premises) with regard to the principle of accessory of a pledge in relation to the secured claim – points to some incongruity in the interpretation of legal norms used in these Acts against general legislation governing and regulating pledges and charges.

ZUSAMENFASSUNG

Bestellung und Entstehung des Pfandrechtes am Pfand zur Sicherung einer (nicht nur) künftigen Forderung

Der Autor befasst sich im Artikel mit dem Unterschied zwischen der Bestellung und der Entstehung des Pfandrechtes, insbesondere dann, wenn durch das Pfandrecht eine künftige Forderung des Pfandgläubigers gesichert wird. In der Beitragseinleitung präsentiert er die Auslegung von einschlägigen Rechtsnormen gemäß der allgemeinen Rechtsregelung des Pfandrechtes im Bürgerlichen Gesetzbuch sowie im Kontext mit der theoretischen Konzeption der Differenzierung zwischen der Bestellung und der Entstehung des Pfandrechtes. Weiter widmet sich der Autor auch der Entstehung des Pfandrechtes an einer zukünftigen Forderung, errichtet auf vertraglicher Grundlage, im Kontext mit dem Vorliegen von mehreren Pfandrechten am Pfand. Er verweist dabei auf die Schwierigkeiten, die bei der Ausübung des Pfandrechtes vom Sichtpunkt des Pfandgläubigers entstehen können, der bei der Konkurrenz mehrerer, im betreffenden Register eingetragener Pfandrechte, keine Vorzugsstellung hat. Im zweiten Teil des Beitrages wird vom Autor folglich an konkreten Beispielen des gemäß den Sondervorschriften entstehenden Pfandrechtes (Gesetz Nr. 563/2009 der Gesetzsammlung über die Verwaltung von Steuern und Gebühren und das Gesetz Nr. 182/1993 der Gesetzsammlung über das Wohnungs- und Nichtwohnungsseigentum) hinsichtlich des Grundsatzes der Akzessorität des Pfandrechtes in Bezug auf die zu sichernde Forderung auf eine bestimmte Unstimmigkeit bei der Auslegung der Rechtsnormen in diesen Gesetzen gegenüber der allgemeinen Regelung des Pfandrechtes verwiesen.

Opäť k pojmu „požadovaný podiel“ pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva v súvislosti s určením výšky súdneho poplatku

JUDr. Martin Bicko

V Bulletine slovenskej advokácie číslo 1 – 2/2011 som poukázal na rôznorodosť výkladu pojmu „požadovaný podiel“ vo veciach zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Uviedol som praktický príklad diametrálne odlišného výkladu a následnej aplikácie zákonného pojmu „požadovaný podiel“ v prípade určenia odmeny advokáta za zastupovanie klienta v type takom spore. Uviedol som dva názory. Jeden si vysvetľuje daný pojem tak, že je ním podiel, ktorý vlastní odporca a druhý, že požadovaný podiel predstavuje hodnotu celej veci. Obdobný odlišný výklad a aplikáciu pojmu „požadovaný podiel“ (použitý v zákone o súdnych poplatkoch) aplikujú sudy pri určení výšky súdneho poplatku vo veciach zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva, ak navrhovateľ navrhuje, aby spoluvlastníctvo bolo zrušené a vyporiadané tak, že navrhovateľ nadobudne podiel odporcu a bude mu uložená povinnosť vyplatiť ho. Sudy často uvedený pojem vykladajú rôzne a následne rôzne určia výšku súdneho poplatku. Z vlastnej skúsenosti, žiaľ, musím povedať, že na tom istom súde dochádza k nejednotnému výkladu. Pre lepšie pochopenie popíšem teda konkrétne postupy súdov a ich výklad sporného pojmu.

Klient – navrhovateľ žalobou žiadal, aby súd zrušil a vyporiadal podielové spoluvlastníctvo k bytu tak, že navrhovateľ sa stane výlučným vlastníkom bytu a bude mu uložená povinnosť vyplatiť odporcu. Navrhovateľ vlastnil 4/5, odporca 1/5. Hodnota bytu bola určená na sumu 33 194 eur. Okresný súd v Považskej Bystrici výzvou na zaplatenie súdneho poplatku vyzval klienta zaplatiť súdny poplatok vo výške 1 593 eur. Vo výzve mu uložil 10-dňovú lehotu na zaplatenie. Výšku poplatku vyčíslenú súdom na sumu 1 593 eur považujem však za nesprávnu. Súd pri vyčíslení tohto poplatku správne vychádzal z § 7 ods. 9 zákona o súdnych poplatkoch¹ (ďalej len ZSP). Ten určuje, čo je základom poplatku v konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. V konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva je základom poplatku **cena podielu žiadaného navrhovateľom**. Použitie daného ustanovenia bolo správne, ale súd si nesprávne vyložil a následne aplikoval pojem „podiel žiadaný navrhovateľom“. Súd vychádzal z komentára k zákonu o súdnych poplatkoch.² Ten k predmetnému ustanoveniu uvádza:

JUDr. Martin Bicko
vyštudoval Právnickú
fakultu Univerzity Pavla
Jozefa Šafárika v Košiciach.
Popri štúdiu pôsobil ako
právný asistent v advokátskej kancelárii.

V súčasnosti pracuje ako advokátsky koncipient a venuje sa najmä občianskemu právu zo zameraním najmä na problematiku v oblasti nehnuteľností. Taktiež pôsobí ako doktorand na fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave.

„Na rozdiel od konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je základom poplatku cena podielu, ktorú žiada navrhovateľ, t. j. cena predmetu poplatkového úkonu podľa návrhu na začatie konania. Cenou podielu žiadaného navrhovateľom treba pre určenie základu poplatku rozumieť cenu spoluvlastníckeho podielu, o ktorom navrhovateľ v návrhu uvádza, že mu patrí, a nie cenu spoluvlastníckeho podielu odporcov, ani cenu celej veci, ktorá je v spoluvlastníctve, a to aj vtedy, keď

zaplatenie. Výšku poplatku vyčíslenú súdom na sumu 1 593 eur považujem však za nesprávnu. Súd pri vyčíslení tohto poplatku správne vychádzal z § 7 ods. 9 zákona o súdnych poplatkoch¹ (ďalej len ZSP). Ten určuje, čo je základom poplatku v konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. V konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva je základom poplatku **cena podielu žiadaného navrhovateľom**. Použitie daného ustanovenia bolo správne, ale súd si nesprávne vyložil a následne aplikoval pojem „podiel žiadaný navrhovateľom“. Súd vychádzal z komentára k zákonu o súdnych poplatkoch.² Ten k predmetnému ustanoveniu uvádza:

1 Zákon č. 71/1992 Zb.

2 HORVÁTH, E.: **Zákon o súdnych poplatkoch – komentár**, Bratislava : Iura Edition, 2006.

navrhovateľ navrhuje, aby bola celá vec prikázaná do jeho výlučného vlastníctva. Interpretáčne vyčerpávajúce a jednoznačné je v tejto súvislosti vyjadrenie predsedu Najvyššieho súdu SSR uverejnené aj v stanovisku Najvyššieho súdu ČSSR, č. Rc 33/82, v ktorom uvádza, že znenie ustanovenia § 3 ods. 5 zákona č. 116/1966 Zb. (teraz § 7 ods. 8 ZSP), ktoré operuje s pojmom cena podielu žiadaného navrhovateľom, nezodpovedá ustanoveniam upravujúcim v Občianskom zákonníku zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Podľa ustanovenia § 142 OZ sa pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva neprikazuje žiadnemu z účastníkov podiel iného, ale prikazuje sa iba celá vec, prípadne jej reálna časť, alebo sa prisudzuje výplata. Súd rozhodujúci o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, pokiaľ ide o spôsob vyporiadania, nie je viazaný návrhom. Z textu zákona o súdnych poplatkoch je zrejmé, že základom súdneho poplatku je iba cena podielu, a nie cena celej veci, ktorá je v spoluvlastníctve. Vzniká teda otázka, či „žiadaným podielom“ treba rozumieť podiel navrhovateľov, alebo podiel odporcov. Celý svoj nárok na zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva navrhovateľ vyvodzuje zo svojho spoluvlastníckeho podielu. Ten predstavuje hodnotu, z ktorej jeho návrh vyviera, a celé konanie v podstate rieši iba otázku, či hodnotu predstavovanú týmto spoluvlastníckym podielom dostane navrhovateľovi vo forme peňažnej výplaty, alebo v kombinácii prikázania celej veci proti výplате ostatných účastníkov. Čistá hodnota toho, čo navrhovateľ dostane pri akomkoľvek druhu vyporiadania, bude vždy zhodná s cenou jeho pôvodného spoluvlastníckeho podielu a navrhovateľ nemôže požadovať žiadnu inú hodnotu a ani súd mu nemôže žiadnu inú hodnotu priznať. Nemožno teda za podiel „žiadaný“ navrhovateľom (podľa zákona o súdnych poplatkoch) považovať iný podiel ako ten, o realizácii ktorého v konaní ide, teda spoluvlastnícky podiel navrhovateľa“.³

3 HORVÁTH, E.: **Zákon o súdnych poplatkoch – komentár**, Bratislava : Iura Edition, 2006.

Záver z tohto ustanovenia je, že základom poplatku bude cena podielu, ktorú navrhovateľ už má. Mám za to, že výklad a následné aplikovanie tohto ustanovenia nie je správny. Autor sa v komentári odvoláva na vyjadrenie predsedu Najvyššieho súdu SSR uverejnené v stanovisku Najvyššieho súdu ČSSR, č. Rc 33/82. Tvrdím, že uvedený záver (že základom poplatku bude podiel, ktorý vlastní navrhovateľ) nie je správny, logický a nemá oporu v zákone. Svoj názor opieram najmä o **Stanovisko senátu Nejvyššího soudu ČSSR k zajištění jednotného výkladu § 3 odst. 5 zákona č. 116/1966 Sb.** Pre stručnosť vyberám právnu vetu z tohto stanoviska:

„Senát Nejvyššího soudu ČSSR zaujal podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. c) zákona o organizaci soudů a o volbách soudců (jehož úplné znění bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.) stanovisko k zajištění jednotného výkladu ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 116/1966 Sb. o soudních poplatcích, a to s těmito závěry:

*V občanském soudním řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví je základem soudního poplatku (označeným pro toto řízení v ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 116/1966 Sb. jako „cena podílu žadaného navrhovatelem“) cena předmětu poplatného úkonu (ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 téhož zákona) podle návrhu na zahájení řízení. **Vzhledem ke způsobům zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví stanoveným v § 142 o. z. (srov. i § 492 odst. 1 o. z.), jež mohou být návrhy navrhovatelů v občanském soudním řízení uplatňovány, je tu třeba cenu předmětu poplatného úkonu posoudit podle toho, navrhuje-li se rozdělení společné věci mezi spoluvlastníky podle výše podílů, nebo navrhuje-li se přikázání věci za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům, anebo navrhuje-li se prodej společné věci a rozdělení výtěžku podle podílů. Navrhuje-li navrhovatel (navrhovatelé) zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví přikázáním věci za přiměřenou náhradu jemu (jim) jako jednomu nebo více spoluvlastníkům, je tu předmětem poplatného úkonu (ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 a 5 zákona č. 116/1966 Sb.) cena spoluvlastnického podílu (spoluvlastnických podílů) patřícího odpůrci (patřících odpůrcům), k jehož (k jejichž) přechodu na navrhovatele směřuje v takovém případě návrh, aby soud rozhodl o přikázání celé věci za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům.“***

Záver prijatý v tomto zjednocujúcom stanovisku je jasný, logický a jeho gramatický a aj logický výklad korešponduje so znením zákona. Z uvedeného stanoviska vyplýva, že ak navrhovateľ navrhuje súdu, aby zrušil a vyporiadal podielové spoluvlastníctvo tak, že mu bude prikázaný podiel odporcu za primeranú náhradu, bude základ poplatku **hodnota podielu patriaceho odporcovi**. Podiel žiadaný navrhovateľom je teda to, čo žiada, aby mu bolo prikázané od niekoho iného (od odporcu) t. j. odporcov spoluvlastnícky podiel a nie to, čo už vlastní.

Rovnaký princíp určenia výšky súdneho poplatku (že základom je hodnota podielu odporcu) bol aplikovaný aj vo veci 7C/18/2008 vedenej na OS PB. V tejto veci navrhovateľa žiadali

zrušiť a vyporiadať podielové spoluvlastníctvo spôsobom, tak, že mu bude prikázaný podiel odporcu za primeranú náhradu. V tomto konaní bola celá hodnota nehnuteľnosti určená na sumu 2 500 000 Sk. Podiel odporcu bol 1/8. Súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 18 750 Sk. Túto sumu mohol dostať jedine tak že 6 % (sadzba poplatku) vyrátal z hodnoty 312 500 Sk čo je 1/8 celej nehnuteľnosti a teda hodnota podielu, ktorý vlastní odporca a ktorý navrhovateľa požadovali.

Uvádžam ďalší príklad s použitím rovnakého postupu. Ide o vec vedenú na OS PB pod spis. značkou 7C/47/2008. Tu sa navrhovateľ tiež domáhal podielu odporcu, ktorej cenu určil na sumu 450 000 Sk. Súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 27 000 Sk. Súd postupoval rovnako ako v predošlom prípade t. j. súdny poplatok vyčíslil ako 6 % z hodnoty podielu, ktorý patril odporcovi t. j. zo sumy 450 000 Sk.

Takýto argument logiky a gramatického výkladu prijal aj Najvyšší súd SR v uznesení sp. zn. 4M Cdo 10/2009 z 29. 3. 2011, ktorým zrušil uznesenie Okresného súdu v Čadci a uznesenie Krajského súdu v Žiline. Oba tieto sudy v skutkovo totožnom prípade ako popisujem (*navrhovateľ navrhuje, aby podielové spoluvlastníctvo bolo zrušené a vyporiadané tak, že navrhovateľ nadobudne podiel odporcu a bude mu uložená povinnosť vyplatiť ho*) postupovali tak, že výšku súdneho poplatku určili z hodnoty podielu, ktorý navrhovateľ vlastní. Argumentačne oba sudy vychádzali práve z vyššie spomenutého komentáru k zákonu o súdnych poplatkoch. Najvyšší súd prijal záver, že vzhľadom na spôsob zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva stanoveným v § 142 OZ, ktoré môžu byť uplatňované žalobami žalobcov, v občianskom súdnom konaní je potrebné cenu poplatkového úkonu posúdiť podľa toho, či sa navrhuje rozdelenie spoločnej veci medzi spoluvlastníkov podľa výšky podielov alebo či sa navrhuje prikázanie veci na primeranú náhradu jednému alebo niektorých spoluvlastníkom alebo či sa navrhuje predaj spoločnej veci a rozdelenie výťažku podľa podielov. V prípade, ak navrhuje žalobca (žalobcovia) zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva prikázaním veci za primeranú náhradu jemu (im) ako jednému alebo niektorým spoluvlastníkom, je tu predmetom poplatkového úkonu (v zmysle § 7 ods. 9 zák. č. 71/1992 Zb.) **cena spoluvlastníckeho podielu** (spoluvlastníckych podielov) **patriaceho žalovanému** (patriacich žalovaným), ku ktorému (ku ktorým) prechodu na žalobcu smeruje v takomto prípade žaloba. Generálny prokurátor SR, ktorý podal toto mimoriadne dovolanie vychádzal taktiež z hľadiska gramatického, logického a systematického výkladu § 7 ods. 9 zák. č. 71/1992 Zb. V predmetnom uznesení Najvyšší súd jednoznačne vyslovil, že poplatok je nesprávne určený, keď súd za základ súdneho poplatku považuje hodnotu spoluvlastníckeho podielu patriaceho navrhovateľovi.

Uvádžam tiež, že pojem požadovaný podiel používa aj vyhláška MS SR 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov. Odmeňovanie advokáta vychádza nie len **z toho istého pojmu**, ale aj **z toho istého princípu** ako určovanie súdneho poplatku. Je teda na mieste a logické si daný pojem vykladať rovnako. Ak by sa vykladal rôzne, spôsobovalo by to zmätočnosť. K uvedenému pojmu som už v minulosti pre rovnakú nezhodu požiadaval predsedníctvo SAK o zaujatie stanoviska výkladu tohto pojmu. Predsedníctvo SAK zaujalo jednoznačné stanovisko, že „*cenou požadovaného podielu je cena spoluvlastníckeho podielu patriaceho odporcovi o prikázanie ktorého navrhovateľ návrhom na začatie konania za primeranú náhradu žiada...*“. Aj toto stanovisko, rovnako ako aj môj názor sa opiera o **Stanovisko senátu Nejvyššího soudu ČSSR k zajištění jednotného výkladu ustanovenia o které opieram aj svoju argumentáciu vyššie**.

Taktiež v rozsudku 8C/81/2007 OS PB použil pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia princíp, že „*požadovaný podiel*“ je hodnota podielu, ktorý vlastní odporca. Hodnota nehnuteľnosti bola v tomto prípade 450 000 Sk. Odporca mal podiel 1/12 t. j. 37 500 Sk. Z tejto sumy (37 500 Sk) vychádzal súd pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia a správne stanovil odmenu za úkon právnej služby na sumu 1 850 Sk (správny postup podľa vyhlášky MS SR 655/2004 Z. z.).

Aj Krajský súd v Trenčíne sa vo veci 8C/81/09 stotožnil s argumentáciou a dal za pravdu, že „*požadovaný podiel*“ je to, čo žiada navrhovateľ (teda hodnota podielu odporcu). V tejto veci výšku odmeny určil z podielu, ktorý vlastní odporca. V tomto prípade to bolo 2/12 zo sumy 450 000 Sk. 2/12 predstavoval podiel odporcu a 450 000 Sk bola hodnota celej nehnuteľnosti.

Musím zdôrazniť, že princíp určenia výšky súdneho poplatku a stanovenie výšky odmeny advokáta vychádza z toho istého princípu a používa sa ten istý pojem. Nebolo úmyslom záko-

nodarcu rozlične upraviť výpočet určenia výšky súdneho poplatku a určenia výšky odmeny advokáta. Je neprístupné a pre právnu prax nevhodné, aby si súdy, ba čo viac, ten istý súd v rôznych, ale skutkovo a principiálne rovnakých prípadoch tak závažnú vec vykladal rôzne. Ide o principiálnu vec, ktorá v prípade nesprávnej aplikácie môže spôsobiť škodu na strane poplatníka alebo advokáta. Mám za to, že súdny poplatok mal byť v danom prípade vyčíslený z podielu odporcu, nakoľko tento navrhovateľ požaduje. Ak by sa aplikoval výklad, že základom bude podiel navrhovateľa, ktorý už vlastní, priečilo by sa to logike v tom, že nie je možné žiadať to, čo už má navrhovateľ nadobudnuté. ■

RESUMÉ

Opäť k pojmu „požadovaný podiel“ pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva v súvislosti s určením výšky súdneho poplatku

Autor v článku opätovne poukazuje na neustálený výklad a aplikáciu principiálneho pojmu v právnej úprave. Zameriava sa najmä na diametrálne odlišný výklad dôležitého ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch a postupu pri určení výšky súdneho poplatku. V komparácii s vyhláškou MS SR č. 655/2004 Z. z. poukazuje na následky tohto diametrálne odlišného výkladu.

SUMMARY

Again on the Concept of “Equitable Share” in the Cases Concerning Cancellation and Distribution of the Community Property in Connection With the Calculation of Court Fees

The author repeatedly points to unstable interpretation and application of the essential concept in the legal rules. He focuses mainly on diametrically different interpretation of the important provision of the Act on Court Fees and the method of the calculation of the court fee. Making a comparison with Regulation of the Slovak Ministry of Justice No. 655/2004 Coll., he points to consequences of this diametrically different interpretation.

ZUSAMENFASSUNG

Erneut zum Begriff „des beanspruchten Anteils“ bei der Auflösung und Auseinandersetzung des Anteilseigentums in Zusammenhang mit der Festlegung der Gerichtsgebühr

Der Autor verweist erneut auf die uneindeutige Auslegung und Anwendung des grundlegenden Begriffs in der Rechtsregelung. Er konzentriert sich insbesondere auf die diametral abweichende Auslegung der wichtigen Gesetzbestimmung über gerichtliche Gebühren und die Art und Weise der Feststellung der Höhe der Gerichtsgebühr. Im Vergleich zur Verordnung Nr. 655/2004 der Gesetzsammlung des Justizministeriums der Slowakischen Republik macht der Autor auf die Auswirkungen dieser diametral abweichenden Auslegung aufmerksam.

Z ROZHODNUTÍ VŠEOBECNÝCH SÚDOV

Odporovateľnosť právnym úkonom ručiteľa; prevod na blízke osoby

Veriteľ je za podmienok uvedených v § 42a OZ oprávnený odporovať nielen právnym úkonom dlžníka, ale aj právnym úkonom ručiteľa a ďalších osôb, ktoré sú z dôvodu akcesorickej a subsidiárnej povinnosti zákonom, resp. zmluvou, zaviazané (najmä z titulu zabezpečenia záväzkov) uspokojiť pohľadávku veriteľa.

§ 42a OZ nemožno interpretovať na základe reštriktívneho výkladu, ale je nevyhnutné vychádzať z jeho významu a účelu, ktorým je ochrana veriteľa pred úmyselným marením uspokojenia jeho pohľadávky. Ak by možnosť veriteľa odporovať ukracujúcim úkonom bola zúžená výlučne na právne úkony hlavného dlžníka, bol by tým flagrantne popretý základný princíp a zmysel odporovateľnosti právnych úkonov, pričom by obdobne zaviazané osoby (dlžník, ručiteľ) mali *contra legem* kvalitatívne rôzne právne postavenie, čo je neprípustné.

(Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. októbra 2011
č. k. 14Co/300/2011 – 174)

Dotknuté ustanovenia:

- § 42a ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), § 42a ods. 3 písm. a) OZ, § 116 OZ, § 117 OZ,
- § 303 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“)

Navrhovateľ sa žalobou domáhal určenia, že darovacia zmluva, ktorou darca previedol na svoju dcéru („odporkyňa“) nehnuteľný majetok, je v zmysle § 42a ods. 1 a ods. 3 písm. a) OZ¹ voči navrhovateľovi právne neúčinná, pretože preukázateľne ukracuje uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky.

Navrhovateľ pôvodne poskytol tretej osobe úver, za splatenie ktorého sa zmluvou o ručení zaručil darca, ktorý je otcom odporkyne a zároveň spoločníkom úverového dlžníka. Po splatnosti úveru sa navrhovateľ návrhom na vykonanie exekúcie domáhal uspokojenia svojich peňažných nárokov o. i. od ručiteľa, a to na základe exekučne spôsobilej notárskej zápisnice. Ručiteľ následne darovacou zmluvou previedol časť svojho nehnuteľného majetku na svoju dcéru – odporkyňu.

Okresný súd žalobe v celom rozsahu vyhovel a určil, že napadnutá darovacia zmluva je voči navrhovateľovi právne neúčinná.

Z darovacej zmluvy uzavretej medzi darcom a odporkyňou mal prvostupňový súd za preukázané, že došlo k bezodplatnému prevodu nehnuteľností na odporkyňu. Rovnako mal za preukázané, že odporkyňa je vo vzťahu k darcovi blízkou osobou v zmysle § 116 OZ² (dcéra).

1 § 42a ods. 1 OZ:

„Veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený“.

§ 42a ods. 3 OZ:

„Odporovať možno právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a

- a) osobou jemu blízkou (§ 116 a § 117 OZ),
- b) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písm. a) majetkovú účasť aspoň 10 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,
- c) právnickou osobou, v ktorej je dlžník alebo osoba uvedená v písmene a) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,
- d) právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene c) majetkovú účasť aspoň 34 % v čase keď sa uskutočňuje tento

právny úkon, alebo ktorý dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a), b), c) alebo d); to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa“.

2 § 116 OZ:

„Blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá pôvodne pocítovala ako vlastnú ujmu“.

3 § 303 ObZ:

„Kto veriteľovi písomne vyhlási, že ho uspokojí, ak dlžník voči nemu nesplnil určitý záväzok, stáva sa dlžníkovým ručiteľom“.

Prvostupňový súd z výsledkov vykonaného dokazovania vyvodil právny záver, že darovacou zmlouvou boli naplnené podmienky ustanovené v § 42a ods. 1 OZ a § 42a ods. 3 písm. a) OZ, nakoľko sa v konaní nepreukázalo, že odporkyňa prezumovaný úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať.

Proti tomuto rozsudku podala odporkyňa odvolanie, v ktorom okrem iného namietala, že darca nemal vo vzťahu k navrhovateľovi postavenie dlžníka, ale iba postavenie ručiteľa. Na základe uvedeného sa domnievala, že § 42a OZ nemožno s úspechom aplikovať a napadnutej darovacej zmluve odporovať, pretože sa, podľa jej názoru, toto ustanovenie uplatňuje výlučne na právne úkony hlavného dlžníka, a nie aj na právne úkony dlžníkovho ručiteľa.

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, rozsudkom zo dňa 25. októbra 2011, sp. zn. 14Co/300/2011, rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku uviedol, že právny inštitút odporovateľnosti právneho úkonu v zmysle § 42a OZ slúži na zabezpečenie občianskoprávnej ochrany veriteľa pred takými právnymi úkonmi dlžníka, ktorými sa úmyselne zbavuje majetku za tým účelom, aby sa z neho nemohol uspokojiť jeho veriteľ. Za odporovateľné právne úkony sa považujú tie, ktoré ukracujú pohľadávku veriteľa (*in fraudem creditoris*) a ktorými dlžník znižuje svoj majetok (veci, práva, pohľadávky) do takej miery, že tým objektívne ukracuje uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky. Inštitút odporovateľnosti predstavuje jednu z možností, ako sa veritelia môžu brániť dôsledkom nepoctivého konania zo strany dlžníka. Odporovateľnosť právnych úkonov v zásade spočíva v tom, že dlžníkovými právnymi úkonmi, pokiaľ ukracujú uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky, môžu byť veriteľom napadnuté tzv. odporom smerujúcim k tomu, aby boli súdom prehlásené vo vzťahu k veriteľovi za právne neúčinné. Výsledkom tohto konania je právo veriteľa uspokojiť svoju pohľadávku z majetku, ktorý odporovaným právnym úkonom z majetkovej sféry dlžníka ušiel.

Odvolací súd poukázal na námietku odporkyne, podľa ktorej darca – ako ručiteľ dlžníka – nemá vo vzťahu k navrhovateľovi postavenie dlžníka, v dôsledku čoho nie sú splnené podmienky na úspešné odporovanie jeho právnym úkonom. V tejto súvislosti odvolací súd zdôraznil nespornosť ručiteľského záväzku darcu, založeného v súlade s § 303 a nasl. ObZ³ zmlouvou o ručení za účelom zabezpečenia pohľadávky vzniknutej z titulu uzavretej úverovej zmluvy. Upriamil pozornosť na omeškanie úverového dlžníka so splatením úveru, ktoré predstavovalo rozhodujúcu skutočnosť pre vznik povinnosti ručiteľa splniť dlh, resp. záväzok vyplývajúci z uzavretej úverovej zmluvy.

Veriteľ je za podmienok uvedených v § 42a OZ oprávnený odporovať nielen právnym úkonom dlžníka, ale aj právnym úkonom ručiteľa a ďalších osôb, ktoré sú z dôvodu akcesorickej a subsidiárnej povinnosti zákonom, resp. zmlouvou, zviazané (najmä z titulu zabezpečenia záväzkov) uspokojiť pohľadávku veriteľa. Paragraf 42a OZ nemožno interpretovať na základe reštriktívneho výkladu, ale je nevyhnutné vychádzať z jeho významu a účelu, ktorým je ochrana veriteľa pred úmyselným marením uspokojenia jeho pohľadávky. Ak by možnosť veriteľa odporovať ukracujúcim úkonom bola zúžená výlučne na právne úkony hlavného dlžníka, bol by tým flagrantne popretý základný princíp a zmysel odporovateľnosti právnych úkonov, pričom by obdobne zviazané osoby (dlžník, ručiteľ) mali *contra legem* kvalitatívne rôzne právne postavenie, čo je neprípustné.

Odvolací súd sa nestotožnil s námietkami odporkyne, ktoré sa týkali práva odporovať úkonom ručiteľa, pričom dospel k názoru, že § 42a ods. 3 OZ má byť interpretovaný tak, aby tým nebola veriteľovi *a priori* formalisticky upretá možnosť ochrany jeho práv a oprávnených záujmov pred úmyselným konaním ručiteľa, akým je napr. aj darovanie časti majetku blízkej osobe, čím by došlo k ohrozeniu uspokojenia veriteľovej pohľadávky.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravené a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:
Mgr. Denisa Miklošová
advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Členovia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sa stretli na pravidelnom zasadnutí 21. júna s pokračovaním 22. júna 2012 v budove SAK na Kolárskej ulici v Bratislave. Rokovanie viedol predseda komory JUDr. Ľubomír Hrežďovič, ktorý v úvode informoval o stave legislatívnych prác na novele zákona o advokácii, o letnom seminári advokátov 2012 a ustanovovaní obhajcov ex officio.

Predsedníctvo SAK počas prvého rokovacieho dňa **vzalo na vedomie** správy o stave súdnych konaní v statusových veciach a vo veciach vypratania kancelárskych priestorov v budove komory v Bratislave a správu spoločnosti Legium s. r. o. o stave všetkých súdnych konaní prednesenú osobne zástupcami spoločnosti Legium s. r. o.

Členovia predsedníctva schválili zmluvu o dielo medzi Slovenskou advokátskou komorou a Slovenským syndikátom novinárov na knihu *Advokácia v spomienkach advokátov* a odsúhlasili návrh JUDr. Kerecmana na rozšírenie tejto publikácie o články advokátov zo *Spravodajcu slovenskej advokácie* z r. 1989 a schválili konečný zoznam respondentov.

Na základe predloženého materiálu predsedníctvo SAK **odsúhlasilo** tlač *Zbierky disciplinárnych rozhodnutí SAK (2007–2011)* s bezplatnou distribúciou všetkým advokátom v októbri 2012.

Na zasadnutí predsedníctva sa zúčastnili zástupkyne mediálnej agentúry DEVON s návrhom možnosti prezentácie činnosti SAK a jej členov formou on-line rozhovorov, ktoré členovia predsedníctva **odsúhlasili a vzali na vedomie** ich

písomnú informáciu o činnosti v mesiaci máj 2012 a legislatívny a mediálny plán komunikácie predsedníctva SAK na ďalšie obdobie.

Predsedníctvo SAK **rozhodlo**, že Konferencia advokátov 2013 sa bude konať 13.–15. júna 2013 v Bratislave v priestoroch Slovenského národného divadla, slávnostný banket sa uskutoční v hoteli Bôrik. Po diskusii členovia P SAK rozhodli, že Deň advokácie sa bude konať v apríli 2013.

Predsedníctvo SAK ďalej:

- **vzalo na vedomie** informácie odboru medzinárodných vzťahov SAK a schválilo program pripravovaného stretnutia predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy, ktoré bude v septembri 2012 v Bratislave

- **určilo** moderátorov na schválené termíny jesenných seminárov advokátskych koncipientov v roku 2012

- prerokovalo ekonomické otázky a vymenovalo Mgr. Bužeka za člena pracovnej skupiny pre veci advokátske.

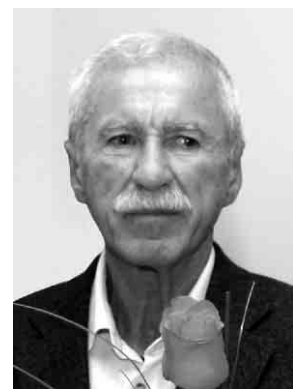
Zasadnutie P SAK pokračovalo druhým rokovacím dňom 22. júna 2012, kedy predsedníctvo komory zasadlo ako odvolací orgán a rozhodovalo o odvolaniach v disciplinárnych konaniach.

Počas druhého rokovacieho dňa predsedníctvo ďalej prerokovalo žiadosti súvisiace so zoznamami advokátskych koncipientov, advokátov a obchodných spoločností vedených komorou.

Zapísala –no–

Spomienka na JUDr. Bohuša Ježíka

Dňa 15. júna 2012 dotklo srdce advokáta JUDr. Bohuša Ježíka. Celý produktívny život pracoval ako advokát, bývalý vedúci Advokátskej poradne v Starej Ľubovni, člen predsedníctva bývalého Krajského združenia advokátov v Košiciach, neskôr aj člen predsedníctva Slovenskej advokátskej komory. Klienti si ho pamätajú ako dobrého advokáta, my si naňho spomíname ako na

veselého človeka, kolegu a priateľa, ktorý okolo seba rozdával radosť a vždy prispel dobrou myšlienkou. Slovenská advokátska komora 1. júla 2011 po prvý raz v rámci Dňa advokácie ocenila 10 advokátov za celoživotný prínos advokácii a JUDr. Ježík bol medzi nimi. Prišiel osobne v sprievode manželky. Dnes nie je medzi nami, ale sme radi, že sme mali česť vziať mu hold za životné snaženie touto formou. Tí, ktorí ste ho mali možnosť poznať a vážili ste si ho pre jeho vynikajúce odborné a ľudské vlastnosti, venujte mu tichú spomienku.

? Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže osoba, ktorá je zapísaná v zozname advokátskych koncipientov vykonávať činnosť osoby odborne spôsobilej pre verejné obstarávanie a byť zapísaná v zozname osôb vedených Úradom pre verejné obstarávanie podľa § 123 zákona 25/2006 Z. z. zákona o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov?

Činnosť osoby odborne spôsobilej pre verejné obstarávanie a jej zápis do zoznamu osôb vedeného Úradom pre verejné obstarávanie nie je v rozpore s predpismi komory, konkrétne s § 42 ods. 1 písm. d) zákona o advokácii, taká činnosť je však prípustná len vtedy, ak svojím rozsahom neohrozí riadnu prípravu advokátskeho koncipienta na povolanie.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Prevzatie peňažných prostriedkov na stanovený účel – finančné vysporiadanie s klientom

- 1) Advokát, ktorý nevydá riadne a v určenej lehote oprávnenej osobe peňažné prostriedky, ktoré prevzal na dohodnutý účel, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené podľa § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK.
- 2) Advokát, ktorý po skončení zastupovania vec s klientom bezodkladne, riadne a písomne finančne nevysporiada, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 13 Advokátskeho poriadku SAK.

Rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu z 27. júla 2011,
sp. zn. DS VI.-46/11:4265/2010

Dotknuté ustanovenia:

- § 11 ods. 3 a § 13 Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení

VI. disciplinárny senát uznal rozhodnutím z 27. júla 2011, sp. zn. DS VI.-46/11:4265/2010 disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

- 1.) riadne a včas nevydal oprávneným osobám peniaze v sume 500 000 Sk (16 596,96 eur), ktoré dňa 10. 12. 2008 prevzal z titulu vysporiadania dedičských podielov svojich klientov,
- 2.) po skončení zastúpenia vec s klientmi riadne písomne finančne nevysporiadal,

čím porušil

povinnosti advokáta podľa § 11 ods. 3 a § 13 Advokátskeho poriadku SAK,¹

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c.) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **317 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **317 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ podal proti disciplinárne obvinenému návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutky uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

K návrhu na začatie disciplinárneho konania sa vyjadril disciplinárne obvinený písomne tak, že si nie je vedomý žiadneho porušenia uvedených ustanovení zákona o advokácii, ktoré sa mu kladú za vinu. Právnej veci svojich klientov, ktorých zastupoval v dedičskom konaní po ich nebohom otcovi venoval podľa svojho názoru nadštandardný čas a úsilie, ako aj vlastnú osobnú iniciatívu, pretože dedičia boli známi jeho dlhoročného kolegu. Tvrdenia uvedené v návrhu na začatie disciplinárneho konania, ako aj tvrdenia uvedené v sťažnosti považoval za zavádzajúce a písané zrejme pod vplyvom silných emócií sťažovateľa v čase riešenia zložitej právnej a životnej situácie. Vo svojom vyjadrení taktiež popísal skutkové okolnosti prevzatia zastupovania klientov a postup pri vybavovaní veci a priznal, že od účastníčky dohody o vysporiadaní dedičských podielov k bytu prevzal sumu 500 000 Sk, ktorá bola určená na vysporiadanie hodnoty dedičských podielov jeho klientov. Na pojednávanie disciplinárneho senátu sa disciplinárne obvinený nedostavil a ospravedlnil svoju neúčast.

Disciplinárny senát po vykonanom dokazovaní zistil nasledovný skutkový stav:

Disciplinárne obvinený ako právny zástupca klientov v dedičskom konaní riadne zastupoval svojich klientov a vysporiadal dedičstvo tak, že jeho klienti dedili každý po 1/6 k celku nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom dedičstva.

Následne uzavrel samostatnú, a mimo dedičského konania dohodu o vzájomnom vysporiadaní dedičstva, na podklade ktorej dostal 10. decembra 2008 na účet sumu 500 000 Sk (16 596,96 eur), ktorá mala slúžiť ako kúpna cena podielov dedičov – klientov disciplinárne obvineného. Samotná skutočnosť, že účastníčka dohody – manželka poručiteľa, poslala tieto peniaze disciplinárne obvinenému, nebola právne podstatná a nie je konaním, ktoré by bolo možné advokátovi vyčítať. Účelom prevodu sumy 500 000 Sk od manželky poručiteľa však bolo zaplatenie kúpnej ceny dvoch spoluvlastníckych podielov po 1/6, pričom v danom čase (december 2008) nebola medzi manželkou poručiteľa a klientmi disciplinárne obvineného žiadna kúpna zmluva uzavretá. K uzavretiu kúpnej zmluvy s jedným z klientov došlo až 16. marca 2010, pričom podľa článku V. kúpnej zmluvy bola kúpna cena vo výške 10 511,40 eur (316 666,44 Sk) splatná do 15 dní od vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Vklad bol podľa zistenia disciplinárneho senátu z verejného portálu katastra nehnuteľností vykonaný až dňa 5. mája 2010, a teda kúpna cena mala byť zaplatená do 20. mája 2010, čo sa však nestalo, ani disciplinárne obvinený nepriložil žiaden dôkaz, že to malo byť inak. Disciplinárne obvinený kúpnu cenu, určenú pre klienta, splácal podľa návrhu v splátkach, pričom tento stav trval podľa tvrdenia navrhovateľa, ktoré nebolo vyvrátené, až do novembra 2010, o čom svedčí aj fakt, že dohoda o urovnaní, obsahom ktorej bolo tvrdenie, že kúpna cena podielu bola zaplatená v celej výške, bola uzavretá až 9. decembra 2010.

V časti týkajúcej sa druhého klienta sa senát nezaoberal podstatou vytýkaného skutku v návrhu pod bodom 1.), nakoľko táto osoba v čase rozhodovania spoluvlastnícky podiel ešte nepredala, a teda nebol daný právne relevantný dôvod na to, aby disciplinárne obvinený, ako jeho advokát, poslal peniaze svojmu klientovi v súlade s prípadnou kúpnu zmluvou, a teda sa podľa názoru senátu nedopustil v časti zastupovania druhého klienta disciplinárneho previnenia.

Disciplinárne obvinený poslal po vyše dvoch rokoch od poskytnutia právnych služieb sťažovateľovi „špecifikáciu trov právneho zastúpenia“ na celkovú sumu 3 018,69 eur, pričom táto špecifikácia vykazovala nesprávnosti. Disciplinárne obvinený pri výpočte trov právneho zastúpenia podľa § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. chybné špecifikoval hodnotu vecí, z ktorej pri výpočte vychádzal, ako celkovú hodnotu dedičstva uvedenú v Osvedčení o dedičstve, pričom podľa správnosti mal vychádzať len z hodnoty dedičstva, ktoré prislúchalo jeho klientom spoločne, pričom celková odmena advokáta pri zachovaní počtu a druhu jednotlivých úkonov a po odrátaní poskytnutej zálohy vy výške 19 201 Sk (637,35 eur), predstavovala sumu 2 795,25 eur.

S poukazom na vyššie uvedené zistenia mal disciplinárny senát za preukázané, že skutok pod bodom 1.) a pod bodom 2.) návrhu na začatie disciplinárneho konania sa stal, že ho spáchal disciplinárne obvinený, a že nevydanie prevzatých finančných prostriedkov oprávneným osobám v stanovenej lehote, a zároveň porušenie povinnosti riadne písomne finančne vysporiadať vec po skončení zastúpenia je disciplinárnym previnením, preto senát uznal disciplinárne obvineného za vinného.

linárnym previnením, preto senát uznal disciplinárne obvineného za vinného.

Pri rozhodovaní o druhu a výške disciplinárneho opatrenia senát prihliadal na a) skutočnosť, že sťažovateľ listom vzala svoj podnet späť, b) závažnosť previnenia, c) na okolnosti, za ktorých boli previnenia spáchané, ako aj na osobu disciplinárne obvineného. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že disciplinárne obvinený nebol v uplynulom období disciplinárne trestaný. Čo sa týkalo osobných a rodinných pomerov disciplinárne obvineného, tento sa k uvedeným kritériám nevyjadril. Senát preto nemohol zistiť, a ani nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mohli byť v tomto smere pri rozhodovaní o druhu a výške disciplinárneho opatrenia relevantné. Vzhľadom na mieru závažnosti disciplinárneho previnenia senát neuvažoval o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia, ale mal za to, že uloženie disciplinárneho opatrenia v podobe peňažnej pokuty vo výške jedennásobku minimálnej mzdy, teda v sume 317,00 eur, je adekvátne. V zmysle § 57 ods. 5 zákona o advokácii disciplinárne senát zároveň uložil disciplinárne obvinenému povinnosť uhradiť paušálne trovy konania.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Poznámka

1 § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK:

„Peniaze a iné majetkové hodnoty, ktoré advokát alebo spoločnosť prevzali na stanovený účel, sú povinní opatrovať s odbornou starostlivosťou; nesmú ich použiť na iný než tento účel. Po skončení zastúpenia ich musia vyúčtovať alebo vrátiť najneskôr v lehote 30 dní od skončenia zastupovania, ak sa s klientom písomne nedohodli inak. Prípadné prírastky hodnôt sú povinní vydať klientovi alebo tretej osobe, ak nebolo dohodnuté inak.“

§ 13 Advokátskeho poriadku SAK:

„Po skončení zastúpenia sú advokát alebo spoločnosť povinní bez zbytočného odkladu vec s klientom písomne finančne vysporiadať a vrátiť mu všetky doklady, ktoré im zveril, alebo ktoré v mene klienta počas zastupovania prevzali. Vrátenie dokladov zverených klientom nesmie byť viazané na uhradenie odmeny za poskytovanie právnych služieb.“

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Stretnutie advokátov zo slovensko-maďarského pohraničia

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory si po zvolení na konferencii advokátov v roku 2010 ako jednu z priorít stanovilo rozvíjanie aktívnych vzťahov s partnerskými komorami. Vzhľadom na to, že Slovensko a Maďarsko zdieľajú spoločné právne tradície, považuje SAK Maďarskú advokátsku komoru a jednotlivé župné komory za strategických partnerov. Na spoločnom stretnutí zástupcov vedenia viacerých komôr v roku 2011 v Bratislave bola deklarovaná vôľa zorganizovať stretnutie advokátov v slovensko-maďarskom pohraničí. Zámer sa podarilo pretaviť do reálnych kontúr a výsledkom deklarovanej iniciatívy bolo stretnutie advokátov zo slovensko-maďarského pohraničia v Štúrove 11. mája 2012.

Voľba Štúrova bola ovplyvnená nielen jeho geografickou polohou, ale aj skutočnosťou, že práve toto mesto je príkladom dynamicky sa rozvíjajúcej lokality, kde advokáti navzájom spolupracujú cez hranice už teraz. S prihliadnutím na regionalizáciu podujatia pozvala SAK advokátov zo žúp Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Pest a z Budapešťianskej advokátskej komory a maďarsky hovoriacich slovenských advokátov z Bratislavského, Trnavského a Nitrianskeho kraja s cieľom zblížiť kolegov z pohraničných oblastí, ktorí pri výkone advokácie riešia bežné praktické otázky. Na stretnutie prišlo cca 70 účastníkov z oboch krajín, čo svedčí o veľkom záujme o takýto druh podujatí.

Do programu bolo zaradené široké portfólio tém, na úvod profily prítomných komôr s vymedzením ich pôsobnosti. Stretnutie otvoril z poverenia predsedníctva SAK JUDr. Udvaros, ktorý vyzdvihol prínos bilaterálnych stretnutí pre ich odbornosť a prácu. Následne členka predsedníctva Mgr. Hellenbart predstavila štruktúru a zloženie orgánov Slovenskej advokátskej komory, základné princípy ich fungovania a ich poslanie. Po jej slovách sa predstavili župné advokátske komory z Maďarska. Ako prvý vystúpil Dr. Dezső Havasi, predseda župnej advokátskej komory Győr-Moson-Sopron, ktorá združuje 345 aktívnych advokátov a spomedzi 20 žúp zaujíma v poradí 7. miesto z hľadiska početnosti členskej základne. Dr. Havasi ocenil, že predchádzajúce stretnutia advokátskych komôr oboch štátov na rôznych úrovniach majú aktívne pokračovanie. V podobnom duchu sa vyjadril aj predseda župnej komory Komárom-Esztergom Dr. Ödön Etter a podpredseda župnej komory Pest Dr. Levente Gyenes. Všetci v kontexte hospodárskej krízy konštatovali pokles v náraste členskej základne v porovnaní s obdobím pred krízou, kedy ročný prírastok predstavoval 5 – 10 %. Niektoré menšie advokátske kancelárie musia profil aktivít prispôbiť novým požiadavkám, v niektorých prípadoch, žiaľ, advo-

Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory: (sprava) JUDr. Udvaros, Mgr. Hellenbart, JUDr. Szabóová, JUDr. Füleky

kátske kancelárie zanikajú. Život v advokácii je teda rovnako zložitý v oboch krajinách, najmä v regiónoch vzdialených od hlavného mesta.

Program bol zameraný na praktické skúsenosti vyplývajúce z výkonu advokácie v pohraničných oblastiach. Témy na diskusiu boli navrhnuté pomerne široko, na stretnutí preto zaznelo, že pri zostavovaní programu do budúcnosti treba preferovať témy spoločné pre obe strany.

V rámci prvého bodu programu odznel zaujímavý referát týkajúci sa konania o vydanie elektronického platobného rozkazu v Maďarsku. Advokátka JUDr. Szabóová porovnávala jeho výhody, resp. nevýhody s obdobným konaním na Slovensku. Členovia župných komôr postupne prezentovali pozitívne skúsenosti s týmto inštitútom; lehota, v ktorej je platobný rozkaz vydaný, sa v prípade nepodania odporu skrátila do 15 dní.

Ďalšou témou bola otázka spôsobu a možností poskytnutia bezplatnej právnej pomoci pre osoby v materiálnej núdzi. Advokát JUDr. Füleky oboznámil so slovenskou právnou úpravou. Vysokému stupňu aktuálnosti tejto tematiky nasvedčuje aj veľký počet príspevkov a pripomienok z maďarskej strany, vrátane uvedenia konkrétneho procesu poskytovania takejto právnej pomoci v praxi, zásad jeho uplatňovania a vymáhateľnosti odmien zo strany štátu.

Vzhľadom na veľký záujem dlhšie diskutovať o každej nadnesenej problematike JUDr. Udvaros navrhol, aby účastníci označili témy z ich pohľadu za najpríťažlivejšie. S pri-

hliadnutím na to prítomní na oboch stranách hovorili v krátkosti o možnostiach používania iného než slovenského jazyka v konaní pred slovenskými súdmi, o problémoch s včasnosťou a kvalitou práce tlmočníkov a prekladateľov, ako aj o možných riešeniach, ktoré by mohli v niektorých prípadoch situáciu zjednodušiť. Načreli do problematiky možnosti zastupovania klienta z jedného štátu advokátom z druhého štátu a venovali sa súvisiacej právnej úprave v právnom poriadku oboch štátov. V tomto kontexte vystúpil bývalý dlhoročný predseda Slovenskej advokátskej komory JUDr. Detvai, ktorý auditóriu vysvetlil možné formy výkonu advokácie zahraničnými kolegami na území Slovenskej republiky podľa platného zákona o advokácii.

Veľký záujem vyvolal príspevok JUDr. Fülekyho o pracovnoprávných otázkach, po ktorom nasledovala aktívna diskusia. Dňa 1. júla 2012 nadobudne v Maďarsku účinnosť nový Zákonník práce. Popri všeobecných súdoch tam fungujú aj tzv. pracovné sudy s oprávnením rozhodovať pracovnoprávne spory, ktoré majú v porovnaní so všeobecnými súdmi inú rozhodovaciu prax. K dôvodom tohto postupu sa vyjadril Dr. Havasi, ktorý ozrejmil priebeh pracovnoprávneho sporu v Maďarsku a poukázal na zmeny, ktoré možno po prijatí nového Zákonníka práce očakávať. Úprava sa podobá viac úprave občianskoprávnej a preferuje väčšiu zmluvnú voľnosť strán.

Vyhradený čas stretnutia zďaleka nepokryl potrebu diskutovať a vymieňať si postrehy, odznelo viacero návrhov prítomných, ako v bilaterálnych stretnutiach advokátov v pohraničných oblastiach pokračovať.

Vzhľadom na úspech podujatia SAK zaradí do portfólia činností v nadchádzajúcich rokoch postupne stretnutia medzi okresmi a župami na strednom a východnom Slovensku a k nim prislúchajúcimi župami v Maďarsku.

Odkazom štúrovskeho podujatia je, že obe strany majú eminentný záujem o dialóg, o spoluprácu, o výmenu informácií a skúseností, čo je nepochybne príkladom pre všetky profesie. Vďaka patrí všetkým účastníkom stretnutia, ktorí na tento deň odložili pracovné povinnosti a pricestovali do Štúrova. Slovenská advokátska komora vyslovuje poďakovanie štúrovskej advokátke JUDr. Szabóovej, ktorá podala vzácnu pomocnú ruku pri organizačnom zabezpečovaní akcie. Vďaka patrí aj zástupcom SAK JUDr. Udvarosovi, JUDr. Füleky-
-km-

JUDr. Elena Szabóová
Mgr. Viktória Hellenbart
JUDr. Mikuláš Füleky
-km-

Auditórium so vstupom Dr. Dezsö Havasiho

Prednášky v Trenčíne

Slovenská advokátska komora v spolupráci s občianskym združením Klub právnikov mesta Trenčín zorganizovala pre advokátov trenčianskeho regiónu prednášku na tému *Odporúčaná spôsob vedenia spisovej agendy*. Prítomní advokáti sa prostredníctvom výkladu JUDr. Petra Kerecmana oboznámili s odporúčaným spôsobom vedenia spisovej agendy, schválenej predsedníctvom Slovenskej advokátskej komory, ktorý má advokátom pomôcť pri efektívnom poskytovaní právnych služieb a súčasnom dodržiavaní príslušných ustanovení zákona o advokácii, advokátskeho poriadku a iných právnych predpisov. Prednášajúci zároveň zaujímavým priblížením histórie advokácie upozornil prítomných na spôsoby vedenia advokátskych kancelárií v minulosti, ktoré sú pre mnohých z nás už len ťažko predstaviteľné.

Okrem tejto prednášky sa pre advokátov trenčianskeho regiónu uskutočnila aj pútavá prednáška JUDr. Mareka Števéčka, PhD. na tému *Novela Občianskeho súdneho poriadku* a prednáška *Povinnosti advokáta vyplývajúce zo zákona č. 297/2008 Z. z.*, ktorú predniesol JUDr. Richard Biročák – autor vzorových smerníc zverejnených na web stránke SAK.

Vďaka ochote prednášajúcich poskytnúť odborné výklady mimo miesta ich pôsobenia, majú advokáti možnosť vzdelávať sa pri vynaložení minimálnych časových nákladov, čo je v dnešnej dobe veľkým prínosom. Zároveň obdobné podujatia, o ktorých sú advokáti informovaní mailom v dostatočnom predstihu, poskytujú možnosť stretávať sa, rozvíjať osobné kontakty a vzájomne si odovzdávať skúsenosti.

JUDr. Zuzana Čížová

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Porušenie povinnosti mlčanlivosti – zmarenie možnosti využitia opravného prostriedku

- 1) Je závažným porušením povinností advokáta, ak po skončení zastupovania odovzdá klientovi spisový materiál v prehľadnom obale prostredníctvom tretej osoby, ktorá nie je viazaná povinnosťou mlčanlivosti.
- 2) Ak advokát neodôvodní podané odvolanie a zmarí tak využitie riadneho opravného prostriedku, dopúšťa sa profesijného zanedbania povinnosti advokáta a tým aj disciplinárneho previnenia.

Rozhodnutie disciplinárnej komisie ČAK
z 21. júna 2002, sp. zn. K 39/00¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, § 17 a § 21 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 1, 2² a § 23 ods. 1³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Disciplinárne obvinený advokát bol uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

1) ako právny zástupca klienta v konaní o rozvod manželstva, vedenom na okresnom súde, napriek výzve odvolacieho súdu neodôvodnil podané odvolanie, takže odvolacie konanie muselo byť zastavené,

2) po skončení zastupovania svojho klienta vo vyššie uvedenej veci klientovi odovzdal spisový materiál tak, že ho vložil do prehľadných dosiek, ktoré na základe jeho poverenia klientovi odovzdala tretia osoba, ktorá nebola viazaná povinnosťou mlčanlivosti, takže spisový materiál bol prístupný iným osobám, ktoré sa proti vôli klienta mohli zoznámiť s jeho obsahom,

teda

Ad 1) pri výkone advokácie nechránil a nepresadzoval práva a oprávnené záujmy klienta, nekonal čestne a svedomito a nevyužíval dôsledne všetky zákonné prostriedky, čím porušil povinnosti advokáta podľa § 16 ods. 1 a 2 zákona o advokácii⁴ a § 17 zákona o advokácii⁵ v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky⁶

Ad 2) porušil povinnosť mlčanlivosti, stanovenú v § 21 ods. 1 zákona o advokácii.⁷

Podľa § 32 ods. 3 písm. c.) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta vo výške 18 000 Kč.**

Z odôvodnenia:

Senát na základe vykonaného dokazovania zistil nasledovný skutkový a právny stav:

Vo vzťahu k prvému skutku senát zistil, že právne zastúpenie klienta – sťažovateľa disciplinárne obvinený prevzal na základe zmluvy o právnej pomoci zo dňa 3. 9. 1999 a v rámci tohto zastúpenia bol povinný podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa. Napriek výzve súdu však nedoplnil svoje podanie, ktoré bolo označené ako odvolanie, a preto odvolací súd bol nútený konanie zastaviť. Týmto konaním, resp. opomenutím disciplinárne obvinený skrátil práva sťažovateľa na riadnu ochranu jeho práv a oprávnených záujmov a dopustil sa tak profesijného zanedbania povinností advokáta, čím porušil § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Disciplinárny senát nemohol akceptovať obranu disciplinárne obvineného, že dôvodom tohto jeho postupu mala byť dohoda s klientom, že zastupovanie nebude vykonávať, aby klienta finančne nezaťažoval, preto sa nezúčastnil ani na súdnych pojednávaniach, pričom tomuto postupu malo nasvedčovať i dojednanie o výške odmeny advokáta (len 500 Kč). Tieto tvrdenia disciplinárne obvineného nezodpovedali obsahu zmluvy o právnej pomoci zo dňa 3. 9. 1999, senát preto vychádzal z tvrdení sťažovateľa. Disciplinárny senát tiež poukázal na to, že podania disciplinárne obvineného adresované súdu boli úplne laické a nebolo možné ich považovať za riadne vykonané úkony advokáta.

Senát mal taktiež za preukázanú zodpovednosť advokáta ohľadom skutku pod bodom 2), keď materiály, ktoré požiadajú ochranu advokátskeho tajomstva, doručil klientovi prostredníctvom tretej osoby, ktorá nebola viazaná povinnosťou mlčanlivosti. Aj keď sa disciplinárne obvinený snažil vyhovieť klientovi a doručiť mu spisový materiál do miesta jeho bydliska, nevykonal také potrebné opatrenia, aby obsah tohto materiálu nebol prístupný tretím osobám, čím porušil povinnosť v § 21 ods. 1 zákona o advokácii.

Disciplinárne obvinený k veci taktiež uviedol, že si je vedomý svojho pochybenia v zmysle disciplinárnej žaloby, pričom v prípade oboch skutkov nedokázal vysvetliť rozpory medzi tvrdeniami v jeho písomnom vyjadrení z 2. 12. 1999 a jeho tvrdeniami na pojednávaní senátu, keď udával odlišné dôvody nepodania odvolania. Senát preto nemohol akceptovať ani tvrdenie disciplinárne obvineného o tom, že klientovi nebol spisový materiál odovzdávaný v prehľadnom obale, ale v zalepenej obálke.

Z vyššie uvedených dôvodov senát uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia v zmysle § 32 ods. 2 zákona o advokácii.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení senát vzal do úvahy predovšetkým závažnosť nevhodného konania disciplinárne obvineného, ktoré sa podstatným spôsobom dotklo práv a oprávnených záujmov sťažovateľa. Na druhej strane prihliadol aj k priznaniu disciplinárne obvineného a k tomu, že nebol dosiaľ disciplinárne postihnutý, avšak aj napriek týmto skutočnostiam a po prihliadnutí k jeho osobným a majetkovým pomerom pristúpil k uloženiu pokuty vo výške 18 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 Preložené a spracované z publikácie **Bulletin advokacie – Sbírka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2002 – 2003** (zvláštní číslo, červen 2004). Česká advokátní komora, Praha 2004, s. 69 – 71.
- 2 **§ 18 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučíť“.
- § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb“.
- 3 **§ 23 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie, ak osobitný predpis na úseku predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu neustanovuje inak“.
- 4 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť“.
- § 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:**
„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné“.
- 5 **§ 17 českého zákona o advokácii:**
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis“.
- 6 **čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**
„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu“.
- 7 **§ 21 ods. 1 českého zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb“.

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 6/2012 českého *Bulletinu advokacie*

V úvodníku člen predstavenstva Českej advokátskej komory JUDr. Radim Miketa predprázdninovo uvažuje nad smerovaním advokácie, nielen z pohľadu rastúceho počtu tak advokátov ako aj advokátskych koncipientov, ale aj z pohľadu špecifických pomerov v Českej republike, kde sa pre advokátov stali povinnými dátové schránky a právny poriadok sa pripravuje na účinnosť schváleného nového českého Občianskeho zákonníka.

Číslo v rámci **aktualít** obsahuje informáciu o schválení zákona o mediácii, ktorý bol 13. júna 2012 vyhlásený v zbierke zákonov pod č. 202/2012, a ktorý nadobudne účinnosť 1. septembra 2012, ako aj informácii o zriadení poradenskej linky Českou advokátskou komorou pre advokátov venovanej problematike dátových schránok, informáciu o publikácii autorského kolektívu vedeného JUDr. Jaroslavom Svejkovským, komparujúcej súčasnú a novú úpravu Občianskeho zákonníka. Česká advokátska komora zároveň upozorňuje na aplikačné problémy pri zavádzaní dátových schránok do praxe, kedy z dôvodu elektronickej povahy procesu súdy neprihliadajú k podaniam, v ktorých síce samotná elektronická správa je podpísaná zaručeným elektronickým podpisom, tento však absentuje v prílohe, ktorú tvorí samotným email.

Rubrika z **českej advokácie** obsahuje Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory sp. zn. K 91/2009 z 21. apríla 2010, podľa právnej vety ktorého *Ide o závažné porušenie povinnosti advokáta, ak nesplní svoj záväzok zo zmluvy o úschove, správu o spoločnom rokovaní predstavenstva Českej advokátskej komory a predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, konaného 18. mája 2012 a základné informácie, ako postupovať pri likvidácii poisťných udalostí z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie. Nechýba stĺpček Karla Čermáka na tému *Levitas animi*.*

V časti z **Európy** je obsiahnuté obzretie sa za advokátskou stážou v Paríži, konanou v mesiacoch október a november 2011, oslavami advokácie v Srbsku konanými v dňoch 24. až 26. februára 2012 v Belehrade a dňami chorvátskej advokácie z 8. až 10. marca 2012 v Záhrebe.

Výber z **judikatúry** okrem rozhodnutí uvedených v časti „jednou vetou“ obsahuje rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3272/2010 riešiaci vyporiadanie zaniknutého spoločného majetku manželov (pozn. doslovný preklad z češtiny, v slovenskou právnom poriadku *bezpodielové spoluvlastníctvo manželov*) s ohľadom na možnú nerovnosť podielov, rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 28. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 5071/2012 k spoločnému vykonaniu stavby a vzniku podielového spoluvlastníctva, rozsudok

Najvyššieho súdu ČR z 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 686/2007 k relatívnej neplatnosti záložnej zmluvy k nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Z judikatúry Európskeho súdneho dvora obsahuje rozsudok vo veci Moorová proti Francúzsku z 15. 12. 2011 č. 28198/09, z 15. 12. 2011 k povinnosti mlčanlivosti advokáta a právu na slobodu prejavu a rozsudok vo veci Graziani-Weis proti Rakúsku z 18. 1. k povinnosti advokáta vykonávať funkciu bezplatného opatrovníka mentálne postihnutej osoby.

V časti z **odbornej literatúry** Bulletin českej advokácie uverejňuje recenzie publikácií, knihy *Trestný zákonník. Komentár* od autorov Pavel Šámal a kol., knihy *Nový občiansky zákonník, Porovnanie novej a súčasnej úpravy občianskeho práva* od autorov Jaroslav Svejkovský a kol., knihy *Zákon o obchodných korporáciách s aktualizovanou dôvodovou správou a registrom* od autorov Bohumil Havel a kolektív, knihy *Ochrana spotrebiteľov v rozhodcovskom konaní* od autora Alexandra Bělohávk a knihy *Medzinárodné poisťné právo so zreteľom k riešeniu poisťných sporov v rozhodcovskom konaní (Vybrané kapitoly)* od autora Petra Dobiáša. Z iných periodík číslo obsahuje excerpt článku *Niekoľko poznámok k úprave spoločnosti s ručením obmedzeným v novom zákone o obchodných korporáciách* od autora JUDr. Róberta Pelikána, PhD., uverejnený v časopise *Obchodněprávní revue* č. 3/2012, s. 76 – 79, excerpt článku *Povinnosť odvádzať DPH a zmluvy* od autora JUDr. Petra Čecha, LL.M., uverejneného v časopise *Právní rádce* č. 2/2012, s. 4 – 7, excerpt článku *Poskytovanie informácií zo zdravotníckej dokumentácie a nárok na jej vydanie* od autora JUDr. Petra Vojteka, uverejneného v časopise *Právní rozhledy* č. 5/2012, s. 183–185, excerpt článku *K prechodu nájmu bytu po novele občianskeho zákonníka* od autorky JUDr. Martiny Podivínovej, uverejneného v časopise *Právní rozhledy* č. 6/2012, s. 208 – 213 a excerpt článku *Poznámky k vlastníctvu priestoru nad pozemkom a pod ním* od autora JUDr. Jiřího Spáčila, uverejneného v časopise *Právní rozhledy* č. 7/2012, s. 246 – 249.

Informácie a zaujímavosti prinášajú prehľad vzdelávacích podujatí, ktoré organizuje pre advokátov a advokátskych koncipientov Česká advokátska komora, fejtón prof. Petra Hajna na tému *Prečo túžime po titule V. (Budeš bádateľom?)* a historický exkurz JUDr. PhDr. Stanislava Balíka.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.

Môže byť znalec, ktorý vypracoval posudok pre stranu obhajoby, vypočutý sudcom ako svedok?

Obsahom článku je zamyslenie sa nad odlišným postupom súdov pri vypočutí znalca, ktorý vypracoval posudok v trestnom konaní. V prípadoch, kedy znalec priberie orgán činný v trestnom konaní, a štátny zástupca v obžalobe navrhne výsluch znalca, súd znalca vždy vypočuje. Niektoré súdy však v prípadoch, ak znalec vypracuje posudok na žiadosť obhajoby, vypočujú znalca ako svedka. Autor sa zaoberá otázkou, či je vôbec možné vypočuť znalca ako svedka, porovnáva znalecké posudky vyžadované obhajobou v minulosti

a možnosti znaleckých posudkov predložených obhajobou v súčasnosti. Autor uzatvára, že v praxi sa vedú spory o tom, či má byť znalec v hlavnom konaní vypočutý ako znalec alebo ako svedok, iba v prípadoch, kedy znalec vypracuje posudok na žiadosť obhajoby. Dospieva tiež k záveru, že pre výsluch znalca, ktorý spracoval znalecký posudok spĺňajúci podmienky podľa § 110 a českého Trestného poriadku, ako svedka, neexistuje zákonný podklad. Ak je znalec, ktorý spracoval posudok na žiadosť obhajoby (alebo inej strany) predvolaný k výsluchu, musí byť pred výsluchom poučený podľa § 106 českého Trestného poriadku a ako znalec v tomto procesnom postavení tiež vypočutý.

JUDr. Václav Vlk, JUDr. Jaroslav Truneček

České trestné konanie sporové – zatiaľ ilúzia

Autori v úvode upozorňujú na historické špecifikum súčasného českého Trestného poriadku, platného od roku 1961, ktorý s vývojom doby, po 87 priamych novelách prešiel zmenou od typicky inkvizitického trestného procesu k súčasnému posilneniu úlohy strán v trestnom konaní. V ďalšom texte vymedzujú základné znaky kontradiktórneho trestného procesu, upozorňujú na konkrétne príklady, kedy v praxi nedochádza k napĺňaniu týchto znakov. Uvádzajú návrhy *de lege ferenda* a v závere konštatujú, že hoci je v súčasnosti kontradiktórny trestný proces v českej právnej úprave len snom, možno zároveň konštatovať, že za posledných 20 rokov bola realizácia tohto sna o podstatný kus priblížená.

Mgr. Adam Sigmund

Speňaženie zálohu v insolvenčii – viac otázok ako odpovedí

Príspevok v úvode upozorňuje, že hoci je problematika speňaženia zálohu v rámci insolvenčného konania zdanlivo marginálnou, vzhľadom na skutočnosť, že v insolvenčnom konaní je prakticky celý hodnotnejší majetok insolvenčných dlžníkov predmetom záložného práva, stáva sa táto otázka jednou z najvýznamnejších otázok celej insolvenčie. Autor približuje zákonnú úpravu, analyzuje doterajší prístup správco a súdov, upozorňuje na existenciu dvoch koncepcií v nahliadaní na proces speňažovania zálohu v insolvenčnom konaní a približuje súdnu prax s ohľadom na rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, č. j. 1 VSPH 194/2012-BG-36 a zamýšľa sa nad možnosťami vývoja postupu insolvenčných správco pri speňažovaní zálohu v budúcnosti.

JUDr. Ronald Němec

Malé zamyslenie nad ochranou osobnosti dnes a v Novom občianskom zákonníku vo svetle tlačového zákona

Autor sa zaoberá problematikou ochrany osobnosti v kontexte historického vývoja. Upozorňuje na rozdiely, ako sa súdy problému venovali v jednotlivých obdobiach Českej republiky, resp. spoločného štátu so Slováckmi. Kým z prvo-republikového obdobia existuje bohatá judikatúra, v období po druhej svetovej vojne do roku 1989 bol inštitút ochrany osobnosti v judikatúre okrajovým. V rámci historického vývoja tiež porovnáva vzťah práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti tak v Českej republike ako aj pre Súd-

nym dvorom Európskej únie. Problematikou sa zaoberá aj z pohľadu výšky súdom priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch. Venuje sa aj novej úprave ochrany osobnosti v novom Občianskom zákonníku, ktorá je síce obsahovo a počtom ustanovení bohatšia, veľa oblastí a problémov dostatočne nerieši (napr. ochrana osobnosti v prostredí internetu). Autor v závere aj v úprave nového Občianskeho zákonníka vidí priestor na zmenu, ktorá by však nemala byť dôsledkom urýchleného rozhodnutia, ale odbornej diskusie.

Martin Kavěna, LL.B, B.C.L.

Postavenie notára pri vykonávaní priamych zápisov do obchodného registra podľa pripravovaného registrového zákona

Príspevok reaguje na snahu o prijatie nového registrového zákona v ČR a materiál *Analýza možností právnej úpravy obchodného registra v novom registrovom zákone s návrhom riešenia*, ktorý Ministerstvo spravodlivosti ČR postúpilo do pripomienkového konania. Širšie sa venuje predovšetkým možnosti notárov popri registrovom súde vykonávať úkon priameho zápisu do obchodného registra vedeného registrovým súdom, ktorú považuje za čiastkovú zmenu *sui generis* a upozorňuje na možné právne problémy. V závere poukazuje na správu Svetovej banky, ktorá sa každoročne venuje vplyvu prijatých opatrení na podnikateľské prostredie, a ktorá sa problematike odbremenenia registrových súdov venovala v správe za rok 2006, kde videla priestor v preneseaní agendy na správny orgán a vo využití tzv. vzorových zakladateľských dokumentov.

Spracoval: JUDr. Peter Kalata

kancelária SAK

Advokátske koncipientky hľadajú zamestnanie

Mgr. Petra Francáková

Prievidza

tel.: +421 904 927 401

petra.francakova@gmail.com

Absolventka PF UMBv Banskej Bystrici (2012). Počas štúdiá absolvovala pracovnú stáž na prokuratúre a zahraničný študijný pobyt v Rakúsku. Ovláda nemčinu na pokročilej úrovni a základy angličtiny. Je držiteľkou vodičského preukazu skupiny B. Zaujíma sa o prácu v Bratislavskom, Trenčianskom alebo Banskobystrickom kraji.

Mgr. Lucia Petrušková

Bratislava

tel.: 0918 584 416

lucia.petruskova161@gmail.com

Absolventka Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2011). Jazykové znalosti: anglický jazyk – aktívne, nemecký jazyk – pasívne. Držiteľka vodičského oprávnenia skupiny B. Zaujíma sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislave.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Mezinárodní pojistné právo
se zřetelem k řešení pojistných
sporů v rozhodčím řízení**

DOBIÁŠ, P.: **Mezinárodní pojistné právo se zřetelem k řešení pojistných sporů v rozhodčím řízení (Vybrané kapitoly)**.
Nakladatelství Leges : Praha, 2012, 272 s. ISBN: 978-80-87576-04-5

V súčasnom období veľmi často dochádza k vzniku takých poistných vzťahov, ktoré majú medzinárodný charakter (spočíva najmä v tom, že poisťovateľ má sídlo – miesto podnikania v jednom štáte a klient poisťovne má bydlisko alebo sídlo v inom štáte). Uvedené situácie vznikajú nielen v dôsledku všeobecnej internacionalizácie súkromných vzťahov, ale v rámci Európskej únie aj v dôsledku uplatňovania jednotlivých slobôd na vnútornom trhu (najmä slobodného pohybu služieb tak v prípade ich poskytovateľov, ako aj v prípade ich prijímateľov). Pre účastníkov týchto poistných právnych vzťahov medzinárodného charakteru je veľmi dôležitá orientácia v platnej právnej úprave, pričom tieto právne vzťahy sú v rámci medzinárodného práva súkromného upravované vo viacerých prameňoch práva (vnútroštátne predpisy, medzinárodné zmluvy a právne predpisy Európskej únie).

Predkladaná monografia prináša podrobný prehľad kolízno-právnej úpravy vybraných otázok medzinárodného poistného práva, pričom vzhľadom na rozsah problematiky medzinárodného poistného práva nie je možné v jednej knihe obsiahnuť všetky otázky.

Prvá časť knihy je venovaná porovnaniu kolízneho práva poistných zmlúv jednak podľa Nariadenia Rím I, ako aj podľa Rímskeho dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky z 19. júna 1980, ktorý bol „predchodcom“ uvedeného nariadenia. Osobitne pozitívne možno hodnotiť porovnanie kolíznej úpravy poistných zmlúv vo „vybraných“ európskych štátoch najmä z dôvodu, že sa autor snažil porovnať kolíznu úpravu takmer všetkých európskych štátov. Druhá kapitola knihy je venovaná európskej právnej úprave relevantnej pre poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, pričom okrem analýzy príslušných právnych predpisov je dostatočná pozornosť venovaná aj judikatúre Súdneho dvora Európskej únie. Prínosom knihy je najmä porovnanie určovania rozhodného práva pre dopravné nehody podľa Nariadenia Rím II a Haagskeho dohovoru o práve použiteľnom pre dopravné nehody z roku 1971.

Po analýze kolíznej úpravy poistného práva sa autor v knihe zaoberá právnou úpravou procesných otázok v medzinárodnom práve procesnom. Právnu úpravu právomoci súdov v poistných veciach analyzuje z pohľadu Nariadenia Brusel I, pričom veľmi podrobne analyzuje jeho jednotlivé ustanovenia vzťahujúce sa na poistenie. Nasledujúca kapitola je venovaná niektorým zaujímavým rozhodnutiam Súdneho dvora

Európskej únie týkajúcich sa poistenia a ich analýze. Osobitne treba vyzdvihnúť aj analýzu rozhodnutia o predbežnej otázke rovnakého zaobchádzania bez ohľadu na pohlavie pri určovaní výšky poistného a poistného plnenia, ktoré pomerne zásadným spôsobom ovplyvní prax v oblasti poisťovníctva. Osobitná časť publikácie je venovaná aj Zásadám európskeho poisťovacieho zmluvného práva, vypracovaným v rámci Spoločnej siete pre európske súkromné právo Projektovou skupinou „Novelizácia európskeho poisťovacieho zmluvného práva“ v roku 2007.

Osobitná kapitola publikácie je venovaná jednému zo spôsobov riešenia prípadných sporov týkajúcich sa poistenia, ktorým je rozhodcovské konanie. Autor v publikácii analyzuje možnosť využitia rozhodcovského konania na rozhodovanie sporov vyplývajúcich z poistných zmlúv jednak v Českej republike, ako aj vo vybraných európskych štátoch. Táto kapitola obsahuje aj prehľad najdôležitejších stálych rozhodcovských súdov špecializujúcich sa na spory (resp. rozhodujúcich spory) z poistných zmlúv a popisuje aj pravidlá rozhodcovského konania na týchto súdoch, čo predstavuje prínos aj pre právnu prax v oblasti riešenia sporov v poisťovníctve.

V poslednej kapitole sú analyzované relevantné ustanovenia niektorých doložiek využívaných v medzinárodnom obchode, najmä dodacích podmienok upravujúcich poistenie v rámci INCOTERMS 2010 vydaných v rámci Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži ako aj doložiek Institute Cargo Clauses 2009.

Predkladaná publikácia prináša právnej teórii a praxi komplexný prehľad o právnej úprave vybraných otázok medzinárodného práva týkajúceho sa poistenia, pričom prináša aj názory právnej teórie na niektoré sporné otázky, ich analýzu a často aj kritické zhodnotenie spolu s návrhmi riešenia. Vydanie publikácie je nepochybné prínosom nielen pre českú právnu literatúru, pričom publikácia predstavuje významný prameň informácií nielen pre právnu teóriu, ale aj pre prax v oblasti poisťovníctva. Je zdrojom cenných poznatkov a poskytuje prehľad a návod, ako pracovať s početnou a pomerne neprehľadnou právnou úpravou týkajúcou sa poistenia.

JUDr. Michal Ďuriš, PhD.

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Katedra medzinárodného práva a európskeho práva

Tragédia advokátov na pozadí monstreprocesu s „direktóriom československého odboja“

JUDr. Rudolf Manik, PhD.

Entrée procesov

Nekritické preberanie sovietskych vzorov v takmer všetkých sférach spoločenského i politického života v ľudovo-demokratických krajinách strednej a východnej Európy vrátane štátnej správy, národného hospodárstva, kultúry aj práva, našlo svoje uplatnenie rovnako v existencii tzv. monstreprocesov. Po vojnových kolaborantoch a kapitalistoch s retribučnými konaniami sa procesy zvrtili často proti ich pôvodným iniciátorom, keď boli odhaľovaní a odsudzovaní už nie triedni, ale tzv. „vnútorní“ nepriatelia v rámci komunistickej strany. Na území Československa sa začali trestné konania proti oponentom režimu prakticky hneď po Víťaznom februári, ozajstné monstreprocesy sa konali v rokoch 1949 – 1954 po schvaľovaní každého z nich vedením Komunistickej strany Československa v dokumentoch označených titulom: „O politickom zabezpečení politického procesu“. Len napr. v rokoch 1951 – 1953 sa uskutočnilo okrem celoštátnych v Čechách 300 a na Slovensku 90 tzv. miestnych procesov. Za vhodné je však uviesť, že v tomto období pôsobilo v ČSR asi 400 sovietskych poradcov, viacerí z nich však k nám prišli ešte v roku 1945 s postupujúcim frontom končiacej sa II. svetovej vojny.

Prvý veľký monstreproces v Československu bol proces s vedením záškodníckeho sprisahania proti republike Milady Horárovej a spol., ktorý však komunistická moc označovala za **proces s Direktóriom československého odboja (proces „D“)** z roku 1950, preto je takto uvedený aj v názve tohto článku. Išlo o skupinu bývalej poslankyne Československej národnosocialistickej strany Milady Horárovej, pričom toto trestné konanie si zaslúži bližšie skúmanie nielen z dôvodov posúdenia, akú marginálnu či skôr štatistickú podobu zastávali advokáti v úlohe obhajcov obžalovaných, no aj pre osud advokátov, ktorí sa ocitli medzi obeťami tohoto procesu (J. Křížek, O. Pecl), alebo sa stali súčasťou štátnomocenskej mašinérie tvoriacej stafáž súdneho konania (J. Vieska, H. Richter, A. Dressler). Z obhajcov zastávali významné posty neskoršie Jiří Vízek ako predseda Ústredia advokátskych poradní či neskorší generálny prokurátor Miloš Čeřovský. Inak všetci obhajcovia obžalovaných boli pražskými advokátmi a súd ich ustanovil *ex officio* okrem V. Martina, ktorého si obžalovaný advokát Jiří Křížek zvolil na plnú moc. V bode 3. Poznámok k prípravám procesu „D“, ktorý vypracoval pravdepodobne námestník ministra spravodlivosti JUDr. Karel Klos

je výslovne uvedený: „*Nutno organisovat instruktáž advokátů, a to individuálně. Výběr advokátů nutno zajistiti ještě tento týden podle seznamu, schváleného s. Závodským*“. Plukovník Osvald Závodský bol v rokoch 1950 – 1951 veliteľom Štátnej bezpečnosti popraveným po procese s R. Slánskym v roku 1954, jeho brat Odon Závodský organizoval ako pracovník sekretariátu Krajského výboru KSČ v Ostrave v monstreprocesu s M. Horákovou propagandistickú kampaň. V bode 23. Zápisu z porady zástupcov Ministerstva spravodlivosti, Štátneho súdu a Štátnej prokuratúry konanej dňa 17. 5. 1950 v Prahe je k otázke advokátov uvedený: „*Všichni advokáti jsou již prověřeni, my je však musíme instruovat, a to individuálně o tom, jakým způsobem musí vést obhajobu. Tuto instruktáž provede s. Richter*“ (teda prezident Štátneho súdu a bývalý advokát Hugo Richter). Z ďalekopisu pracovníka Krajského výboru KSČ v Olomouci súdruha Křivánka z 2. 6. 1950 adresovaného ÚV KSČ v Prahe je zaujímavé stanovisko prerovského komunistického advokáta JUDr. Mojžíša: „*Myslím, že je to největší proces v dějinách republiky od r. 1945. Obdivuji naši Bezpečnost, že přišla na stopu hlavního štábu reakce. Věřím, že jsou ještě mnohé nitky, které jdou do hlavního stanu reakce*“. Pre komunistický monstreproces je príznačné, že viacerí z obžalovaných sa ani nepoznali a videli sa pred súdom po prvý raz, neprekvapí tiež, že brachiálna moc v konaní spojila národných socialistov, lidovcov, sociálnych demokratov i politicky bezpartajných. Proces s obžalovanými z velezrady a vyzvedačstva sa konal od 31. mája do 8. júna 1950 v Prahe.

Atmosféra súdneho konania

Dobová atmosféra, takmer do neba vybičované najnižšie ľudské pudy previazané opovrhovaním s obžalovanými a šialenstvo davov spôsobili v našich dejinách azda už neopakujúcu sa teatralnosť celého konania sprevádzanú nebyvalou propagandistickou kampaňou. Na Štátny súd dochádzali tisíce odsudzujúcich listov a petícií, v ktorých pisatelia z radov jednotlivcov a pracovných i školských kolektívov nenechali suchú niť nad osobami postavenými pred nespravodlivým súdom. Zamestnanci pivovaru vo Veľkých Popoviciach či krmiči a krmičky z Ostravského kraja požadovali prísny trest pre ľudí, ktorí sa pokúšali mariť ich prácu. Podľa obča-

nov obce Řitky „Rozhořčení nad zrádnými činy, kterými hodlali tyto zrůdy naší lidské společnosti zvrátiti všechny možnosti, které si náš pracující lid vydobyl po revoluci, žádají spravedlivý a nejpřísnější trest pro tyto vyvrhele“. Z ďalekopisu pracovníka Krajského výboru KSČ v Ústí nad Labem Antonína Šťastného z 3. 6. 1950 adresovaného ÚV KSČ v Prahe vyplývá, že „dělníci v řepné brigádě prohlásili, že nestačí oběsit obžalované, ale (je třeba jim) utnout hlavu. Horákovou přirovnávají k ženám SS“. Újazdný tajemník s. Jiroušek z Lanškrouna: „Vzít na ně špagát, protože na ty lumpy je kulky škoda“. Z Jednotného rolnického družstva Starý Rokytník přišla správa o nespokojnosti rolníkův s rozsudkom, lebo si predstavovali „trest smrti pro všechny souzené vlastizrádce, aby od nich byl již pokoj, aby nám zbytečně neujídali chleba“. Zaujme aj prehlásenie ďalšieho z pracovných kolektívov: „My, zaměstnanci čsl. hotelů, národní podnik, závod restaurace a kavárna „U holubů“ Praha XVI. ... s hnusem se odvracíme od těchto vyvrhelů lidské společnosti“. Rezolúcia bezpečnostných referentov ONV Pražského kraja prijatá 8. 6. 1950 odoslaná ministerstvu spravodlivosti sa týka pri výpočte skupiny obžalovaných aj nášho povolania: „Tito dojemní spojenci, továrníci, šmelináři, advokáti ve spojení s tzv. socialisty, tvoří jednotnou nerozbornou zbahnělou a zbabělou skupinu lidí, jak je produkuje skomírající kořistnická buržoasní společnost“. Anonymný list z júna 1950 zase vyzýval ministra spravodlivosti a bývalého advokátskeho koncipienta Štefana Raisa takto: „Pane ministře, zařídte tu sekýránu na Pankráci

a nedělejte dlouhé caviky s nimi, jako to dělali v Rusku, a je od nich pokoj bez nějakého soudu“. Takto mali byť podľa prania pisateľov hromadne stínaní odporcovia ľudovodemokratického režimu.

V oficiálnej tlačovine Zväzu československých spisovateľov Lidové noviny boli obžalovaní nazývaní tiež: „Lidé, kteří ztratilí důvod bytí, Mnichované v druhém vydání, Führeři, specialisté a otroci“. Titulná strana jedného ich vydania sa pýšila básňou proletárskeho básnika Jána Nohu s názvom Zvyšťe bdělost:

*Bezstarostné děti na hřištích si hráli,
starostlivé mámy doma pracovali,
za jejich však zády, za jejich však zády,
plní nenávisti, kalu, jedu, zrady,
zákeřní jak palič, ploužící se tmou,
rozvraceči štěstí, zavraždit je jdou,
nezaváhali bys cyničnostíí vrahů,
atomovou bombou nechat zničit Prahu,
nechat zničit všecko, co miluje lid,
jen aby se staré mohlo navrátit,
aby mohli oni s výsadou své třídy,
žít sobecké štěstí nad hromadou bídy,
aby mohli zase ze mzdy hladových
užívat svůj prázdný blahobytný smích,
aby se jim z práce jiných dobře žilo,
aby zase přišlo to, co už tu bylo!
Bezstarostné děti na hřištích si hráli,
starostlivé mámy doma pracovali,
práce svobodná se lidským štěstím chvěla,
avšak strana, třída, ostražitá, bdělá,
postavila před soud podle rozvratníky
s cejchem kapitalistické Ameriky,
srazila tu ruku s ostrou dýkou zrad,
nenechala vrazit nůž do našich zad.*

Ešte aj v humoristickom Dikobraze sa objavila báseň Milada Horáková a spol.:

*Kladivo a pero měla ve znaku svém jejich strana.
Avšak tahle smečka celá k jiným cílům byla hnána.
Kladivem se hotovili rozbít naši republiku,
perem nečisté své síly upsali v žold pistolníků.
Na špatnou kdo kartu sází, do vlastní se řítí skázy,
pozdě se pak tomu diví. Kladivem lid zdrtil zradu,
perem bandě desperátů podepsal trest spravedlivý.*

Ďalšou krátkou básňou z časopisu Dikobraz je K procesu Horáková a spol.:

*V ČSR, pánové, věc je jistá:
„Svobodu“ nemá tu kapitalista.
Tu jejich „svobodu“, jejich „práci“,
měli nám přinést ESESÁCI!*

Komunistický režim sfanatizoval aj malé deti, v ich časopise Pionýr sa možno napr. dočítať nasledovne: „Jako zákeřná chobotnice, která se bojí světla, protože by se v něm zjevila

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

celá jejich ohybnost, snažila se hrstka politických ztroskotanců napadnout naši výstavbu a naše budování“. Ako totalitná moc manipulovala aj s tými najmenšími možno vidieť z obsahu niektorých petícií doručených Štátnemu súdu ako napr. z nasledujúcej: *J sme sice ještě malí občané ČSR, ale máme taky svoji vlast rádi jako dospělí. Slyšeli jsme o velezrádcích a špionech, kteří jsou právě v Praze souzeni. Chtěli zničit mírovou práci naší země. Voláme s ostatními, chceme pokojný život a klid pro práci všech ! Budeme se ještě lépe učit, zvýšíme sběr léčivých bylin a papíru. V probíhající soutěži sběru chroustů každý se snažíme dostat na první místo. Nechceme novou válku, chceme mír a klidný život našich rodin ! Odsuzujeme rozvratníky národa. Žáci 3. třídy I. národní školy chlapecké v Bystřici pod Hostýnem, 6. června 1950*

K odsúdeniu obžalovaných pristupujú dokonca aj niektorí oponenti komunistickej strany vrátane sympatizantov predfebruárových demokratických strán, napr. podľa novinára Bedřicha Rohana, ktorý bol počas Druhej svetovej vojny príslušníkom „imperialistického“ Britského kráľovského letectva a v roku 1968 emigroval do Veľkej Británie boli iba „směsí zločineckých stroskotanců“. Poslancovi Československej strany socialistickej Josefovi Šafaříkovi vyšiel 6. 6. 1950 v Slobodnom slove článok Zrada programom, kde sa dopytuje: *„Jaký je rozdíl mezi známou buchenwaldskou bestii – Elsou Kochovou – která usmrcovala tetované politické vězně a z jejich kůže si dala spracovat toaletní potřeby a vázat knihy, a mezi bývalou národně socialistickou poslankyní dr. Miladou Horákovou, která za cenu nové světové katastrofy chce docílit zvrát našich poměrů“*. V Rudom práve zase 3. júna 1950 redaktorka Ludmila Cekotová citovala v článku Dělníci na procesu dokonca údajný výrok baníka z Kladna o M. Horákovvej: *„Ta nemluví jako člověk, jako žena. Ta vystupuje jako Hitler. Dovedu si ji představit jako vrchní esesačku v čele koncentračního tábora“*. Umiernenejší už bol článok atléta Emila Zátópka, ktorého manželkou bola neter londýnskeho exilového ministra obrany Sergeja Ingra, s názvom Rozsudek vynesl všechny československý lid. Už úplne vulgárny je článok z rubriky Na hrátkách magazínu Květen Josefa Keclíka zo 17. 5. 1950, v ktorom sa obžalovaní označujú nasledovne: *„Třináct odporných lidí, kteří toto čestné označení už dávno svými činy pozbyli, těch třináct zlosynů před soudem v Praze, zlosynů rodu mužského a ženského, v tomto okamžiku bytosti mravně neživé“*. Autor sa púšťa negustióznou formou aj do jednotlivých z nich: *„Františka Zemínová ... měla o dvě třídy horší charakter a sprostou tupost než nejprimitivnější rakouský zupák od kavalerie; Závíš Kalandra, jenž už dávno měl viset na klandru, jidášil kdysi v komunistické straně; dr. Zdeněk Peška spolu s jinými kompaňony pomáhal zpravit naše vysoké školství jako universitní profesor; dr. Jiří Křížek dělal advokáta podobným stvůrám jakou byl on sám“*.

Celý výsmech trestnému konaniu dodala v závere svojej reči prokurátorka Ludmila Brožová napr. aj vetou: *„Zatímco údernice Dítěťová ze Spojených oceláren v Jihlavě plnila tvrdé normy na 159 %, aby přispěla k zvýšení životní úrovně svých spoluobčanů, organizovala obžalovaná Kleinerová špionážní síť, aby své spoluobčany zrazovala. A tak zatím co textiláčka*

Herajtová z Kotony v Berouně zvyšovala svůj výkon na automatických stavech, aby co nejvíce pomohla budovat naši republiku, obžalovaná Horáková dávala v podzemí dohromady nepřátelské bandy ke zničení naší republiky“.

Dramatis personae

Na dlhoročné väzenie v procese odsúdený **JUDr. Jiří Křížek** sa narodil v roku 1895 v Prahe v rodine bankového úradníka. Po úspešnom ukončení štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej začal pracovať v advokácii. V roku 1925 odišiel do Bratislavy, kde ako člen Republikánskej strany poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu a **advokát** pôsobil až do vyhlásenia nezávislého Slovenska, kedy sa v roku 1939 vrátil do Prahy, aby si tu otvoril vlastnú advokátsku kanceláriu. Po roce 1945 bol menovaný za **člena výboru advokátskej komory** za Československú stranu lidovú. V sporových konaniach zastupoval členov šľachtických rodín ako Lobkowiczovcov či Schwarzenbergovcov, rovnako britské a indické veľvyslanectvo či rakúske vyslanectvo. V svojej advokátskej praxi tak osciloval medzi záujmami svojich klientov a štátnymi záujmami ČSR vrátane ochrany štátneho tajomstva. Až v roku 1952 bola totiž zriadená osobitná kancelária pre zastupovanie cudzích zastupiteľských úradov, ktoré už potom nemohli československí advokáti zastupovať. J. Křížkovi sa napr. kládlo za vinu, že jednému britskému diplomatovi, ktorý chcel ísť do Tatier, odporučil cestu s tým, že za Liptovským Mikulášom je pár kilometrov zlá cesta, preto bude musieť urobiť malú obchádzku. Toto vraj bola utajovaná skutočnosť, hoci to vedel každý malý chlapec z okolia. Údajne dodal špionážne správy vrátane výpisov z tajného spisu generála Píku západným mocnostiam na žiadosť britských diplomatov Gibsona, Humboldta, Boltóna, McLaughlina a okrem toho sprostredkoval svojim klientom – šľachticom ilegálne prechody z ČSR. Išlo o spomenuté rodiny Schwarzenbergovcov, Lobkowiczovcov či Kinských a to v čase, keď prechod hraníc bol iba administratívnym priestupkom. Dr. Křížek bol obvinený okrem špionáže aj z zo spolupáchateľstva velezrady, napriek tomu, že s nikým zo spoluobvinených sa nepoznal! Bol zatknutý po rozhodnutí bezpečnostnej komisie ÚV KSČ z dôvodov spomínaných aj v jeho obžalobe: *„Tento advokát, který po roce 1945 ve své honbě za bezpracným ziskem zachraňoval kolaboranty z řad bývalé šlechty, ze sběrných táborů pro Němce, bojoval v restitučních řízeních všemi prostředky za buržoasní zájmy svých kapitalistických klientů. Na jaře 1948 přešel do přímých služeb západních imperialistů a dodal na žádost britských diplomatických funkcionářů v Praze Harolda Gibsona, McLaughlina, Anthony Humboldta a Boltóna řadu špionážních zpráv, z nichž nejzávažnější byl výpis z tajných spisů o procesu s jistým bývalým generálem, týkající se jeho spolupráce s anglickou špionážní službou. Od jara až do konce roku 1948 zprostředkoval dr. Křížek za úplatu ilegální útěky z ČSR řadě svých klientů – bývalých šlechticů. Přechody prováděl prostřednictvím svých spolupracovníků, které měl na Šumavě, v Chebu a jinde. Za ilegální převod jednotlivých osob vyplácel svým pomocníkům 10 000*

až 50 000 Kčs. Vyjednával zprostředkování *illegálního útěku též Vojtěchu Benešovi a jiným zrádcům, kteří později použili jiné cesty*. Aj priznanie JUDr. Křížka bolo fatálne: „*Pokud mého stavu zvlášť se týče, chtěl jsem docela stručně, nikoliv jako advokát, ale jako člověk vylíčit příčiny, které mne vedly k páchání takovéto trestné činnosti. Nehledě na to, že jsem měšťáckého původu a byl jsem vychován v měšťácké ideologii, byla to ta okolnost zaměstnání advokáta 20 let v Bratislavě, 10 let v Praze, přivádělo mě výlučně do styku s buržoazií, aristokracií a posléze diplomacií. Byla to moje vlastní chyba, což dnes uznávám, že jsem nehledal nikdy styku s prostým lidem a tak mi zůstaly jeho přání a tužby neznámy.*“ Jeho pobyt vo vyšetrovacej väzbe v Ruzyni bol hrozný, domovom mu bola podľa jeho slov: „*tmavá komora minimálních rozměrů, nacházel se tam jen slavník plný krve a zvratků a nebyl tam žádný ventilátor. Ovzduší bylo naprosto nesnesitelné, poněvadž záchodová mísa byla plná starých výkalů. Když se zavřely dveře, tak jsem měl dojem, že se udusím, naštěstí s pronikajícím světlem z předsíně bylo vidět, že dveře dobře nepřiléhají, a tak jsem si lehl na podlahu ústy k této štěrbině dveří a jedině tak jsem mohl dýchat*“.

Jiří Křížek pokračuje: „*Za obhájce jsem si zvolil dr. Martina, s kterým mně byl umožněn rozhovor den před hlavním líčením v Bartolomějské ulici, mohl sem s ním však mluvit pouze asi pět minut, jelikož další konference byla přerušena dvěma orgány bezpečnosti. Můj obhájce mi řekl, že se jedná o monstrproces, jehož výsledek je naprosto nepředvídatelný, že tady bude několik provazů a že nemůže říci, že já budu toho provazu uchráněn. O věci samotné jsme vůbec neměli čas mluvit*“.

Bývalému advokátovi J. Křížkovi bol udelený trest ťažkého žalára na dobu 22 rokov zostreného polročne jedným tvrdým lôžkom. J. Křížek podal v roku 1967 návrh na obnovu svojho prípadu, ale neúspešne. Od júla 1970 sa snažil kvôli prietahom vo vybavovaní jeho žiadosti o vylúčenie svojho prípadu na samostatné konanie z dôvodu, že činnosť kladená mu za vinu nesúvisela s pôsobením iných spoluodsúdených, najmä Milady Horákovéj. Po uplynutí 9 mesiacov dokonca osobne urgoval meritórne rozhodnutie, ale bezvýsledne. Odsúdený bol aj na peňažný trest 150 000 Kčs, pričom do jeho väzenskej anabázy patrili Mírov, Leopoldov, Rtyně v Podkrkonoší, Valdice a Ilava. Keďže po prepustení v roku 1963 nemal priznaný starobný dôchodok, zamestnal sa ešte v kníhkupectve. JUDr. Křížek zomrel v roku 1970 a úplne bol rehabilitovaný až v roku 1990.

V procese bol udelený absolútny trest pre **JUDr. Oldřicha Pecla**, ktorý sa narodil roku 1903 v Bohuslaviciach pri Kyjove v skromnej rodine vidieckeho učiteľa Františka Pecla a Alžbety rodenej Weisshammerovej, mal pritom brata Jaroslava. Jeho stredoškolské štúdium predstavovalo gymnázium vo Valašskom Meziříčí, pričom výuku prerušil počas prevratu v roku 1918, kedy ako pätnásťročný vstúpil do rodiacej sa Československej armády a zúčastnil sa na obsadení Opavy, ktorú miestni Nemci prehlásili za hlavné mesto provincie Sudetensland. Jeho spolužiakom na gymnáziu bol spoluodsúdený z procesu „D“ Závěš Kalandra, s ktorým vydával študentský časopis, pre oboch tak kvôli ich poprave platí staré nemecké príslovie *mitgefangen – mitgegangen*. Po maturite v roku

1921 začal O. Pecl študovať na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej, kde spolu so študentom filozofie Z. Kalandrom pôsobil v rokoch 1923 – 25 vo vedení Komunistickej študentskej frakcie (Kostufra) a po jej absolvovaní sa zamestnal ako advokátsky koncipient. Dokonca vstúpil do KSČ, z ktorej bol v roku 1936 vylúčený. Po svojej krátkej koncipientskej anabáze sa vrhol na podnikanie a to v obchode so starožitnosťami. V júni 1933 bol odsúdený Krajským súdom v Prahe za zločiny podvodu a sprenevery na odňatie slobody v dĺžke 15 mesiacov. JUDr. Pecl bol dva krát ženatý, jeho druhou manželkou sa stala v roku 1939 sestra juhoslovanského diplomata Ankica Miličová pôvodom z rodiny bosniakosrbského advokáta Konstantina Miliča, ich manželstvo bolo bezdetné. Práve vďaka financiám manželky získal rozhodujúci vlastnícky podiel v bani Etna ve Lhoticiach pri Českých Budějoviach. Aj keď tunajší antracit patril k najkvalitnejším na svete, geologické pomery neboli efektívnej ťažbe priaznivé, čím sa bane stávali nevýnosnými. So svojím spoločníkom Ing. Jančekom z Prahy založil O. Pecl po vzniku Protektorátu Čechy a Morava Kontinentálnu spoločnosť SMO Etna se sídlom v Bratislave, čím sa na spoločnosť hľadalo ako na zahraničnú, čo po väčšinu vojny umožňovalo jej majiteľom relatívnu samostatnosť v podnikaní. Počas vojny sa zapojil do II. odboja v rámci skupiny spisovateľa Zdeňka Němečka a v roku 1941 bol väznený dva mesiace Gestapom. O. Pecl využíval svoje kontakty na protektorátnom úrade pre pracovné nasadenie kvôli získávaniu cenných správ o mobilizácii pracovných síl, ktoré odovzdával cez prostredníkov československej exilovej vláde v Londýne. Po oslobodení boli v roku 1945 bane znárodnené v zmysle Košického vládného programu, JUDr. Pecl sa preto zamestnal v právnom oddelení spoločnosti obchodujúcej s lekárskeymi prístrojmi v Prahe. Víťazný február z O. Pecla urobil podporovateľa nekomunisticky orientovaných bývalých členov Československej strany národno-socialistickej. Pecl navrhoval vytvorenie širokého opozičného hnutia, ktoré by bolo založené na „ideológii sociálneho pokroku a politickej, hospodárskej a duchovnej bezpečnosti“.

JUDr. Pecl udržoval kontakty s emigrantmi a odosielal do zahraničia správy o situácii v Československu. Údajne od decembra 1948 do júna 1949 dodali angloamerickým špiónskym ústredniám s A. Kleinerovou asi 100 správ s hospodárskymi, politickými a vojenskými údajmi vrátane štátnych tajomstiev. kladené mu bolo za vinu aj to, že vyhradil cudzím mocnostiam adresy firiem pomáhajúcich nášmu ministerstvu zahraničného obchodu prelamovať diskrimináciu USA. Redaktora New York Times Schmidta dokonca informoval o cieľoch protištátnej organizácie. Od A. Kleinerovej prevzal do úschovy blanco formuláre občianskych preukazov a na svoje záhrade zakopal rovnopisy špiónskych správ i písomné pokyny zo zahraničia. Oldřich Pecl bol na procese označovaný ako milionár – vydr duch, uhľobarón, prívrženec Mussoliniho a hlavný akcionár antracitových baní znárodnených v roku 1945, „*kde se dobýval antracit pro jejich americká kamna, v jejichž teple se bavili duchaplným slovním šermířstvím, konverovali francouzsky a opájeli se „čistou poesíí“ a ušlechtilým bezbřehým smutkem, který tak dobře slušel*

červené tváři kamen, krásnému účesu a pěštěným rukám“. Exkoncepientovi Peclovi vmietol v konaní exkoncepient a prokurátor Vieska nasledovné: „Pane obžalovaný, Vy ste nejdříve spronevěřil 2 000 Kč, pak 97 000 Kč a potom jste se stal podnikatelem“. Oldřich Pecl před soudom priznával: „Naše únorová prohra byla zaviněna naší ideologickou neujasněností a pevnou ideologií komunistů“. Podľa správy štátneho prokurátora Bohumíra Zieglera ministerstvu spravodlivosti z 9. 11. 1950 bol predstaviteľom bezcitného a bezcharakterného vykorisťovateľa najhrubšieho zrna.

Obžalovaný bol z toho, že ako: „Bývalý majitel antracitových dolů, které byly v roce 1945 znárodněny, rozvinul na podzim roku 1948 ilegální činnost jako člen protistátní organizace Kleinerové i jako spolupracovník trockisty Závěše Kalandry, k proudění široké špionáže ve prospěch západních imperialistu. Od prosince 1948 do června 1949 dodal anglickým i a americkým špionážním ústřednám asi 100 špionážních zpráv hospodářských, politických a vojenských, mezi nimiž byla řada zpráv, obsahujících zvláště důležitá státní tajemství. Všechny tyto zprávy, zejména ty, které si americká špionážní služba zvláště vyžádala, užívali západní imperialisté k provádění diskriminační politiky vůči ČSR. Dodávání zpráv prováděl Pecl prostřednictvím Z. Kalandry i pomocí skupiny Kleinerové přes již jmenovanou Rivenes agentům Zenklovi a Pelantové. Navázal spojení s jugoslávským diplomatem dr. Murko, jemuž podával špionážní hospodářské zprávy a s nímž jednal o možnostech rozšiřování titovské fašistické koncepce do ČSR. Jako člen skupiny Kleinerové vypracoval dr. Pecl these, v nichž jasně požaduje nastolení bezvýhradné diktatury buržoasie a dále t. zv. „memorandum čs. demokratické oposice“, dodané velvyslanectví USA. Obsahovalo jednak špionážní, jednak pomlouvačné zprávy o ČSR. Obracelo se dále k západním imperialistům s výzvou o americkou intervenci pod záminkou t. zv. „svobodných voleb“ a s výzvou k podpoře Titova režimu v Jugoslávii západními imperialisty v jeho boji proti táboru míru. Posléze vypracoval Pecl za pomoci Ant. Kleinerové memorandum pro takzv. „radu svobodného Československa“, orgán, kde se sdružili zločinci, uprchlí do nepřátelské ciziny. „Memorandum“ bylo zasláno přes úřednici norského vyslanectví Rivenes agentům Zenklovi a Pelantové. Obsahuje návod k vystupňování rozvratné práce zrádců v zahraničí zejména šta-

vými rozhlasovými relacemi. Pomocí Kalandry navázal Pecl protistátní styk s agenty angloamerické špionážní služby Bakerovou a Schmidtem, na něž se obrátil s podobnou žádostí jako v uvedeném memorandu. Pecl znal celý rozsah protistátní činnosti Kleinerové, zejména její spojení s agenty CIC, a převzal od ní do úschovy bíanco formuláře občanských legitimací pro potřebu protistátní organizace. Vytvořil jakýsi archiv, kde uschovával většinu písemných dokladů, jak o špionážní činnosti své, tak i jiných členů organizace.“ Pravdou bolo, že sa často stýkal s juhoslovanskou komunitou vďaka kontaktom svojho švagra diplomata i svojej manželky, ktorú zatkli mesiac po ňom v decembri 1949. Po odsudzujúcom rozsudku bol v júni 1950 popravený, ani jeho posledné prianie, aby mohol hovoriť s manželkou, nebolo splnené, hoci bola väznená iba pár desiatok metrov od popraviska, O. Peclovi nepomohla ani jej žiadosť mrš. J. Brozovi Titovi o vyžiadanie milosti u K. Gottwalda. Rehabilitovaný bol JUDr. Pecl až po roku 1990, definitívne v novembri 1998.

Z výpovedí ďalších odsúdených

Odsúdený Jiří Hejda vo vzťahu k obhajobe jeho osoby v procese pri rehabilitácii uviedol, že bol: „zaveden do pokoje, kde seděl muž, který mně byl představen jako můj advokát. Byl to dr. Neuman, kterého jsem nikdy předtím neznal. Policejní úředník, který mne předvedl, se vzdálil, ale dr. Neuman si s významným gestem položil prst na ústa, zřejmě aby mne varoval před naslouchacími přístroji. Věnoval se mi asi půl hodiny, upozornil mě, že mi hrozí trest smrti, a doporučil mi, abych ve své eventuální obhajobě neдрáždil soud“. Následne Jiří Hejda uviedol: „Při procese přišel za mnou dr. Neuman a přinesl mi potvrzenky doporučených dopisů, které mu bez mého vědomí dala moje paní. Za války jsem posílal řadě osob, jichž adresy jsem dostal od přátel, pravidelné měsíční příspěvky ve výši 500 Kč, a abych měl pro eventuální dotaz berního úřadu doklad, nechával jsem si tyto potvrzenky. Protože mezi těmi, které jsem léta podporoval, byla řada komunistů, chtěl to dr. Neuman uvést na moji obhajobu. Nedovolil jsem mu to a potvrzenky pravděpodobně zůstali u něj.“

Odsúdená Antonie Kleinerová tvrdila, že v prípravnom konaní sa jej venoval „vyšetřovatel, který mě vyslychal asi

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

hodinu, načež usnul. Když se pak probudil, tvrdil mi, že jsem snědla nějaké doklady, které měl na stole, načež jsem mu odpověděla, že to není pravda, že to není možné, když jsem seděla v rohu na židli, ke které jsem byla přes tělo přivázána. Vyšetřovatel ŠtB jej tvrdil, že „bude vypovídat tak, jak on bude chtít, jinak že jí dá k „myším“. A. Kleinerová dále uviedla, že: „Těsně před procesem jsem byla ve věznici na Pankráci, dostavil se ke mně jeden muž za přítomnosti vyšetřovatele Karla, který se mně prohlásil jako můj obhájce a jmenoval se JUDr. Bartoš. Můj rozhovor s obhájcem trval méně než 10 minut. Dr. Bartoš mi sdělil, že mám navrhovaný trest smrti a nechci-li, abych byla odsouzena k trestu smrti, abych před soudem vypovídala to, co mi dal naposled referent k přečtení, a abych se zdržela jakýchkoliv výroků k soudu, než jsem měla napsáno“.

Odsúdený **Josef Nestával** na otázku vyšetřovateľa, či pozná dr. Nestávala odpovedal kladne, na ďalší dopyt: „Kdy jste ho naposled viděl?“ uviedol pohotovo: „Včera ráno, když jsem se holil“. Pri zvolení si obhajcu mu dali cyklostylovaný zoznam 16 advokátov, z ktorého si mal vybrať, požiadal však o obhajcu ex offio. Za účasti príslušníka ŠtB mal rozhovor so svojim obhajcom, ktorý sa predstavil ako dr. Miller. Povedal mu, že má 2 obžalovaných a vyhradenú pre nich hodinu, keďže je však vážnejší prípad, venuje mu 40 minút. „Obžalobu mi na mou žádost nepřčetl s odůvodněním, že na to není čas, jména spoluobžalovaných mi výslovně odmítl sdělit, že to uvidím zítra. Byl zřejmě rozrušený a zdálo se, že ustrašený z přítomnosti příslušníka StB. Jak jsem po několika dotazech zjistil, spisový materiál ani osoby pochopitelně neznal. Se svým obhájcem jsem po celých 8 dní líčení nesměl ani promluvit a ten sám se zřejmě o to ani nepokusil. Když jsem svého referenta žádal, aby mi dovolil aspoň krátce promluvit s obhájcem, vyhověl mi tou formou, že odpoledne, když nás odváděli z jednací síně, jsem mohl s dr. Millerem promluvit 3 – 4 minuty za stálého vybízení referenta, abych spěchal. Při té příležitosti jsem obhájce žádal, aby se se mnou před závěrečnými řečmi dohodl o tom, co chce říci. Odpověděl: „To mám již promyšleno“ a víc již se mnou nemluvil. Když však můj obhájce v závěrečném projevu začal zcela nesmyslně mluvit o tom, že každý je produktem svého prostředí a tak také já, který jsem vyrůstal v buržoazním prostředí a i na studiu na právnické fakultě byl ve vlivu pravicového studentstva, on sám že ty doby dobře pamatuje, rozhodl jsem se, že přece jenom si slovo vezmu a jeho tvrzení uvedu na pravou míru“.

Ďalší odsúdený **František Přeučil** tvrdil: „Byl mi přidělen právní zástupce ex offio, a to JUDr. Vladimír Čerovský, který se mnou mluvil den před zahájením procesu asi tak 30 – 40 minut a mohl mi říci jenom to, že mám navrhovaný absolutní trest, že mi doporučuje spontánní přiznání a že udělá vše, abych dostal co nejnižší sazbu. Dr. Čerovský mně nemohl ani obsah obžaloby sdělit, protože celý náš rozhovor, o kterém se zmiňuji, byl za asistence orgánu StB. K jeho cti konstatuji, že byl jediným právníkem, který v obhajovacím projevu se pokusil o širší rozbor obhajoby a naznačoval, že je nutno diskutovat o některých formách pojetí právních zásad. (Měl na mysli Vyšinského a jeho teorii). A tu mu předseda senátu dr. Trudák pohrozil, že mu odejme slovo, a vyzval ho, aby se přísně držel jen podstaty

obhajoby. Pojetí dr. Čerovského bylo pro odsouzené opravdu pozoruhodné, protože jsem o něm ve výkonu trestu mnohokrát mluvil. Dr. Čerovský pokoušel se naznačit, že není situace procesní naprosto jasná a že se mu jako obhájci jeví celá řada okolností „mimořádných“.

Svedkovia v procese

Svedok **JUDr. Bohumír Liška** bývalý krajský sudca a predseda Mimoriadneho ľudového súdu pre Kraj Karlove Vary, ktorý po vyakčnení pracoval v Čsl. stavebných závodoch n. p. Cheb tvrdil, že jeho známy (a neskôr rovnako väznený) advokát dr. Poledna mu v júni 1948 povedal o svojom substitútovi dr. Křížkovi zastupujúcom britské veľvyslanectvo, ktorý chce zabezpečiť emigráciu grófký Kinskej s dvoma deťmi za cenu 150 000 Kčs; B. Liška aj dr. Poledna z tejto sumy po úspešnom úteku šľachtickej rodiny Kinských obdržali po 40 000 Kčs. Neskôr za rovnakú sumu 150 000 Kčs dr. Křížek zabezpečil ilegálny prechod grófký Dobřanskej, pričom Bohumír Liška dostal 50 000 Kčs. V júli 1950 odsúdil B. Liška Štátny súd v Moste na doživotie.

Za rehabilitačného konania v roku 1970 vypočutý svedok bývalý sekčný šéf Ministerstva zahraničného obchodu **Ing. Andrej Černok** (ktorého v roku 1950 súd odmietol v procese „D“ akceptovať) uviedol, že dr. Křížkovi iba odovzdal list so žiadosťou o zabezpečenie nejakých financií pre jeho obchodného partnera v Británii Schönfelda, aby ho zaslal prostredníctvom svojho klienta – britskej ambasády.

Svedok **Václav Mrkvička** spoznal dr. Křížka ako pacienta zubnej ambulancie ministerstva zdravotníctva, kde pracoval a keďže často chodil na Šumavu, bol týmto advokátom v júni 1948 požiadaný o sprostredkovanie emigrácie rôznych ľudí za sumu 5 000 Kčs na osobu. Aj keď sa o tieto peniaze delil na polovicu s prevádzacom, podarilo sa mu zabezpečiť prechod do zahraničia najskôr dvom zamestnancom výskumného ústavu brigádujúcim pri likvidácii kôrovca na Štátnych majetkoch v Renštejne a do jesene 1949 grófký Lobkovic-Kersenbrockovej, grófom Lobkovicovi, Kinskému, Šternberkovi a kuchárke grófký Valdštejnovej. Po zatknutí v roku 1950 bol V. Mrkvička odsúdený na trest odňatia slobody v dĺžke 18 rokov, prepustený bol po amnestii prezidenta v roku 1960.

K tragédiám advokátov súvisiacich s procesom s Direktóriom československého odboja patrí aj osud bývalého advokáta **JUDr. Josefa Jeřábka**, narodeného v roku 1901. J. Jeřábek, ktorého v roku 1950 súd odmietol v monstreprocesse s M. Horákovou vypočutí, v rehabilitačnom konaní 2. 7. 1969 uviedol, že koncom I. republiky pôsobil v ústrednom zastupiteľstve hlavného mesta Praha a politicky sa exponoval v Československej sociálnodemokratickej strane. Počas 2. svetovej vojny bol v koncentračnom tábore a jeho tristná cesta pokračovala po 5. 8. 1950, kedy bol Štátnym súdom odsúdený na trest odňatia slobody 18 rokov pre zločin velezrady, ktorého sa mal s jedným z obžalovaných v procese „D“ JUDr. Nestávalom dopustiť snahou o vytvorenie ilegálnej „Strany demokratického socializmu“ a s redaktorom Hasterlíkom

zase „Masarykovej strany humanitného socializmu“. Z vyšetrovacieho spisu Josefa Jeřábka vyplýva zaujímavá skutočnosť, že mu bol udelený trest vylúčenia z KSČ, hoci členom komunistickej strany nikdy nebol! J. Jeřábek bol rehabilitovaný až rozsudkom Mestského súdu v Prahe zo 7. 5. 1969.

Z ďalších postihnutých advokátov nemožno vynechať bývalého advokátskeho koncipienta dr. Křížka, ktorým bol **JUDr. Mirko Poledna** narodený v roku 1913. Po úspešnom ukončení právnického štúdia vykonával M. Poledna koncipientskú prax v advokátskej kancelárii J. Křížka počas Druhej svetovej vojny. Po oslobodení si otvoril vlastnú kanceláriu v Chebe, kde vykonával svojmu bývalému zamestnávateľovi substitúciu v reštitúciách majetku zhabaného Nemeckom československým emigrantom počas okupácie. Už v marci 1948 ho kontaktoval dr. Křížek za účelom sondáže potenciálnej emigrácie svojich klientov, takto sa v súčinnosti s jeho známym sudcom dr. Liškom podarilo zabezpečiť útek grófký Kinskej s dvoma deťmi, za čo obdržal 40 000 Kčs. V ďalšom prechode grófký Dobřanskej „manažovanom“ opäť JUDr. Křížkom sa už dr. Poledna neangažoval, napriek tomu po zatknutí v apríli 1950 mu Štátny súd v Prahe v decembri 1950 uložil tresty odňatia slobody na 15 rokov, konfiškáciu celého majetku a pokutu 50 000 Kčs. M. Poledna bol prepustený až na základe amnestie prezidenta Antonína Novotného z mája 1960.

Medzi obeť päťdesiatych rokov z radov advokátov patrí **JUDr. František Turek** narodený v roku 1912, ktorý mal sídlo advokátskej kancelárie totožné s dr. Vahalom. JUDr. Křížka poznal osobne od roku 1946 podľa svojej výpovede počas rehabilitačného procesu „D“ z júla 1969 ako člena výboru Advokátskej komory, ktorého bol obdobne členom. Dr. Křížek sa naňho obracal ako na substitúta v trestných veciach, ktorými sa F. Turek zaoberal. Začiatkom roka 1949 ho požiadal Jiří Křížek o podrobnosti z trestného konania gen. H. Píku obhajovaného dr. Vahalom. Keďže s ním mal F. Turek spoločné kancelárske miestnosti, navštívil ho, no nenašiel ho, prelistoval však aspoň spis gen. Píku nachádzajúci sa na stole dr. Vahalu. Takto mohol dr. Turek informovať kolegu Křížka, že H. Píka je stíhaný pre vyzvedačstvo. Za podanie tejto informácie bol František Turek v júni 1950 zatknutý ŠtB a v roku 1951 odsúdený Štátnym súdom na trest odňatia slobody 10 rokov, keďže naplnil znaky skutkovej podstaty trestného činu „vyzvedačstva“.

Na druhej strane barikády

Prokurátor **JUDr. Juraj Vieska** sa narodil v roku 1913 pod menom Juraj Weisz v Rožňave v rodine klampiara, ovládal pritom plynulo maďarský jazyk. Vyštudoval právnickú fakultu v Brne a v Bratislave, pričom svoju právnickú prax vykonával ako **advokátsky koncipient**. Pred 2. svetovou vojnou odišiel ako sionista do Palestíny, neskôr sa pridol k československému vojsku v Sovietskom zväze a od roku 1945 pôsobil ako dôstojník Obranného spravodajstva, po vojne začleneného ako 5. oddelenie do hlavného štábu ministerstva obrany. Práve tu bol poradcom veliteľa Obranného spravodajstva

Bedřicha Reicina, popraveného neskôr po procese s Rudolfom Slánským. V roku 1948 bol preradený ako prokurátor na Štátnu prokuratúru v Prahe a následne ako námestník vrchného vojenského prokurátora v hodnosti plukovníka. Zúčastnil sa ako pozorovateľ procesu s Lászlóm Rajkom v Maďarsku v roku 1949. Okrem monstreprocesu s M. Horákovou, kde tvrdil: „že obžalovaní jsou jednotní od Horákové po Kalandru a že jde o návrat ke kapitalismu, hladu a bídě pro miliony, proces je školou obezřetnosti a nenávisti“ vystupoval aktívne v procese s gen. Kutlvašom, pplk. Siegerom-Sokom či mjr. Nechanským. Podľa **Viesku** proces priniesol dôkazy o tom, že americkí, britskí, francúzski, belgickí a juhoslovenskí diplomati priamo zasahovali do vnútorných vecí Československa, trinástich obžalovaných vraj riadili dr. Peter Zenkl a dr. Hubert Ripka hovoriaci rovnakou rečou ako americkí imperialisti a ich zmarshallizovaní vazali. Podľa I. odboru Kancelárie prezidenta republiky zo 16. 6. 1950: „Z prokurátorů a vůbec všech činitelů procesu nejsilnější působil dr. Vieska, který svou politickou vyspělostí, pohotovostí, odbornými znalostmi a vášnivým vystoupením, z něhož mluvilo poctivé rozhořčení pracujících nad zrádcovským jednáním, se stal skutečným mluvčím pracujícího lidu. Toto vše převažuje skutečnost, že dr. Vieska se dal leckdy strhnout k řečnickým otázkám a přerušování výsledků předsedy senátu apod“. Podľa správy o procese JUDr. Viktora Knappa ako vedúceho politického odboru Kancelárie prezidenta republiky v rokoch 1948 – 54 dr. Vieska bol politicky na výške, avšak niekedy príliš temperamentný a občas porušujúci procesný poriadok tým, že prerušoval obžalovaného v prednese bez toho, aby mu bolo udelené slovo, čo je nielen odbornou, ale i politickou chybou. Hviezda Juraja Viesku však už zapadala, v marci 1951 bol preradený do zálohy, v októbri rovnakého roka zatknutý a v roku 1953 odsúdený rozsudkom Najvyššieho súdu – vojenského kolégia za násilie pri vyšetrovaní obvinených, formálne za sabotáž na 7 rokov žalára. Neskoršie bol rehabilitovaný a už vo februári 1955 prepustený, pracoval ďalej ako vedúci Právnického ústavu Ministerstva spravodlivosti. J. Vieska napísal v roku 1950 knihu: Ochrana lidové demokratické republiky, komentár k §§ 78 – 129 Trestného zákona č. 86/1950 Sb. z vydavateľstva Orbis, bol aj spoluautorom monografie: Místní lidové soudy a zkušenosti se soudružskými soudy v jiných zemích vydanú Československou spoločnosťou pro šíření politických a vědeckých znalostí v roku 1961. JUDr. Juraj Vieska zomrel v Prahe v roku 1965.

Námestník ministra **Alfréd Dressler** sa narodil v roku 1909 a študoval na právnickej fakulte v Brne, ktorú absolvoval v roku 1934. Už v roku 1927 vstúpil do KSČ, pričom v rámci funkcionárčenia v Komunistickej študentskej frakcii (Kostufra) spolupracoval s K. Konradom-Beerom a Š. Plačkom. Od roku 1935 zastával funkciu obvodného inšpektora a člena mestského vedenia KSČ v Brne. Aktivizoval sa pri pašovaní komunistickej literatúry do Juhoslávie a vo výbore Ľavicového frontu. V jeseni 1939 prijal nemecké občianstvo a údajne po dohode s členom I. ilegálneho ÚV KSČ Emanuelom Klímom pracoval ako **advokátsky koncipient** v brnenskej advokátskej kancelárii nacistu Karla Schwabeho, ktorý

vykonával v rokoch 1943 – 45 funkciu krajinského (zemského) prezidenta Moravy a v roku 1946 bol po retribučnom procese popravený. Alfréd Dressler mal v kancelárii získavať dôležité informácie a odovzdávať ich zástupcom II. odboja, z ním uvádzaných spolupracovníkov však po vojne už nik nežil. Po oslobodení pracoval od októbra 1945 v právnej komisii pri ÚV KSČ, Víťazný február ho zase vyniesol na ministerstvo spravodlivosti, kde sa stal o rok neskôr námestníkom ministra. V kresle námestníka sa zaoberal legislatívnou činnosťou a kádrovou politikou, bol činný aj pri príprave nových zákonov právnickej dvojročnice. V roku 1951 bola publikovaná jeho monografia Politicko-ekonomický význam nového občanského zákona. A. Dressler zastával v monstreprocesoch z titulu svojej funkcie námestníka ministra významné miesto. Zo zápisu z porady pracovníkov Ministerstva spravodlivosti z 3. 3. 1950 vyplýva, že A. Dressler predniesol nasledujúce slová: *„je třeba im (advokátom) ukázat, jak mají pracovat. Vybranému kádru přímo říci, že se pro dva roky nedá počítat s normálním způsobem obhajoby, dokud nové zákony nebudou zaběhnuty.“* A. Dressler bol v júni 1951 odvolaný z funkcie a v januári 1952 aj vylúčený z KSČ z dôvodu neoznámenej svojej zamestnania v advokátskej kancelárii K. Schwabeho. Ďalej pracoval do roku 1955 ako robotník v Prahe v ČKD, kde rečnil práve v deň vynesenia rozsudku nad M. Horákovou! V závere svojej kariéry sa zamestnal ako vedecký odborný pracovník v Encyklopedickom inštitúte ČSAV od roku 1966, pričom po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR mu bolo v septembri 1968 nakoniec vrátené aj členstvo v KSČ.

Sudca **Hugo Richter** sa narodil v roku 1895, pričom v profesionálnom živote sa po skončení právnických štúdií najskôr venoval **advokátskej praxi**. Po Druhej svetovej vojne sa stal vedúcim verejným žalobcom Mimoriadneho ľudového súdu v Prahe a hviezdne chvíle jeho kariéry prišli v októbri 1948, kedy bol na návrh ministra spravodlivosti Alexeja Čepičku vymenovaný vládou za prezidenta novozriadeneho Štátneho súdu. V septembri 1949 sa zúčastnil ako pozorovateľ na monstreprocesoch s exministrom vnútra aj zahraničia Maďarska Lászlóm Rajkom. Na porade konanej 17. mája 1950 na ministerstve spravodlivosti dostal úlohu vypracovať plán „organizácie verejnosti“ v propagandistickom procese s Miladou Horákovou a spol., kde aj predsedal súdu. V pláne uvádzal o. i. aj informácie o výbere divákov a predaji vstupeniek na proces, ako by sa jednalo o nejaké divadlo alebo kabaret! Zároveň vykonával v zmysle záverov z uvedenej porady aj inštruktáž advokátov o spôsobe vedenia obhajoby.

Epilóg

Je nepochybné, že procesné postavenie advokátov ako obhajcov v procese s M. Horákovou nebolo ľahké. Napríklad záverečná reč prokurátorov v prepise súdneho spisu predstavovala 35 strán, všetkých obhajcov spolu ani nie na 9 strán. Je bežnou praxou, že niektorí obžalovaní majú viac obhajcov, v tomto procese naopak na niektorých obhajcov

pripadali aj 2 obžalovaní. Na druhej strane hlavný prokurátor a exadvokát pplk. JUDr. Juraj Vieska v konaní pôsobil spolu s ďalšími 4 prokurátormi. Obhajcovia poukazovali väčšinou na bezúhonnosť či priznanie sa svojich mandantov i na ich nekapitalistický pôvod, niektorí z nich ako Dr. Čerovský a Dr. Bartoš aj na retroaktivitu aplikácie nového zákona na ochranu ľudovodemokratickej republiky č. 231/1948 Zb. na skutky spáchané pred jeho účinnosťou 25. 10. 1948, až pri rehabilitácii odsúdených v roku 1968 bolo za protiprávne označené nedoručenie obžaloby obvineným, nezákonné uvalenie väzby na nich a rovnako nezákonné vyšetrovanie vyšetrovateľmi ministerstva vnútra namiesto vyšetrojúceho sudcu. Pochybenia potvrdili rehabilitačné komisie: Baráкова z rokov 1955 – 1957, Kolderova v období 1962 – 1963, barnabitská v roku 1963, Pillerova z obdobia 1968 – 1969 a napokon Kempného z roku 1971. Už len fyzická prítomnosť na procese umožnila zažívať účastníkom dobovú atmosféru, komentovanú vo viacerých zdrojoch. I. odbor uvedenej Kancelárie prezidenta republiky (kde bol vedúcim neskorší akademik JUDr. Viktor Knapp) podal 16. 6. 1950 správu prezidentovi republiky, podľa ktorej *„obhajoba obžalovaných (advokáti) ještě se nenaučila správně chápati a před lidově demokratickým soudem prováděti obhajobu“*. Niektoré časti tejto správy išli až *ad absurdum*, napr. priama reč robotníka s. Fialu: *„Během výslechu přesvědčil sem se o důležitosti revolučního odborového hnutí, jež bylo hlavním činitelem, kterého se obávali při provádění zrádných plků, a proto hlavní jejich zájem byl rozvrátit a rozbít jednotu ROH“*. V zmysle správy štátneho prokurátora Bohumíra Zieglera ministerstvu spravodlivosti z 9. 11. 1950 obhajoba advokátov v dôsledku drtivých dôkazov sa mohla oprieť iba o osobné dôvody a vlastnosti u jednotlivých obvinených s požadovaním miernejšieho trestu. Je nutné poukázať na to, že niektorí z obhajcov stále ešte nie sú na takej politickej výške, aby svoju úlohu úplne zvládli a v ich vystúpení chýba preto potrebná istota, je nutné, aby sa podrobili sústavnému politickému školeniu. Námestník ministra spravodlivosti – zástupca pre prezidiálne veci teda aj pre záležitosti advokátov Otakar Heráf, zase prehlásil: *„bude zřízena komise na pro kontrolu, jejím výkoným orgánem bude s. Vobrouček. Připravují se směrnice, jak má advokát lidově demokratického státu vypadat u soudu (meze jeho obhajoby). Nebudou zřizována družstva advokátů, ale bude provedeno sdružování několika advokátů se společnou kanceláří, což je zatím organisováno v Brně“*.

Tragédia bývalých advokátov z procesu „D“, ktorí stáli na lavici obžalovaných, sa prejavila aj dlhoročnom treste odňatia slobody pre obžalovaného Jiřího Křížka či treste smrti pre Oldřicha Pecla, v kontrapozícii so svojím bývalým advokátskych povolaniím zase do procesu zasahovali prokurátor Juraj Vieska, sudca Hugo Richter či námestník ministra Alfréd Dressler. Definitívnou bodkou za procesom s Direktóriom československého odboja bol po úspešných rehabilitáciách až rozsudok odvolacieho Vrchného súdu v Plzni z 9. 9. 2008 o udelení trestu odňatia slobody v dĺžke 6 rokov exprokurátorky L. Brožovej-Polednovej za justičnú vraždu, pričom jej prezident republiky milosť neudielil. ■

Najstarší advokát na Slovensku JUDr. Štefan Lányi sa dožil 100 rokov

JUDr. Štefan Lányi je najstarším žijúcim advokátom na Slovensku. Narodil sa 24. júla 1912 v Zlatých Moravciach, po skončení stredoškolského vzdelania absolvoval Právnickú fakultu na Karlovej univerzite v Prahe, kde bol v roku 1936 promován za doktora práv. Po absolvovaní vysokej školy bol advokátskym koncipientom v Zlatých Moravciach a neskôr v Komárne, kde pôsobil až do decembra 1982, kedy ako 70-ročný odišiel do dôchodku. Neskôr, ako 78-ročný požiadala o opätovné zapísanie do zoznamu advokátov.

Počas advokátskej praxe pôsobil vo všetkých právnych odvetviach, no v poslednom období sa venoval najmä obchodnému právu a nehnuteľnostiam. Ovláda aktívne nemecký a maďarský jazyk, ktorý vo svojej advokátskej praxi sústavne používal.

S advokátskou činnosťou skončil v roku 2000 vo veku 88 rokov.

Najstarší žijúci advokát na Slovensku Štefan Lányi oslávil životné jubileum v komárňanskom zariadení pre seniorov s členmi svojej rodiny, priateľmi, kolegami, známymi.

Gratulantmi boli okrem syna a dcéry zástupcovia Mestského úradu Komárno, Slovenskej advokátskej komory, zástupcovia spolupracujúcich organizácií so zariadením seniorov, zamestnanci a klienti zariadenia.

„Ja som od malička, až do veku 68 rokov počas letných mesiacov hrával tenis. Robil som dlhé výlety okolo Zlatých Moraviec. Denne som sa prechádzal štyri až päť hodín,“ povedal storočný advokát, ktorý po mentálnej a fyzickej stránke prekoná bez problémov aj svojich podstatne mladších kolegov.

POZVÁNKA na medzinárodnú konferenciu o histórii advokácie

V piatok 30. novembra 2012
sa v Bratislave uskutoční

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O HISTÓRII ADVOKÁCIE

s pracovným názvom

„Sloboda advokácie v dejinách“

Do programu konferencie budú zaradené príspevky prednášateľov zo Slovenska aj zo zahraničia. Cieľom konferencie je umožniť vzájomné stretnutie odborníkov, ktorí sa venujú dejinám povolania, umožniť nadviazanie kontaktov medzi nimi a potvrdiť tradičné hodnoty všetkých právnických povolanií.

Registračný formulár nájdete na webovej stránke SAK www.sak.sk, kde bude po sfinalizovaní v priebehu septembra 2012 uverejnený aj program konferencie a bližšie informácie o nej.

Kontaktná osoba: Mgr. Katarína Marečková

tel.: 02 204 227 28, fax: 02 529 61 554

e-mail: mareckova@sak.sk

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 400 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 5. 7. 2012

Uzávierka redakčnej časti: 13. 8. 2012

Toto číslo vyšlo 27. 8. 2012

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje